

HARVA YRITTÄJÄ ON RAUTAA

Miten olet vakuuttamisesi hoitanut nuori yrittäjä?

Hannele Heikkilä

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma
Tradenomi (AMK)

2015

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja
hallinnon ala
Liiketalouden koulutusohjelma

Tekijä	Hannele Heikkilä	Vuosi	2015
Ohjaaja	Lahja Karjalainen		
Toimeksiantaja	LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö		
Työn nimi	Harva yrittäjä on rautaa. Miten olet vakuuttamisesi hoitanut nuori yrittäjä?		
Sivu- ja liitemäärä	81 + 9		

Opinnäytetyön toimeksiantajana on LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää nuorten, alle 35-vuotiaiden, lappilaisten yrittäjien lakisääteisen eläkevakuutusturvan tasoa tarkastelemalla eläkevakuutuksen työtuloa ja sen määrittämistä.

Tutkimuksen toisena tavoitteena on selvittää ovatko nuoret yrittäjät täydentäneet sosiaaliturvaansa vapaaehtoisilla vakuutuksilla. Kolmas päämäärä on saada selville ovatko yrittäjät tyytyväisiä vakuutusratkaisuihinsa ja miten ne tulevat kehittämään seuraavan viiden (5) vuoden aikana.

Opinnäytetyön teoriatausta käsittelee yrittäjän eläkevakuutuksen sisältöä, vakuuttamisvelvollisuutta, työtuloa sekä vapaaehtoisia vakuutuksia. Teoreettista aineistoa kerättiin pääosin internetlähteistä, aiempien tutkimusten tuloksista ja jonkin verran aineistoa löytyi kirjallisuudesta.

Opinnäytetyössä tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusotetta. Tutkimusaineisto kerättiin standardoidulla kyselylomakkeella 9.-15.3.2015 välisenä aikana.

Tutkimustulokset vahvistivat aikaisempia tutkimuksia yrittäjien alivakuuttamisesta ja eniten tähän vaikuttaa eläkevakuutuksen hinta. Yrittäjien näkökulman sijasta tulisi tutkimukset kääntää muihin instansseihin. Yrittäjien tuntemus eläkevakuutusta kohtaan on taantunut heikolle tasolle. Pääsääntöisesti yrittäjillä on vapaaehtoisia vakuutuksia ja niihin ollaan tyytyväisiä. Vapaaehtoiset vakuutukset keventävät yrittäjän henkistä taakkaa ja mahdollistavat riskeihin varautumisen.

Avainsanat yrittäjän eläkelaki, yrittäjän eläkevakuutus, YEL- vakuutus, sosiaaliturva, työtulo, vapaaehtoiset vakuutukset

School of Business and Administration
Programme of Business Economics

Author	Hannele Heikkilä	Year	2015
Supervisor(s)	Lahja Karjalainen		
Commissioned by	LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö		
Subject of thesis	We are seldom made of iron. Young entrepreneur, how have you managed your insurances?		
Number of pages	81 + 9		

The initiator of this final project is LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö. The aim of the research is to map the level of statutory retirement pension insurance plans of the young, under 35-year old entrepreneurs from Lapland by viewing the retirement insurance workflow and its determination.

The secondary aim of this research is to assay if the young entrepreneurs have complemented their social security with additional insurance plans. The third goal is to define how satisfied entrepreneurs are with their insurance plans and how these will progress in the upcoming five (5) years' time.

The theory background of this final project handles the content of entrepreneur's pension plan, insurance liabilities, work income and optional insurances. Theory material has been gathered mainly from internet sources, results from previous researches and some from literary sources. The method used is quantitative research. Research material has been gathered with a standardized questionnaire during the time period of 9.-15.3.2015.

Results of the research confirm the findings of previous studies regarding the entrepreneurs being under insured and the cause mainly being the price of pension plans. Instead of concentrating on the entrepreneurs viewpoint the future research should be aimed at other instances. The knowledge amongst the entrepreneurs over pension plans has become very weak. Mainly entrepreneurs have optional insurances and they are largely content with them. The optional insurances lighten the mental stress of the entrepreneurs and potentialize the risk provisioning.

Key words Self-Employed Person's Pensions Act, entrepreneurs pension insurance, YEL – insurance, social security system, income, optional insurances

1	JOHDANTO	8
2	YRITTÄJÄN ELÄKEVAKUUTUS	9
2.1	Vakuuttamisvelvollisuus	9
2.2	Vakuuttamisvelvollisuus eri yhtiömuodoissa	10
2.3	Yrittäjän työtulo	11
2.3.1	Työtulon määrittäminen	13
2.3.2	Työtulon muuttaminen	16
2.4	Eläkevakuutusmaksu	19
2.4.1	Aloittavan yrittäjän maksualennus	20
2.4.2	Vakuutusmaksun jousto	21
2.5	Vakuutuksen ottaminen ja lakkaaminen	23
2.6	Yrittäjän eläkevakuutuksen vaikutus etuuksiin	24
2.6.1	Sairauspäiväraha	24
2.6.2	Työeläke	25
2.6.3	Työkyvyttömyyseläke	29
2.6.4	Osa-aikaeläke	30
2.6.5	Perhe-eläke	31
2.6.6	Vanhempainpäiväraha	33
2.7	Yrittäjävalvonta	34
3	YRITTÄJÄN VAPAAEHTOISET VAKUUTUKSET	36
3.1	Henkilövakuutusten jaottelu	36
3.2	Yrittäjän henkivakuutus	36
3.3	Sairauskuluvakuutus	38
3.4	Yrittäjän vapaaehtoinen tapaturmavakuutus	40
3.5	Eläkesäästäminen	42
3.6	Työttömyyskassan jäsenyys	44
4	TUTKIMUKSIA YRITTÄJÄN VAKUUTTAMISESTA	47
4.1	Yrittäjän työtulon tasoon liittyviä tutkimuksia	47
4.2	Alivakuuttamisen syihin liittyviä tutkimuksia	49
4.3	Sosiaaliturvatietouteen liittyviä tutkimuksia	50
4.4	Etuuksien käyttö ja vapaaehtoiset vakuutukset	51
5	TUTKIMUKSEN KUVAUS	53

5.1	Tutkimusmenetelmä.....	53
5.2	Kyselylomakkeen runko	54
5.3	Tiedon keruu	55
6	TUTKIMUSTULOKSET	56
6.1	Tutkimus nuorille yrittäjille.....	56
6.1.1	Työtulotason jakautuminen	56
6.1.2	Työtulon määrittäminen	59
6.1.3	Työtulon merkitys	60
6.1.4	Tyytyväisyys yrittäjän eläkevakuutukseen	64
6.2	Vapaaehtoiset vakuutukset yrittäjillä	67
6.3	Yrittäjien vakuutusten kehittyminen	69
7	YHTEENVETO	70
7.1	Tulosten luotettavuus ja johtopäätökset.....	70
7.2	Jatkotutkimuksen aiheita.....	74
	LÄHTEET.....	75
	LIITTEET	81

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. YEL-vakuutuksen tuoma turva ja työtulon vaikutus. (Ilmarinen 2015a).....	12
Taulukko 2. Etuudet ja maksut, joihin työtulo vaikuttaa. (Elo 2015c)	14
Taulukko 3. Yrittäjän työtulo korjaamotoiminnassa: autoalan ja Korjaamoiden liitto. (Työeläkelakipalvelu 2015e).	15
Taulukko 4. Yrittäjän työtulo matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa. (Työeläkelakipalvelu 2015c).....	16
Taulukko 5. YEL – laskurin tulokset 15 000 euron ja 25 000 euron työtulolle. (Elo 2015c).....	18
Taulukko 6. Työtulon muutoksen vaikutukset yrittäjäuran aikana. (Työeläkelakipalvelu 2015i).....	19
Taulukko 7. YEL-vakuutusmaksu työtulosta vuonna 2015 (Etera 2015f)	20
Taulukko 8. Toteutuneet sekä ennustetut elinaikakertoimet. (Työeläkelakipalvelu 2014a).	27
Taulukko 9. YEL – toiminnasta karttuva eläke. (Työeläkelakipalvelu 2015g)....	28
Taulukko 10. Uudet YEL – vakuutukset yrittäjävalvonnan tuloksena 2008 – 2014	35
Taulukko 11. AYT-kassasta päiväraha verrattuna Kelan peruspäivärahaan.....	46

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Työtulojen prosentuaalinen jakautuminen kaikkien työtuloluokkien kesken.	57
Kuvio 2. Työtuloluokat eläkevakuutusyhtiöiden välillä.....	58
Kuvio 3. Työtulon määrittelyyn vaikuttaneet seikat eläkevakuutusyhtiöittäin. N=24.	60
Kuvio 4. Elon asiakkaiden vastaukset työtulon vaikutuksesta.....	62
Kuvio 5. Ilmarisen asiakkaiden vastaukset työtulon vaikutuksesta.	62
Kuvio 6. Rahoitus- ja vakuutustoimiala rinnakkain muiden toimialayrittäjien kanssa verratessa työtulon vaikutuksen tietämystä.	64
Kuvio 7. Yrittäjien tyytyväisyys eläkevakuutukseensa.....	65
Kuvio 8. Tiedonhakukanavat.....	67
Kuvio 9. Yrittäjien vapaaehtoiset vakuutukset.....	68

KÄYTETYT LYHENTEET

AYT	Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa
TyEL	Työntekijän eläkelaki
YEL	Yrittäjien eläkelaki

1 JOHDANTO

Yrittäjien lakisääteisellä eläkevakuutuksella (YEL) on yrittäjän elämässä keskeinen rooli vanhuuden, työttömyyden, työkyvyttömyyden sekä yrittäjän perheen toimeentulon turvaamiseksi, mikäli yrittäjä kuolee. Yrittäjän vahvistettu työtulo vaikuttaa aina eläkkeistä lakisääteisten toimeentuloturvien tasoihin, joten työtulon tärkeyttä ei voi tarpeeksi korostaa. Lakisääteistä turvaansa parantaakseen vaihtoehdot yrittäjällä on YEL-työtulon nosto, vapaaehtoiset vakuutukset ja säästäminen. Kiinnostusta yrittäjien sosiaaliturvaan on koettu aiemmin myös valtiovallan taholta yrittäjyyspolitiikan ja yrittäjyyden edistämisen vuoksi, joka oli tärkeässä roolissa Matti Vanhasen ensimmäisessä (2003 – 2007) hallituksessa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää nuorten, alle 35-vuotiaiden, lappilaisten yrittäjien eläkevakuutusturvan tasoa. Opinnäytetyö toteutettiin kyselytutkimuksena 9. – 15.3.2015 välisenä aikana Webropol - ohjelman kautta. Kyselytutkimuksella haluttiin vastaus tutkimuskysymyksiin: kuinka nuoret yrittäjät muodostavat lakisääteisen YEL-vakuutuksen perustana olevan työtulonsa? Tietävätkö he mihin sillä on vaikutusta? Ovatko yrittäjät turvautuneet henkilökohtaisten kriisien varalta vapaaehtoiisiin vakuutusratkaisuihin? Ovatko yrittäjät tyytyväisiä tilanteeseensa ja kuinka näkevät vakuuttamistarpeensa kehittyvän seuraavan viiden (5) vuoden aikana ja miten? Toimeksiantajana työlleni on LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö. Opinnäytetyön tuloksia voivat hyödyntää vakuutusten kanssa työskentelevät tai vakuuttamisesta kiinnostuneet. Lisäksi opinnäytetyötä voi hyödyntää vakuutusyhtiöiden asiakkaat, jotka haluavat etsiä ratkaisuja tai lisätä tietoisuutta YEL-vakuuttamiseen liittyen. Lisäksi saatuja tuloksia voidaan hyödyntää koulutuksessa, tiedottamisessa ja mahdollisesti yhteiskunnallisessa muutoksessa.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä selviää yrittäjän eläkevakuutuksen sisältö, vakuuttamisvelvollisuus, työtulo, eläkevakuutusmaksu, etuudet, yrittäjävalvonta ja yrittäjän vapaaehtoiset vakuutukset. Lisäksi tarkastellaan aiempia tutkimustuloksia, käydään läpi empiria, eli opinnäytetyön tutkimuksen toteutus ja tulokset. Lopuksi pohditaan jatkotutkimusaiheita.

2 YRITTÄJÄN ELÄKEVAKUUTUS

2.1 Vakuuttamisvelvollisuus

Yrittäjän lakisääteinen turvaverkko kiteytyy yhteen ainoaan pakolliseen vakuutukseen yrittäjän elämässä, YEL-vakuutukseen. Tässä luvussa avataan peruskäsitystä vakuutuksesta, sen pakollisuudesta ja ketä se koskee. Yrittäjävakuutukseen liittyy aikamääreitä, jotka varsinkin aloittavan yrittäjän on syytä tuntea. Edelleen käsitellään maksuvelvollisuutta sekä maksujen vähennysoikeutta, kuin myös määräaikaista vakuutusmaksualennusta aloittavien yrittäjien etuna.

Yrittäjän eläkelaki (22.12.2006/1272 1§) määrää Suomessa asuvan sekä toimivan yrittäjän vakuuttamaan itsensä vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta, kun hän täyttää eläkelain piiriin kuulumisen edellytykset. Suomessa ei välttämättä tarvitse asua, mikäli yrittäjä asuu EU- tai ETA-maassa. Toiseen EU-maahan enintään 24 kuukaudeksi toimintansa siirtävä yrittäjä on kuitenkin Suomen sosiaaliturvan piirissä, mikäli hänen katsotaan tavanomaisesti harjoittavan toimintaansa Suomessa. Lisäksi Suomessa liiketoimintaa on tarvinnut harjoittaa ennen ulkomaille lähtöä neljä (4) kuukautta ja saman ajan YEL-vakuutus on täytynyt olla voimassa. Yrittäjän täytyy säilyttää mahdollisuus jatkaa Suomessa yrittäjätoimintaansa, kun palaa ulkomailta. (Työeläkelakipalvelu 2015o). Yrittäjien eläkevakuutus on lakisääteinen kuten palkansaajilla ja se on tärkeä osa yrittäjän turvaverkkoa. Jossain määrin se antaa yrittäjän itsensä vaikuttaa sosiaaliturvansa tasoon ja pitkällä aikavälillä eläketurvansa suuruuteen. (Hyrkkänen 2009, 5).

Työeläkelakipalvelun mukaan (2015n) sellainen henkilö, joka ei työskentele työtai virkasuhteessa taikka muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa, luetaan yrittäjäksi. Lisäksi lain piiriin kuulumisen edellytyksiä on, että yrittäjä on 18–67-vuotias, yritystoiminta on jatkunut yhtäjaksoisesti vähintään neljä (4) kuukautta sekä arvioitu työtulo, vuoden 2015 määräysten mukaan, on vähintään 7 502,14 euroa vuodessa. (Työeläkelakipalvelu 2015n).

Yrittäjän työtulon ollessa alempi, kuin 7 502,14 euroa, ei yrittäjä kuulu YEL-vakuutuksen piiriin. Hänellä on kuitenkin mahdollisuus ottaa vapaaehtoisesti yrittäjävakuutus. Vakuuttamisvelvollisuus ei koske yrittäjiä, jotka ovat Suomen työeläkelain mukaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä taikka vanhuuseläkkeellä. (Työeläkelakipalvelu 2015n).

2.2 Vakuuttamisvelvollisuus eri yhtiömuodoissa

Yrittäjän vakuuttamisvelvollisuuteen liittyy useita kriteereitä, jotka täytyessään määräävät yrittäjän ottamaan YEL-vakuutuksen. Vakuuttamisvelvollisuudesta on laadittu määritteet myös eri yhtiömuotoihin, jotta jokainen henkilö tulisi yhtiömuodostaan riippumatta oikealla tavalla vakuutetuksi. YEL-vakuutuksen piiriin kuulumiseen vaikuttaa myös eri yhtiömuotojen kriteerit, taikka puolison osallisuus liiketoimintaan.

Ensimmäiseksi käsitellään ammatinharjoittajan, toiminimenhaltijan ja tämän perheenjäsenen mahdollista vakuuttamisvelvollisuutta. Eläketurvakeskuksen työeläkelakipalvelu (2015a) toteaa, että yrittäjänä pidetään myös avo- tai avio-puolisoa taikka samassa taloudessa asuvaa yrittäjää tai puolison lasta, joka työskentelee yrityksessä palkatta. Näin ollen heille on otettava yrittäjävakuutus, mikäli muutkin edellytykset täyttyvät. Tällaisessa tilanteessa perheen katsotaan työskentelevän yhteiseen, eikä yhtiön lukuun. Yksityinen ammatinharjoittaja taikka toiminimiyrittäjä ei voi maksaa verotuksessa vähennyskelpoista palkkaa itselle taikka puolisolleen. Tästä syystä puolisoa ei voida vakuuttaa työsuhde-eläkelakien (TyEL) mukaan. Sellaisessa tapauksessa, jossa lapsi saa palkkaa, hänet voidaan vakuuttaa työsuhde-eläkelakien mukaan. Toiminimen taikka elinkeinonharjoittajan jakamattoman kuolinpesän osakas vakuutetaan myös TyEL:n mukaan, mikäli osakas työskentelee yritystoiminnassa saaden siitä palkkaa. (Työeläkelakipalvelu 2015 a).

Yrittäjän eläkelain mukaan on YEL-vakuutettava kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies sekä avoimen yhtiön yhtiömies, joka on henkilökohtaisessa vastuussa velvoitteista sekä sitoumuksista. Avoimen- taikka kommandiittiyhtiössä työskentelevää yhtiömiehen perheenjäsentä ei pidetä YEL-vakuuttamisen mukaisena yrittäjänä. (Työeläkelakipalvelu 2015b).

Osakeyhtiössä johtavassa asemassa olevalla henkilöllä on oltava yrittäjävakuutus. Johtavassa asemassa olevalla tarkoitetaan sellaista henkilöä, jonka omistuksessa on yksin yli 30 prosenttia osakepääomasta tai hänen osakkeidensa tuottamasta äänivallasta. Edelleen on johtavassa asemassa, mikäli omistus perheen kanssa on yli puolet yhtiön osakepääomasta taikka osakkeiden tuottamasta äänivallasta. Lisäksi tässä tapauksessa johtavassa asemassa työskentelevän henkilön tulee omistaa vähintään yksi työskentely-yhtiön osake. Johtavassa asemassa olevana henkilönä pidetään, jos hän on esimerkiksi toimitusjohtaja, hallituksen jäsen, hallinto- tai toimialajohtaja. Edelleen johtavan aseman omaavan henkilön kriteerit täyttyvät, mikäli asemansa perusteella henkilöllä on nimenkirjoitusoikeus tai hän omistaa kaikki yhtiön osakkeet. Tällainen johtavassa asemassa oleva henkilö voi käyttää määräämisvaltaa yrityksessä, vaikkei hänellä muodollisesti olisikaan johtavaa asemaa yrityksessä. (Työeläkelakipalvelu 2015f).

2.3 Yrittäjän työtulo

Yrittäjän työtuloa käsiteltiin suppeasti yrittäjän vakuuttamisosion yhteydessä. Työtulo on keskeisessä roolissa yrittäjän eläketurvan ja muun sosiaaliturvan muodostumisessa. Karrikoidusti voidaan sanoa, että YEL-vakuutus ei ole kaikille samanlainen, kuin maitopurkki kylmähylyssä. Yrittäjävakuutuksen kattavuus muodostuu työtulon perusteella, jonka yrittäjä voi osittain itse määrittää. Yrittäjävakuutus kattaa laajasti yrittäjän elämän ja siinä tapahtuvat muutokset (Taulukko 1). Ilmarisen toimesta taulukko on muotoiltu äärimmäisen kompaktisti ja helpposelkoisesti kuvaamaan YEL-vakuutuksen kattavuutta sekä työtulon vaikutusta yrittäjän eri elämänvaiheiden kohdalla.

Taulukko 1. YEL-vakuutuksen tuoma turva ja työtulon vaikutus. (Ilmarinen 2015a).

TILANNE	TÄTÄ HAETAAN	TYÖTULON VAIKUTUS	KUKA MAKSAA
Sairastut	Sairauspäiväraha	Päiväraha perustuu työtuloosi	Kela
Saat lapsen	Vanhempainraha	Päiväraha perustuu työtuloosi	Kela
Menetät työkykysi tapaturman tai sairauden takia	Ammatillinen kuntoutus ja/tai työkyvyttömyyseläke	Korvaus perustuu työtuloosi	Työeläkevakuutusyhtiö
Menetät työkykysi tai menehdyt tapaturman takia	Korvaus tapaturmavakuutuksesta: päiväraha, kuntoutus, perhe-eläke ym.	Korvaus perustuu summaan, joka on enintään työtulosi suuruinen	Vahinkovakuutusyhtiö
Menetät työsi	Peruspäiväraha	Päivärahan saamiseksi työtulosi on oltava vähintään 12 325,55 euroa v. 2015 (8 520 euroa v. 2014)	Kela
	Työmarkkinatuki	Tarveharkintainen tuki silloin, kun et saa peruspäivärahaa	Kela
Menetät työsi	Ansiopäiväraha	Päivärahan saamiseksi työtulosi on oltava vähintään 12 325,55 euroa v. 2015 (8 520 euroa v. 2014)	Yrittäjien työttömyyskassat AYT tai SYT
Vähennät työntekoa	Osa-aikaeläke	Osa-aikaeläkkeen saamiseksi työtulosi on oltava vähintään 15 004,28 euroa v. 2015 (14 861,18 euroa v. 2014)	Työeläkevakuutusyhtiö
Ikäännyt	Vanhuuseläke	Eläke perustuu työtuloosi	Työeläkevakuutusyhtiö
Menehdyt	Perhe-eläke	Eläke perustuu työtuloosi	Työeläkevakuutusyhtiö

Työtulon perusteella lasketaan eläkkeen määrä ja vakuutusmaksu. Yrittäjän eläkelain (112 §) mukaan työtulona pidetään sitä palkkasummaa, joka olisi koh- tuudella maksettava, jos yrittäjä joutuisi palkkaamaan vastaavan ammattitaidon omaavan henkilön tilalleen, taikka se korvaus, joka voitaisiin katsoa keskimäärin vastaavan työtä. Mikäli yrittäjällä on useita yritystoimintoja, lasketaan hänen työtulonsa näihin yritystoimintoihin yhteensä käytetyn työpanoksen perusteella. (Yrittäjän eläkelaki 22.12.2006/1272). Saattaessaan voimaan YEL-vakuutusta, vahvistaa eläkelaitos yrittäjän hakemuksessa antamien sekä muuten saatujen tietojen perusteella työtulon sellaiseksi, joka vastaa yrittäjän työpanosta. Työtulo Eläketurvakeskuksen mukaan ei siis suoranaisesti perustu esimerkiksi yrityksen liikevaihtoon, taikka verotuksessa todettuun ansiotuloon, mutta ne voivat auttaa työtulon määrittämistä sopivalle tasolle. Vuotuista työtuloa ei kuitenkaan vahvis- teta vuonna 2015 korkeammaksi, kuin 170 375 euroa. (Työeläkelakipalvelu 2015l).

2.3.1 Työtulon määrittäminen

Työtulon määrittäminen voi olla erityisesti uudelle yrittäjälle haastavaa. Apua työtulon määrittämiseen on saatavilla niin eläkevakuutusyhtiöistä, vakuutusmyy- jiltä, internetistä ja kirjallisuudesta. Nykyaikaisen teknologian tuomien mahdolli- suuksien vuoksi, erityisesti internetpohjaiset lähteet ovat kasvattaneet suosio- taan. Eläketurvakeskus ja eläkevakuutusyhtiöt ovat myös panostaneet sähköi- sen ohjauksen ja neuvonnan sekä tiedottamisen kehittämiseen.

Oikean työpanoksen määrittely on monestakin syystä tärkeää. Taulukossa kak- si (2) jaetaan YEL-työtulon jakautuminen etuuksiin ja maksuihin. Yrittäjä saa työpanosta vastaavalla YEL-työtulolla asianmukaisen työttömyys-, työkyvyttö- myys- ja vanhuuseläketurvan, kuin myös perhe-eläkkeeseen oikeutetut omaiset yrittäjän kuoltua perhe-eläketurvan. (Työeläkelakipalvelu 2015k).

Työtulon perusteella yrittäjällä on oikeus sairauskuluvakuutuslain mukaiseen sairauspäivärahaan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan, mikäli työtulo on oikein mitoitettu. Päivärahat määräytyvät vahvistetun työtulon perusteella, eikä verotuksessa vahvistetun ansiotulon mukaan. Pieneksi mitoitettu työtulo vaikuttaa siis lyhyellä tähtäimellä päivärahojen, kuin pitkällä tähtäimellä aikanaan saatavan eläkkeen määrään pienentävästi. Edelleen yrittäjän työtulon pitäminen oikealla tasolla on hyödyllistä myös työttömyysturvasäännösten, kuin osaaika-eläkemahdollisuuksien vuoksi. (Työeläkelakipalvelu 2015k).

YEL-työtulolla on vaikutusta maksuihin kuten taulukossa 2 (Etuudet ja maksut, joihin työtulo vaikuttaa) osoitetaan. Vahvistettu työtulo vaikuttaa ensinnäkin yrittäjän eläkevakuutusmaksuun. Toisekseen yrittäjän sairauskuluvakuutuksen sairaanhoito- ja päivärahamaksu määräytyy yritystoiminnan osalta vahvistetun työtulon perusteella. Sairausvakuutusmaksu vuonna 2015 on 2,23 prosenttia vahvistetusta työtulosta, joka koostuu siten, että sairaanhoitomaksua menee 1,32 prosenttia, päivärahamaksua 0,78 prosenttia ja YEL-työtulosta lasketaan lisäksi yrittäjän korotettu päivärahamaksu 0,13 prosenttia (Verohallinto 2015a). Kolmanneksi työtulolla on vaikutusta yrittäjän tapaturmavakuutuksen maksuun, kuin myös työttömyyskassan jäsenmaksuun.

Taulukko 2. Etuudet ja maksut, joihin työtulo vaikuttaa. (Elo 2015c)

ETUUKET, JOIHIN YEL-TYÖTULO VAIKUTTAA	
1	Vanhuuseläke
2	Työkyvyttömyyseläke
3	Perhe-eläke
4	Osa-aika-eläke
5	Työttömyysturva
6	Sairauspäiväraha
7	Vanhempainpäiväraha
MAKSUT, JOIHIN YEL-TYÖTULO VAIKUTTAA	
1	YEL-maksu
2	Sairausvakuutusmaksu
3	Muut, esimerkiksi vapaaehtoiseen tapaturmavakuutuksen maksuun ja työttömyyskassan jäsenmaksuun

Eläketurvakeskuksen Työeläkelakipalvelun tuorein työtulo-ohje yrittäjän YEL-työtulon määrittämiseksi on vuodelle 2015. Uusi ohje korvaa aikaisemmin Työeläkelakipalvelun kotisivuilla julkaistun työtulo-ohjekokoelman. Ohjeet on laadittu yhteistyössä yrittäjien toimialajärjestöjen kanssa ja niitä tehdessä on kuultu asiantuntijoita YEL-eläkelaitoksista sekä Suomen Yrittäjät ry:stä. Ohjeiden luvut vastaavat vuoden 2015 tasoa, mutta maininta löytyy jos se vastaa jotain muuta. Vuoden 2015 jälkeen ohjelukuja sovellettaessa on työtulotaso tarkistettava palkkakertoimen muutosta vastaavaksi. Erityisesti niissä ohjeissa, joissa työtulotaso ei ole kytketty rahalliseen suureeseen kuten esimerkiksi liikevaihtoon. Ohjeen tärkeimpänä tehtävänä on saada määritettyä yrittäjälle työpanostaan vastaava YEL-työtulo. (Työeläkelakipalvelu 2015m).

Eläketurvakeskuksen Työeläkelakipalvelun työtulo-ohjetta havainnoidaan seuraavaksi muutamalla esimerkillä, jotta käsitys taulukoiden tulkitsemisesta eri toimialojen kohdalla selkeentyisi (Taulukot 3 ja 4). Eläketurvakeskus on koonnut Työeläkelakipalvelusivuilleen yrittäjän työtulo-ohjeistuksen toimialoittain ja satumanvaraisesti valitsin moottoriajoneuvojen huollon ja korjauksen, joka on taulukossa kolme (3). Kansiota avautuu eri liittojen suoritukset, joista valitsin Autoalan ja Korjaamoiden Liiton. Se määrittää yrittäjän työtulon korjaamotoiminnassa, joka on erikoistumiseen perustuvaa esimerkiksi peltikorjausta. Tälle yrittäjälle työtulo ohjeistetaan olevan 17 500 euroa vuodessa, kun yrityksessä työskentelee pelkästään yrittäjä. (Työeläkelakipalvelu 2015e).

Taulukko 3. Yrittäjän työtulo korjaamotoiminnassa: autoalan ja Korjaamoiden liitto. (Työeläkelakipalvelu 2015e).

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1	17 500 –
2	18 500 –
3	19 500 –
4	21 000 –
5	22 000 –
6	24 000 –

Työtulo voi perustua myös esimiesten säännöllisen työajan keskiansiotasoon, kuten majoitus- ja ravitsemusalalla (Taulukko 4). Yrittäjän työtulon muodostuksessa otetaan liikevaihto huomioon. Työeläkelakipalvelun mukaan iso osa ravitsemusliikkeistä on pieniä, alle 0,3 miljoonan euron liikevaihtoa tekeviä yrityksiä, jotka työllistävät 1 - 3 työntekijää. Jos yrityksen liikevaihto on esimerkiksi 0,55 miljoonaa euroa, suositus yrittäjän työtuloksi olisi 40 000 euroa vuodessa. Yrittäjän perheenjäsenen työtulo on riippuvainen työpanoksesta sekä laadusta, joten työtulo määritetään ammattityöntekijän ansiotason mukaan, joka hyvällä ammattityöntekijällä on vähintään 26 500 euroa vuodessa. (Työeläkelakipalvelu 2015c).

Taulukko 4. Yrittäjän työtulo matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa. (Työeläkelakipalvelu 2015c)

Vuosimyynti, milj. euroa	Yrittäjän työtulo, euroa/v
- 0,30	26 500 - 30 000
0,30 - 0,35	30 000 - 33 500
0,35 - 0,55	33 500 - 40 000
0,55 - 0,75	40 000 - 45 500
0,75 -	45 500 -

2.3.2 Työtulon muuttaminen

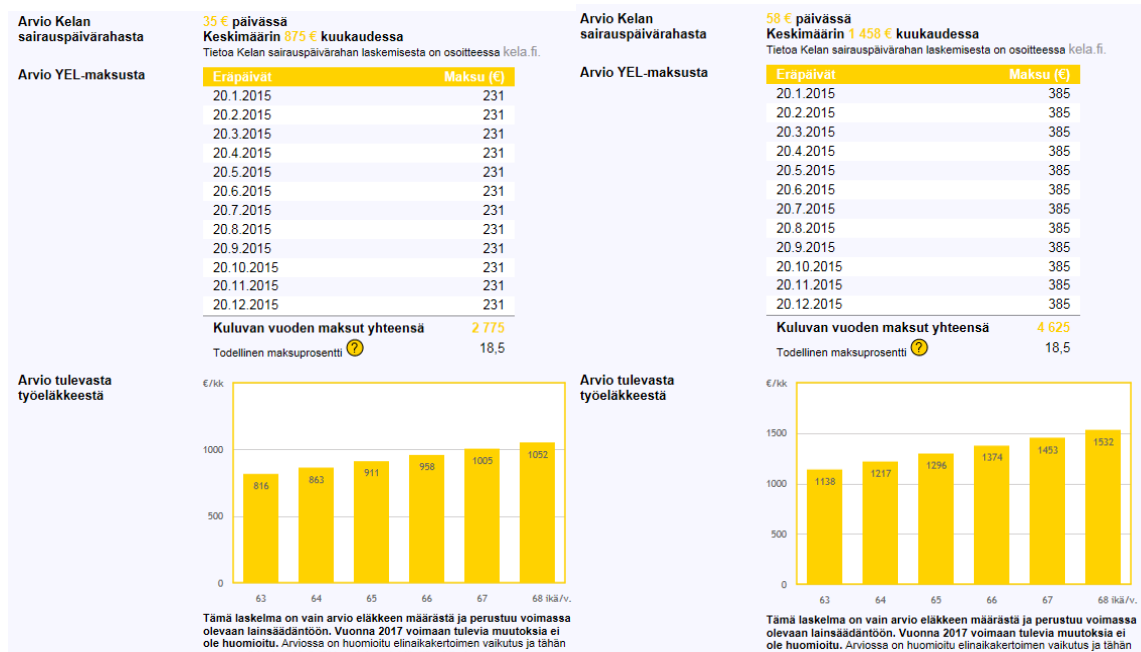
Yrittäjällä on oikeus muuttaa työtuloaan, mikäli työtuloon vaikuttavat seikat ovat muuttuneet tai muuttumassa olennaisesti pidemmäksi aikaa. Muutos voi olla esimerkiksi yritystoiminnan laajeneminen tai supistuminen, joka muuttaa yrittäjän työpanosta kokonaan taikka väliaikaisesti vähintään vuoden ajaksi. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa yrittäjä jää äitiysvapaalle. Työtulo tarkastutetaan vastaamaan olosuhteiden muutosta ja sen voi muuttaa ainoastaan ajassa eteenpäin, ei takautuvasti. (Työeläkelakipalvelu 2015 j).

Yrittäjä voi hakea itse työtulonsa muuttamista ilmoittamalla eläkelaitokselle työtuloon vaikuttavien seikkojen muutokset. Kuitenkin eläkelaitoksella on oikeus muuttaa työtuloa omasta aloitteestaan saamansa taikka hankkimansa selvityksen perusteella. Työtulon muutoksesta toimitetaan valituskelpoinen päätös. Työtulon muutos vaikuttaa eläkevakuutusmaksuihin, eläkekertymään kuin muuhunkin sosiaaliturvaan. (Työeläkelakipalvelu 2015 j).

Työtulon muutoksen vaikutukset on helppo muuttaa euromääräisesti ymmärrettäväksi internetistä löytyviä laskureita apuna käyttäen. Käyttämällä Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elon laskuria (2015c) esimerkkiyrittäjän tapauksessa realisoituu muutoksien vaikutukset vakuutusmaksuihin, eläkekertymään, kuin myös sosiaaliturvaan (Taulukko 5). Esimerkkiyrittäjä on kuvitteellisesti syntynyt 1.1.1980 ja hän on aloittava yrittäjä. YEL-maksunsa hän haluaa maksaa 12 erässä ja hänelle on kertynyt työeläkeotteen mukaan 333 euroa työeläkettä. Oletamme hänen joutuvan maksamaan työntekijälle vuodessa 25 000 euroa bruttona, mikäli hän joutuisi omaa ammattitaitoaan vastaavan ihmisen tilalleen palkkaamaan. Oletamme myös, että Eläketurvakeskus ohjeistaa saman työtulomäärän valintaan.

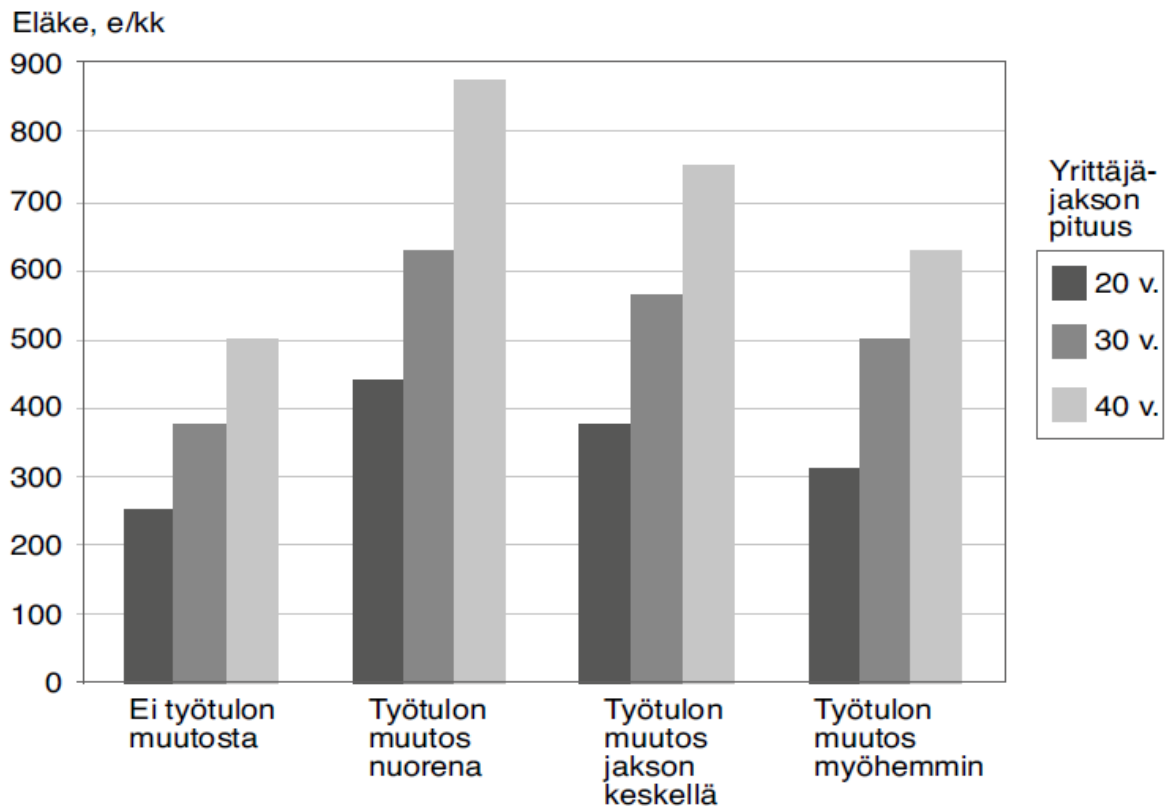
Esimerkkiyrittäjälle verrataan 15 000 euron YEL- työtuloa ja 25 000 euron työtuloa, nähdäksemme erot. Yrittäjän 15 000 euron työtulossa Kelan sairauspäiväraha on arviolta 35 euroa päivässä, eli 875 euroa kuukaudessa, kun 25 000 euron työtulossa se on 58 euroa päivältä ja näin olleen 1 458 euroa kuukaudessa. Vakuutusmaksut vuodessa ovat pienemmässä työtulossa 2 775 ja korkeammassa työtulossa 1 850 euroa enemmän, eli 4 625 euroa vuositasolla. Yrittäjän jäädessä 65-vuotiaana eläkkeelle 15 000 euron työtulolla yrittäjän työeläkkeen määrä on 911 euroa, joka on 385 euroa pienempi kuukaudessa, kuin jos työtulo vahvistettaisiin 25 000 euroon, jolloin kuukausieläkkeen määrä olisi 1 296 euroa. YEL-vakuutusmaksu 25 000 euron työtulossa on 60 prosenttia korkeampi, kuin pienemmässä 15 000 euron työtulossa, ja samansuuntaisesti Kelan sairauspäiväraha on 60,34 prosenttia korkeampi suuremmassa työtulossa. Eläkkeen osalta työtulon ollessa 25 000 euroa on arvioitu eläkkeen määrä 70,29 prosenttia suurempi, kuin 15 000 euron työtulolla.

Taulukko 5. YEL – laskurin tulokset 15 000 euron ja 25 000 euron työtulolle. (Elo 2015c).

Eläketurvakeskuksen verkkojulkaisussa: Yrittäjän työtulo-opas, kuvataan taulukon muodossa (Taulukko 6) mikä merkitys vakuuttamisen oikea-aikaisuudella on. Taulukossa demonstroidaan 12 erilaista yrittäjäuraa pylväinä, joissa kaikilla YEL-alkutyötulo on 10 000 euroa vuodessa. Vasemmanpuoleisin kuvaa eläkkeen kasvua yrittäjäjakson pidentyessä (20, 30 ja 40 vuotta) ilman korotuksia. Toinen pylväskolmio kuvaa yrittäjän tilannetta, hänen kaksinkertaistaessaan vuosityötulonsa yrittäjäjaksonsa alkupuolella, jolla tarkoitetaan viiden, kymmenen ja niin ikään kymmenen vuotta yrittäjätoiminnan alusta. Kolmannessa pylväsrivistössä yrittäjä nostaa työtuloaan yrittäjäjakson puolivälissä (10, 15 ja 20 vuotta alusta) ja viimeisessä yrittäjäjakson loppusuoralla (15, 20 ja 30 vuotta alusta). Taulukossa kuvataan muutoksen ja muutoshetken vaikutuksen eläketurvan tasoon. Työtulon muutoksella on suurimmat vaikutukset, mitä aikaisemmassa vaiheessa yrittäjäuraansa yrittäjä sen nostaa. (Työeläkelakipalvelu 2015i).

Taulukko 6. Työtulon muutoksen vaikutukset yrittäjäuran aikana. (Työeläkelakipalvelu 2015i).

2.4 Eläkevakuutusmaksu

Eläkevakuutusmaksuistaan YEL-yrittäjä on henkilökohtaisesti vastuussa. Yrittäjä on viimekädessä vastuussa myös perheenjäsenensä yrittäjävakuutusmaksusta. Lisäksi yhteisöillä ja yhtymällä on vastuu osakkaittensa yrittäjävakuutusmaksuista ja tähän toimintaan perustuvista osakkaittensa työeläkevakuutusmaksuista yhtymä taikka yhteisö vastaa kuin omasta velastaan. YEL-vakuutusmaksut ovat kokonaisuudessaan vähennyskelpoisia yrittäjän taikka tämän puolison verotuksessa. (Työeläkelakipalvelu 2014c). Vakuutusmaksut voidaan vähentää yrityksen verotuksessa. Yrittäjien työeläkevakuutusmaksut (Taulukko 7) vuonna 2015 ovat alle 53-vuotiaalla 23,7 prosenttia ja 53 vuotta täyttäneellä 25,2 prosenttia vahvistetusta työtulosta ja arvioitu maksukertymä on 22,2 prosenttia. (Eläketurvakeskus 2015a).

Taulukko 7. YEL-vakuutusmaksu työtulosta vuonna 2015 (Etera 2015e)

<i>Vuonna 2015</i>	<i>YEL-maksu työtulosta</i>
Alle 53-vuotias	23,70 %
Yli 53-vuotias	25,20 %
Aloittavan yrittäjän alennus	
YEL-vakuutus alkanut viimeistään 31.12.2012 (alennus 25 %)	
Alle 53-vuotias aloittava yrittäjä	17,775 %
Yli 53-vuotias aloittava yrittäjä	18,900 %
YEL-vakuutus alkanut 1.1.2013 tai sen jälkeen (alennus 22 %)	
Alle 53-vuotias aloittava yrittäjä	18,486 %
Yli 53-vuotias aloittava yrittäjä	19,656 %
YEL-perustekorko	5,50 %

2.4.1 Aloittavan yrittäjän maksualennus

Aloittava yrittäjä saa maksualennusta, jolla pyritään kannustamaan yrittäjien työtulon asettamista oikealle tasolle heti yrittäjäuran alusta. Alennus on yritystoiminnan alkuvaiheeseen ja nimenomaan ensimmäistä kertaa yrittäjän eläkelain mukaista yritystoimintaa vuonna 2013 taikka sen jälkeen aloittavan yrittäjän etu. Yrittäjä saa vakuutusmaksuunsa alennusta neljän vuoden (48 kuukautta) ajaksi 22 prosenttia. Mikäli yritystoiminta päättyy ennen kuin neljä vuotta on kulunut, voi yrittäjä hyödyntää jäljelle jääneen ajanjakson myöhempään yrittäjäjaksoon ilman aikarajoituksia. Huomioitavaa on, että yrittäjätoimintajaksojen välillä voi olla pitkä aika ja yrittäjä voi ottaa yrittäjävakuutuksen toisesta eläkelaitoksesta, kuin missä ensimmäinen oli. Uusi eläkevakuutuslaitos ei välttämättä tiedä, onko jäljellä maksualennukseen oikeuttavaa aikaa, joten yrittäjän itsen täytyy vaatia maksualennusta toiseen yrittäjätoimintajaksoonsa. (Työeläkelakipalvelu 2015d).

Mikäli yrittäjän YEL-toiminta on alkanut aiemmin, kuin 2013 ja sen jatkuessa keskeytyksettä vuoden 2012 jälkeen on yrittäjällä oikeus 25 prosentin alennukseen, mikäli alennusaikaa vielä on jäljellä. Alennukseen ei ole kuitenkaan oikeutta, mikäli vakuutettu on laiminlyönyt vakuutusmaksuvelvollisuutensa, taikka Eläketurvakeskus on tehnyt hänelle pakkovakuutuksen. Mikäli yrittäjä saa maksualennusta, ei hän voi samaan aikaan käyttää työeläkevakuutusmaksun jousto-oikeutta, jota käsittelemme seuraavaksi. (Työeläkelakipalvelu 2015d).

2.4.2 Vakuutusmaksun jousto

Yrittäjän taloudellisen tilanteen mukaan on mahdollista sopia maksujoustopista eläkelaitoksen kanssa ja tällä tapaa vaikuttaa niin vakuutusmaksuihin, kuin karttuvan eläkkeen määrään. Käytännössä sovittu maksujousto vaikuttaa eläkkeeseen siten, että sen vuoden, jona yrittäjä on käyttänyt maksujoustopia, muutetaan kokonaistytötlö vastamaan maksetun vakuutusmaksun määrää. Jousto koskee aina kalenterivuotta kerrallaan ja maksujoustopin käytöstä ilmoitetaan kirjallisesti omalle eläkelaitokselle sen kalenterivuoden aikana, jolloin jousto käytetään. (Työeläkelakipalvelu 2015h).

Maksujoustopin ollessa ylenevä, tulee lisävakutusmaksun olla vähintäänkin kymmenen (10) prosenttia vahvistetun työtulon mukaisesta vakuutusmaksusta. Lisämaksu voi olla enimmillään yhtä suuri, kuin vahvistetun työtulon mukainen vuotuinen maksu. Enintään se voi kuitenkin olla vahvistettavan työtulon ylärajaa vastaava. Lisämaksun on oltava maksettuna sen kalenterivuoden kuluessa, johon jousto kohdistuu. Lisämaksua voidaan maksaa joka vuosi. Joustettaessa alaspäin, on vähimmäisjoustopin oltava kymmenen (10) prosenttia ja enimmillään 20 prosenttia vahvistetun työtulon mukaisesta vuosimaksusta. Alaspäin joustettu maksu ei kuitenkaan saa olla pienempi, kuin työtulon alarajaa vastaava YEL-vakuutusmaksun määrä (Elo 2015a).

Huomioitavaa maksujoustop käytössä on, ettei vahvistetun työtulon taso muutu pysyvästi, vaan seuraavana vuonna vakuutusmaksu määräytyy yrittäjälle vahvistetun työtulon perusteella, mikäli hän ei käytä uudelleen mahdollisuutta joustoon. Yrittäjällä on oikeus käyttää maksujoustop alaspäin kolme kertaa seitsemän (7) vuoden aikana, mutta rajoituksetta ylöspäin. Maksujoustop voi sopia kerran kalenterivuodessa ja vakuutuksen on oltava voimassa koko sen kalenterivuoden, milloin yrittäjä käyttää joustoa. (Työeläkelakipalvelu 2015h).

Esimerkkinä lisämaksusta käytetään 30 vuotiasta yrittäjää, jonka vahvistettu työtulo on 20 000 euroa vuodessa ja vakuutusmaksuprosentti 23,70 prosenttia, jolloin vahvistettua työtuloa vastaava maksu on 4 740 euroa vuodessa. Yrittäjä päättää maksaa ennen tilikauden päättymistä hyvän tuloksen innoittamana 2 000 euroa, jolloin kokonaistyötuloksi kalenterivuodelta tulee $(4\,740 + 2\,000)/0,237 = 28\,438,82$ euroa. Mikäli yrittäjä taas päättää alentaa työtuloaan kymmenen (10) prosenttia tarkoittaa se, että YEL - vakuutusmaksu alenee 474 euroa. Yrittäjän kokonaistyötulo kyseiseltä vuodelta olisi siis $(4\,740 - 474)/0,237 = 18\,000$ euroa. Laskelmissa ei ole huomioitu korkotekijöitä, jotka vaikuttavat pienissä määrin tulokseen. Esimerkiksi alkuvuodesta maksettu lisämaksu tuottaa suuremman kokonaistyötulon, kuin loppuvuodesta maksettu samansuuruinen maksu.

Sellaisina kalenterivuosina, joina yrittäjä on oikeutettu aloittavan yrittäjän maksualennukseen, ei ole mahdollista käyttää maksujoustop. Lisäksi eläkkeellä olo, sekä maksamattomat vakuutusmaksut estävät maksujoustop käytön, eikä jousto-oikeutta ole sen kalenterivuoden jälkeenkään, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta. Myös kalenterivuosien määrä on rajoitettu, jolloin yrittäjä voi maksaa pienennettyä maksua. Yrittäjä voi pienennyttää maksua kulloinkin tarkastettavan seitsemän (7) peräkkäisen kalenterivuoden aikana maksimissaan kolmesti (3). Seitsemän vuoden tarkastelujaksoon sisältyy aina kuluva vuosi. Maksujoustop ylöspäin on kokonaan yrittäjän henkilökohtaisessa verotuksessa, joko yrittäjän itsensä tai hänen puolison puhtaasta ansiotulosta vähennysoikeudellinen. Yrityksen ollessa maksajana vakuutusmaksuissa, voidaan vähennys tehdä yrityksen verotuksessa. (Työeläkelakipalvelu 2014b).

Maksujousto ja sen perusteella laskettu kokonaistyötulo vaikuttaa täysimääräisesti yrittäjätoiminnan ajalta laskettavaan eläkkeeseen. Poikkeuksia kuitenkin löytyy siltä osin, että lisämaksua ja maksun alennusta työkyvyttömyyden alkamista edeltävältä vuodelta ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansioiden määrässä. Osa-aika-eläkkeen laskennassa lisämaksua ei huomioida eläketapahtumaa edeltävän vuoden osalta. Maksujousto ylös - tai alaspäin ei vaikuta myöskään Kelan myöntämiin etuuksiin, joita on sairausvakuutuksen päivärahan lisäksi äitiys-, isyys- tai vanhempainraha. Nämä etuudet yrittäjälle määräytyy ainoastaan vahvistetun työtulon perusteella. (Työeläkelakipalvelu 2014b).

Maksujouston käyttö on vähäistä, selviää Taloustaito-lehden artikkelissa: Yrittäjä voi joustaa YEL-maksussa, jossa Eläketurvakeskuksen kehityspäällikkö Markus Palomurto toteaa, että vain noin 1 000 yrittäjää kaikista 200 000 yrittäjästä käyttää mahdollisuutta joustoon. (Taloustaito 2015).

2.5 Vakuutuksen ottaminen ja lakkaaminen

Yrittäjävakuutus on otettava kuuden (6) kuukauden kuluttua yritystoiminnan alkamisesta. Mikäli vakuutusta ei oteta puolen vuoden kuluessa, seuraa siitä sanktio. Yrittäjällä on vapaus valita eläkevakuutusyhtiö, jonka kanssa hän solmii YEL-vakuutuksen. Joillakin aloilla toimivat yrittäjät pystyvät hoitamaan vakuuttamisen myös oman alansa vakuuttamista harjoittavassa YEL-eläkekassassa. Yrittäjävakuutus on henkilökohtainen kattaen vakuutetun kaiken yrittäjätoiminnan. Silloinkin, jos yrittäjällä on useampi yritys, on hänellä vain yksi YEL-vakuutus. Vakuutus on voimassa toistaiseksi niin pitkään, kuin yrittäjä on vakuuttamisvelvollinen. Yrittäjä voi vakuuttaa takautuvasti ainoastaan kulumassa olevan sekä kolme (3) edellistä kalenterivuotta. Kaukaisemmalta ajalta eläketurva on menetetty. (Työeläkelakipalvelu 2015n). YEL-työtuloa tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella, jotta vahvistettu työtulo säilyisi samalla tasolla. Palkkakertoimessa palkkojen osalta painoarvo on 80 prosenttia ja hintojen 20 prosenttia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014b).

Yrittäjävakuutus päättyy ainoastaan silloin, kun yrittäjätoiminta on lopetettu, taikka yrittäjä ei ole enää vakuuttamisvelvollinen. Tällöin eläkelaitos päättää vakuutuksen yrittäjän ilmoituksesta taikka muun saamansa selvityksen perusteella. Eläkelaitos päättää vakuutuksen joko ilmoituksen perusteella, taikka omasta aloitteestaan yrittäjätoiminnan todelliseen päättymispäivään, tai päivään, jolloin yrittäjän työpanos on muuttunut niin vähäiseksi, ettei vakuuttamisvelvollisuus enää täyty. Edelleen jos jokin muu YEL-vakuuttamisen edellytyksen täyttymättä jääminen nousee esille, päättää eläkelaitos vakuutuksen. Vakuutettu on velvollinen ilmoittamaan kirjallisesti eläkelaitokselleen yrittäjätoiminnan päättymisestä taikka muista sellaisista seikoista, jotka liittyvät vakuutuksen voimassaoloon. Mikäli eläkelaitos on päättämässä omasta aloitteestaan vakuutusta, tulee sen kuulla vakuutettua. Vakuutuksen päättämisestä vakuutettu saa perustellun päätöksen valitusosoituksineen. (Työeläkelakipalvelu 2014d).

2.6 Yrittäjän eläkevakuutuksen vaikutus etuuksiin

Yrittäjän eläkevakuutuksen vaikutus etuuksiin määräytyy vahvistetun työtulon mukaan. Tästä syystä oikein mitoitettun työtulon tärkeys korostuu. Osaan etuuksista yrittäjällä ei ole oikeutta, mikäli työtulo on vahvistettu alhaiseksi.

Työtulon tärkeyden vuoksi seuraavissa kappaleissa käsitellään sosiaalietuudet, mihin työtulolla on vaikutusta. Kappaleet tuovat esille myös määreet ja työtulon vähimmäismäärät, joilla yrittäjä on oikeutettu etuuteen. Jokainen sosiaalietuus on jaettu omaan kappaleeseen ja näitä on kaikkiaan kuusi.

2.6.1 Sairauspäiväraha

Suomessa pysyvästi asuva ja työskentelevä 18 - 67-vuotias on oikeutettu sairauspäivärahaan sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden johdosta. Päiväraha-oikeus päättyy 68 ikävuoden täyttymistä seuraavan kuukauden alusta. Yrittäjä omaa samat oikeudet, kuin muutkin henkilöt ja hänellä on oikeus osasairauspäivärahaan, mikäli hän sairastuttuaan pystyy osa-aikaisesti jatkamaan kokopäiväistä yritystoimintaansa.

YEL-vakuutetulla sairauspäivärahan omavastuu-aika on sairastumispäivä ja siitä seuraavat kolme (3) arkipäivää. Päiväraha määräytyy siten, että se lasketaan palkkakertoimella tarkistetun kahden (2) vuoden takaisen keskimääräisen työtulon mukaan. Päivärahan voi myös saada sairastumista taikka vanhempainvaapaata edeltävien kuuden kuukauden työtulosta, jos se vuosituloksi muutettuna on 20 prosenttia suurempi, kuin verotuksessa todettu työtulo. Mikäli puolen vuoden takaista työtuloa yrittäjä käyttää päivärahahakemuksessaan, tarvitsee mukaan liittää työtulotodistus eläkevakuutusyhtiöltä, jossa YEL-vakuutus on. (Etera 2015f).

Vahvistettu YEL-työtulo on yrittäjän sairauspäivärahan pohja, mutta jos yrittäjä on myös työsuhteessa saaden palkkatuloa, lasketaan se mukaan päiväarahan perusteena olevaan työtuloon. YEL-maksun joustoilla ei ole vaikutusta sairauspäivärahaan. Työtulo on sairausvakuutusmaksunkin peruste ja siihen sisältyy yrittäjän ennakonmaksuprosentti. Sairauspäivärahaa haetaan Kelalta. (Etera 2015f).

2.6.2 Työeläke

Työeläke on koko työuran ansioiden sekä iän mukaan porrastettujen karttumaprosenttien yhteenlaskettu tulos. Työeläkettä karttuu kaikesta työnteosta 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta aina 68 vuoden iän täyttymiskuukauden loppuun saakka. Aikaisempien vuosien ansioita korotetaan eläkkeen alkamishetken tasoon palkkakertoimella, jossa palkkojen muutosten osuus on 80 prosenttia ja hintojen 20 prosenttia. (Eläketurvakeskus 2012, 15). Yrittäjän työeläke karttuu ainoastaan YEL-työtulon perusteella ja se lasketaan koko yrittäjätoiminnan ajalta. Yrittäjän työtulosta vuoden 2005 alusta lähtien eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 18 - 52-vuotiaille, 1,9 prosenttia vuodessa 53 – 62-vuotiaille ja 63 – 67-vuotiaille eläkettä karttuu 4,5 prosenttia vuodessa. (Etera 2015d).

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeellä työskentelyn ajalta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia, mikäli yrittäjän työskentely on YEL-vakuutettu. Yrittäjän YEL-vakuutuksen ottaminen vanhuuseläkkeellä on vapaaehtoista. Yrittäjä voi jäädä joustavasti vanhuuseläkkeelle 63 - 68 vuoden iässä. Kansaneläkkeen ikäraja on 65 vuotta. (Etera 2015d).

Työeläkettä kuvaillaan Työeläke.fi:n sivuilla jatkopalkaksi, jonka tarkoituksena on turvata vanhuusajan toimeentulo. Työeläke turvaa henkilön joutuessa työkyvyttömäksi taikka aviopuolison kuollessa. Lapselle maksetaan työeläkettä vanhemman menehtyessä. Työeläkkeitä hoitavat työeläkelaitokset, -kassat sekä -säätiöt ja julkisilla aloilla Keva. Työeläkkeen lisäksi eläketurvaan kuuluu kansaneläke sekä takuueläke, mikäli työeläke on jäänyt pieneksi. Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen tarkoituksena on turvata vähimmäiseläke. Näistä eläkkeistä vastaa Kela. (Työeläke.fi 2014c).

Kuten jo edellä on kerrottu, eläkkeen määrään työuran aikaisten ansioiden ja ikään sidotun karttumisprosentin lisäksi on vaikuttanut vuodesta 2010 lähtien elinaikakerroin. Elinaikakerroin on vanhuuseläkkeen määrään vaikuttava mekanismi, jonka tarkoituksena on pitää elinajan pitenemisestä johtuvat eläkekustannukset kurissa ja kannustaa työnteon jatkamista. Elinaikakerroin koskettaa vuonna 1948 ja sen jälkeen syntyneitä henkilöitä. (Työeläke.fi 2014a).

Elinaikakerroin määrätään jokaiselle syntymäluokalle 62 vuoden iässä ja sitä sovelletaan kaikkiin työeläkelakien mukaisiin vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeisiin niiden alkaessa. Eläketurvakeskus laskee ennusteita elinaikakertoimista Tilastokeskuksen väestöennusteiden pohjalta ja päivittää ennusteita vuosittain. Ennusteet on tehty työeläkejärjestelmän suunnittelutarpeita sekä vakuutettujen eläkkeiden arviolaskelmia varten. (Työeläkelakipalvelu 2014a).

Sosiaali- ja terveysministeriö on vahvistanut uusimman elinaikakertoimen vuodelle 2015 lukuun 0,97200. Kerroin pienentää esimerkiksi vuonna 1953 syntyneiden, vuonna 2015 tai sen jälkeen alkavia työeläkelain mukaisia vanhuuseläkkeitä noin 2,8 prosenttia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014a).

Taulukosta kahdeksan (8) havaitsemme toteutuneet elinaikakertoimet vuoteen 2014 saakka ja sen jälkeen ennusteet. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 8) olevat ennusteet ovat nähtävissä vuoteen 2023, joka koskettaa vuonna 1961 syntyneitä, mutta on huomioitava, että Työeläkelakipalvelusta on löydettävissä huomattavasti pidemmät ennusteet.

Taulukko 8. Toteutuneet sekä ennustetut elinaikakertoimet. (Työeläkelakipalvelu 2014a).

Elinaikakertoimen määrätymisvuosi (62-v.)	63 vuoden iän täyttämivuosi	Syntymävuosi	Elinaikakerroin	Elinajanodote 63-v.
Toteutuneet				
2009	2010	1947	1,00000	21,0
2010	2011	1948	0,99170	21,2
2011	2012	1949	0,98689	21,4
2012	2013	1950	0,98351	21,6
2013	2014	1951	0,97914	21,7
2014	2015	1952	0,97552	21,9
Ennusteet				
2015	2016	1953	0,971	22,1
2016	2017	1954	0,965	22,2
2017	2018	1955	0,958	22,4
2018	2019	1956	0,950	22,5
2019	2020	1957	0,945	22,7
2020	2021	1958	0,939	22,9
2021	2022	1959	0,933	23,0
2022	2023	1960	0,928	23,2
2023	2024	1961	0,922	23,3

Työeläke.fi:n (2014b) mukaan yrittäjän eläke lasketaan seuraavalla tavalla:

$$\text{Karttumisprosentti} \times \text{työtulo} \times \text{elinaikakerroin} = \text{Eläke euroissa}$$

Internetistä on löydettävissä eläkelaskureita, joita voi käyttää arvioidakseen eläkkeensä suuruusluokkaa. Huomioitavaa on, että tulevaan eläkkeeseen vaikuttaa omien ansioiden kehitys ja näin ollen lopullinen eläke voidaan laskea vasta eläkkeelle jäädessä. Tarkimman arvion omasta eläkkeestä saa omasta eläkevakuutusyhtiöstä ja työeläkeotteesta. Alla olevasta kaksiosaisesta taulukosta (Taulukko 9) on nähtävissä, kuinka työtulon määrä sekä yrittäjävuodet vaikuttavat YEL-eläkkeen suuruuteen. Yläosa koskee toimintavuosia 1 - 20 kertaan vanhuuseläkkeen määrän yrittäjäajalta olettamana, että koko yrittäjätoiminta on tapahtunut ennen kuin yrittäjä on täyttänyt 53 vuotta. Eli 15 vuoden yrittäjätoiminnalla yrittäjän eläke 20 000 euron työtulolla olisi 365 euroa kuukaudessa. Alaosa koskee vanhuuseläkkeen määrää 65 vuoden iässä olettaen, että koko tätä edeltänyt aika on ollut yrittäjävuosia. Tässä samainen esimerkkiyrittäjä 40 vuoden yrittäjäuralla ja 20 000 euron työtulolla ansaitsee 1 134 euroa kuukaudessa. Laskelmat ovat vuoden 2005 alusta voimaan tulleilla säädöksillä toteutettu. (Työeläkelakipalvelu 2015g).

Taulukko 9. YEL – toiminnasta karttuva eläke. (Työeläkelakipalvelu 2015g)

YEL-vuosia	YEL-työtulo euroa/v						
	10 000	20 000	30 000	40 000	50 000	60 000	70 000
	YEL-eläke euroa/kk, vanhuuseläke, kun yrittäjätoimintavuodet ovat ennen 53 ikävuoden täyttämistä						
1	12	24	36	49	61	73	85
5	61	122	182	243	304	365	425
10	122	243	365	486	608	729	851
15	182	365	547	729	911	1094	1276
20	243	486	729	972	1215	1458	1701
	YEL-eläke euroa/kk, vanhuuseläke, kun yrittäjätoiminta jatkuu 65 ikävuoteen						
20	324	648	972	1296	1620	1944	2268
25	385	770	1154	1539	1924	2309	2693
30	446	891	1337	1782	2228	2673	3119
35	506	1013	1519	2025	2531	3038	3544
40	567	1134	1701	2268	2835	3402	3969

2.6.3 Työkyvyttömyyseläke

YEL-vakuutuksen työtulolla on vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeeseen, jonka määrittelyn pohjana toimii lääkärintodistus yrittäjän terveydentilasta. Yrittäjän työkyvyn heikentymisen arvioinnissa vaikuttaa hänen jäljellä olevat mahdollisuudet hankkia itselle ansiotuloja sellaisesta työstä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Arvioinnissa otetaan huomioon yrittäjän koulutus, ikä, asuinpaikka, aikaisempi toiminta sekä muut näihin rinnastettavat seikat. Työkyvyttömyyseläkkeen myöntö voidaan tehdä lievemmin ehdoin 60 vuotta täyttäneille, kuin nuoremmille. Se tarkoittaa sitä, että päätöksentekovaiheessa painotetaan lääketieteellisen arvioinnin lisäksi sosiaalis-taloudellisia seikkoja. Lisäksi painoarvoa luo työkyvyttömyyden ammatillinen luonne. Yrittäjän iän lisäksi päätöksentekoon vaikuttaa myös koulutus, asumis- ja perhesuhteet, kuin myös aiempi työkokemus. Kuntoutusmahdollisuudet selvitetään aina ennen työkyvyttömyyseläkepäättöstä. (Suomen Yrittäjät ry 2015d).

Yrittäjän työkyvyttömyyseläke voi olla joko täysi- tai osatyökyvyttömyyseläke ja se voidaan myöntää toistaiseksi taikka määräajaksi. Toistaiseksi myönnettävä työkyvyttömyyseläke jatkuu vanhuuseläkkeeseen saakka, mutta jos työkyvyn palautumisesta on toiveita, myönnetään eläke määräaikaisena työttömyyseläkkeenä, eli kuntoutustukena. Määräaikainen osatyökyvyttömyyseläke on nimikkeeltään osakuntoutustuki. (Suomen Yrittäjät ry 2015d).

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä muodostuu työuralla jo karttuneesta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkkeen osasta. Tulevan ajan eläkkeen osalla tarkoitetaan sitä, että todellisen työskentelyajan lisäksi eläkettä karttuu laskennalliselta ajalta eli työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta vanhuuseläkeikään saakka. Tämän tarkoitus on korvata työkyvyttömyyden vuoksi menetettyjä työansioita aina vanhuuseläkeikään saakka. Tulevan ajan eläkeoikeus edellyttää henkilön ansainneen työansioita vähintään 16 965,05 euroa (vuonna 2014) työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana. (Suomen Yrittäjät ry 2015d).

Tulevalta ajalta eläkettä karttuu 63 vuoden iän täyttymiskuukauden loppuun ja karttuma on 1,5 prosenttia vuodessa eläkettä edeltäneestä vakiintuneesta ansiosta taikka työtulosta viiden viimeisen kalenterivuoden ajalta. Mikäli työkyvyttömyyseläke jää pieneksi on henkilöllä mahdollisuus saada kansaneläkettä tai takuueläkettä. (Suomen Yrittäjät ry 2015d).

Ollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä on henkilöllä edelleen mahdollisuus työskentelyyn, koska osatyökyvyttömyyseläkkeen ajatuksena on, että henkilö työkykynsä alenemisesta huolimatta pystyy selviytymään osa-aikatyöstä taikka kevyemmistä työtehtävistä. Yrittäjän osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyessään on vähennettävä yrittäjätoimintaansa ja työtuloaan enintään 60 prosenttiin vakiintuneesta kokoaikaisen toiminnan keskimääräisestä työtulosta. Huomioitavaa on, että kokoaikaisella työkyvyttömyyseläkkeellä voi jatkaa työntekoa, jolloin työtuloraja on enintään 40 prosenttia vakiintuneesta työtulosta. Se voi kuitenkin olla aina vähintään takuueläkkeen suuruinen, joka vuonna 2014 on 743,38 euroa kuukaudessa. Työkyvyttömyyseläkkeellä tehtävä työ taikka YEL-vakuutettu yrittäjätoiminta kartuttaa uutta eläkettä 1,5 prosenttia vuosityötulosta. On kuitenkin hyvä tarkistaa omasta eläkelaitoksesta, kuinka paljon voi ansaita työkyvyttömyyseläkkeellä ollessaan. (Suomen Yrittäjät ry 2015d).

2.6.4 Osa-aikaeläke

Yrittäjällä on mahdollisuus jäädä osa-aikaeläkkeelle. Tämän tuen avulla yrittäjällä voi vähentää työskentelyään jo ennen vanhuuseläkkeelle siirtymistään. Osa-aikaeläkkeelle voi hakeutua 61 - 67 vuotiaana, mikäli on syntynyt vuonna 1954 taikka sen jälkeen. Vuonna 1953 syntyneiden alaikäraja on 60 vuotta ja vuonna 1952 syntyneiden ikäraja on 58 vuotta. Osa-aikaeläkkeelle jäämisen edellytyksiä on, että yrittäjän on täytynyt osa-aikaeläkkeelle päästäkseen ansaita työeläkettä viimeisten 15 vuoden aikana yhteensä vähintään 60 kuukautta, eli viisi vuotta. Saadakseen eläkettä on osa-aikatyöhön siirryttävä kokoaikatyöstä ja osa-aikaeläkettä edeltävien 18 kuukauden aikana kokoaikatyön on täytynyt jatkua vähintään 12 kuukautta. Sairausvakuutuspäiväraha-aika voi pidentää enintään kuusi (6) kuukautta 18 kuukauden aikaa. (Elo 2015b).

Kokoaikaisena yrittäjätoimintaa pidetään, kun YEL-vakuutuksen työtulo on vähintään 15 004,29 euroa vuonna 2015. Yrittäjän tehdessä yrittäjätoimintansa rinnalla muuta ansiotyötä, huomioidaan se kokoaikatyön määrittelyssä. (Elo 2015b).

Osa-aikaeläkkeellä yritystoiminnan on vähennyttävä puoleen, taikka siitä on luovuttava kokonaan ja tehtävä osa-aikatyötä muun eläkelain piirissä. Osa-aikaisen yrittäjätoiminnan työtulo vahvistetaan puoleen osa-aikaeläkettä edeltävän yhtäjaksoisen yrittäjätoiminnan keskimääräisestä työtulosta. Keskimääräisessä huomioidaan osa-aikaeläkkeelle siirtymisvuoden ja sitä edeltäneiden viiden (5) vuoden YEL-työtulot. Yrittäjävakuutusmaksua maksetaan puolitetusta työtulosta. Huomioitavaa on, että osa-aikatyön työtulo ei saa jäädä alle vakuuttamisvelvollisuuden alarajaa, joka on 2015 vuonna 7 502,14 euroa vuodessa. Edelleen tullaan siihen seikkaan, että työtulon on oltava yrittäjän työpanosta vastaava. (Elo 2015b).

2.6.5 Perhe-eläke

Aina ei tule ajateltua sitä pahinta mahdollista, mitä voi sattua yrittäjälle ja hänen lähipiirilleen, yrittäjän kuolemaa. Yrittäjän taikka eläkkeensaajan kuolemantapauksessa perhe-eläkkeellä turvataan lesken tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolen sekä alle 18-vuotiaiden lasten toimeentuloa. YEL-työtulolla on oma vaikutuksensa, koska perhe-eläke määräytyy työeläkkeen perusteella ja sen yhteismäärä voi olla maksimissaan vainajan oman työeläkkeen suuruinen. (Etera 2015f). Mikäli perheen tulot ovat pienet, voidaan sitä täydentää Kelan perhe-eläkkeellä työeläkkeen perhe-eläkkeen määrää. Perhe-eläkkeitä ovat lapseneläke ja leskeneläke (Suomen Yrittäjät ry 2015c).

Lesken- ja lapseneläkkeen oikeus alkaa puolison kuolemaa seuraavan kuukauden alusta. Leskeneläkettä saa silloin, jos kaikki seuraavat kolme asiaa täyttyvät. Ensinnäkin lesken on täytynyt olla avioliitossa taikka rekisteröidyssä parisuhteessa ja liitto on solmittu ennen kuin puoliso oli täyttänyt 65 vuotta. Huomioitavaa on, ettei avoliitto luo leskeneläkeoikeutta. Lisäksi pariskunnalla täytyy olla yhteisiä lapsia, biologisia taikka adoptoituja. Huomioitavaa on, ettei avoliitto luo leskeneläkeoikeutta, vaikka edesmenneen puolison kanssa olisi yhteisiä lapsia. (Ilmarinen 2015b).

Leskeneläkeoikeus on olemassa entisellä puolisollla, mikäli edunjättäjä oli lainvoimaisen päätöksen myötä velvollinen maksamaan elatusapua entiselle puolisolleen. Lapsettomalle leskelle leskeneläkettä tulee, mikäli avioliitto oli solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja avioliitto oli jatkunut vähintäänkin viisi (5) vuotta. Lisäksi edunjättäjän on täytynyt olla alle 65-vuotias avioliiton solmimisajankohtana ja leski on vähintään 50-vuotias puolison kuollessa, taikka hän on saanut työkyvyttömyyseläkettä vähintäänkin kolme (3) vuotta. (Suomen Yrittäjät ry 2015c).

Perhe-eläkkeen määrä tulee yrittäjän ansaitseman eläkkeen mukaan. Mikäli yrittäjä ei ollut vielä eläkkeellä, lasketaan perhe-eläke sen työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jonka yrittäjällä olisi saanut kuolinpäivänään. Enimmillään lesken osuus on puolet edunjättäjän eläkkeestä. Perhe-eläkkeeseen vaikuttaa lasten lukumäärä sekä lesken omat eläkkeet ja ansiotulot. Lesken tulot ja eläkkeet eivät vaikuta leskeneläkkeeseen ennen kuin nuorin lapsista on 18 vuotta. Määrään voi vaikuttaa lasten lisäksi entiselle puolisollla mahdollisesti maksettava leskeneläke. Lapseneläkkeen määrään vaikuttaa edunsaajina olevien lasten lukumäärä. Mikäli on useita lapsia, saa kukin lapsi oman, yhtä suuren osansa perhe-eläkkeestä. (Suomen Yrittäjät ry 2015c).

2.6.6 Vanhempainpäiväraha

Yrittäjällä on oikeus Kansaneläkelaitoksen maksamiin vanhempainpäivärahoihin, joita on äitiys-, isyys-, vanhempainraha ja adoptiolapsen vanhemman vanhempainpäivärahat. Vanhempainrahat ovat haettava erikseen tiettyjen aikäsäännösten puitteissa. Äitiysvapaan ajalta voi saada Kelasta äitiysrahan, jota maksetaan 105 arkipäivää, eli noin neljä (4) kuukautta. Äitiysvapaalle voi jäädä aikaisintaan 50 arkipäivää ja viimeistään 30 arkipäivää ennen laskettua aikaa. Äitiysrahaa on haettava Kelasta viimeistään kaksi (2) kuukautta ennen lapsen laskettua aikaa.

Isyysrahaa isä voi saada lapsen syntymän jälkeen enintään 54 arkipäivältä, joista enintään 18 päivää lasta voidaan hoitaa kotona yhdessä äidin kanssa, kun hän saa äitiys- tai vanhempainrahaa. Edellytyksenä isyysrahalle on, ettei henkilö isyysvapaansa aikana työskentele taikka opiskele päätoimisesti. Sunnuntaisin työskentely ei vaikuta isyysrahaan. Isyysrahakausi voidaan pitää välittömästi lapsen syntymän jälkeen ja päivärahamahdollisuus tulee käyttää ennen kuin lapsi on 2-vuotias. Vanhempainpäiväraha alkaa äitiysrahakauden jälkeen ja Kela maksaa sitä 158 arkipäivää eli reilun puoli vuotta. Vanhempainrahakauden voi käyttää kumpi tahansa vanhemmista ja sen voi jaksottaa siten, että isä ja äiti ovat vapaalla vuorotellen. Työskentely vanhempainrahakaudella vaikuttaa vanhempainrahan maksun määrään. Etuutta on haettava kuukausi ennen päivärahakautta. (Suomen Yrittäjät ry 2015a).

YEL-vakuutettu yrittäjä voi hakea vanhempainpäivärahaa, joka määräytyy yrittäjän eläkevakuutuksen työtulon mukaan. Vuonna 2015 alkavissa päivärahoissa on perusteena vuoden 2013 keskimääräinen työtulo, joka tarkistetaan palkkakertoimella. Päivärahan voi laskettaa myös päivärahakautta edeltäneiden kuuden (6) kuukauden työtulojen perusteella, mikäli työtulo vuosituloksi muutettuna on 20 prosenttia suurempi, kuin muuten käytettävä työtulo. Mikäli yrittäjällä ei ole yrittäjävakuutusta, maksetaan päivärahaa niiden tulojen mukaan, jotka hän on ilmoittanut verottajalle. (Suomen Yrittäjät ry 2015a).

Vanhempainpäivärahan suuruus on noin 70 prosenttia työtulosta. Prosenttiosuus on kuitenkin riippuvainen työtulon suuruudesta. Päivärahoihin maksetaan lisäksi korotuksia, joka tarkoittaa sitä, että äitiysrahaa maksetaan korotettuna ensimmäisiltä 56 arkipäivältä, joka on noin 90 prosenttia työtulosta, mikäli se on alle 45 000 euroa. Vanhempainpäiväraha on korotettu ensimmäisen 30 arkipäivän ajalta, joka vastaa noin 75 prosenttia työtulosta. (Suomen Yrittäjät ry 2015a).

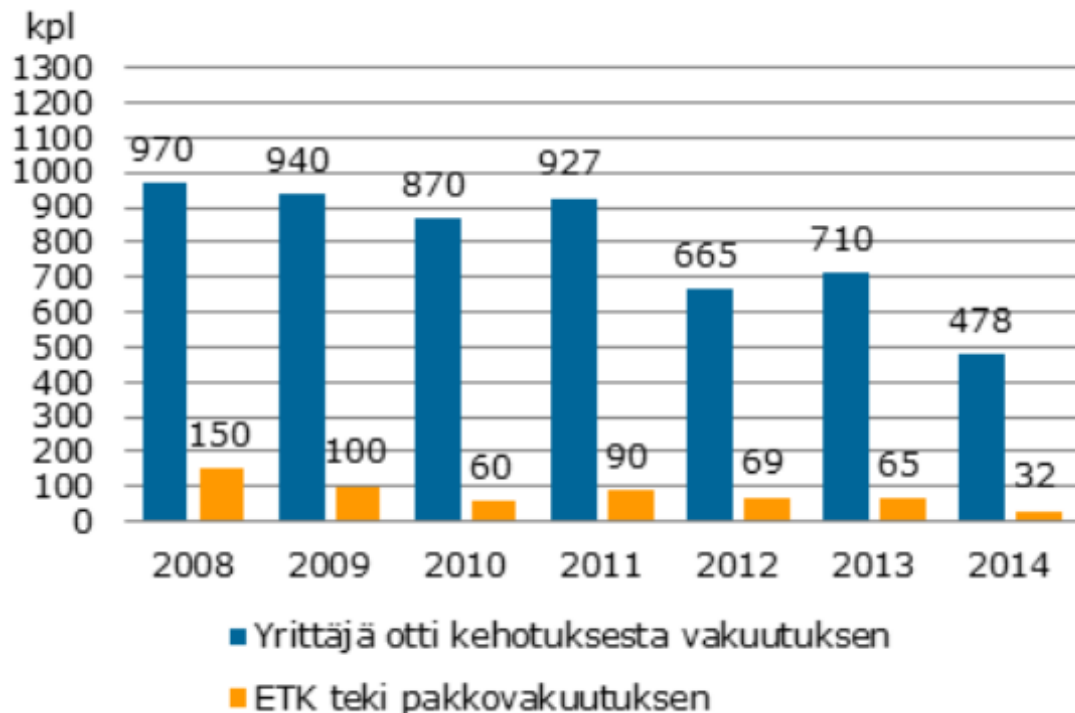
2.7 Yrittäjävalvonta

Eläketurvakeskus valvoo yrittäjien vakuutusvelvollisuuden täyttymistä. Yrittäjävalvonnan menetelmiä ovat verotus- ja vakuutustietoihin perustuva massaverailu, sekä erilaiset ulkoiset valvontaimpulssit, joita ovat esimerkiksi henkilöiden tekemät selvittelypyynnöt taikka eri viranomaisten tai muiden sidosryhmien tekemät tiedustelut sekä ilmoitukset. Osakeyhtiön osakkaiden YEL-vakuuttamisvelvollisuus todetaan pääosin jälkikäteisen massavalvontasovelluksen avulla. Sovellus antaa tietoa työnantajien vakuuttamisvelvollisuudesta valvontaa varten, ja tämän avulla saadaan tietoa myös osakeyhtiöiden osakkaiden verotettavasta ansiotulosta. Vuosittain vertailujen perusteella selvitettäväksi tulee liikkeen - ja ammatinharjoittajien kohdalla noin 4 000 - 5 000 henkilön YEL-vakuuttamisvelvollisuus. Elinkeinoyhtymien osakkaiden kohdalla selvitetään noin 1 000 - 1 500 henkilön, ja osakeyhtiöiden osakkaiden yrittäjävakuuttamisen tarkasteluun tulee noin 300 osakeyhtiön osakasta. (Eläketurvakeskus 2014).

Mikäli yrittäjävalvonnan tuloksena selviää, että vakuuttamaton henkilö kuuluu YEL-vakuutuksen piiriin, kehoitetaan häntä ottamaan itse yrittäjävakuutus. Jos vakuutusta ei oteta vapaaehtoisesti, antaa Eläketurvakeskus pakkovakuutus päätöksen, jonka perusteella vakuutus sopimus yrittäjän ja päätöksessä olevan eläkelaitoksen välillä solmitaan. Eläkelaitos vahvistaa yrittäjän vakuutettavan YEL-työtulon, määrän sekä perii vakuutusmaksun. (Eläketurvakeskus 2014).

Eläketurvakeskuksen tekemä tuorein selvitys valvonnan tuloksista on vuosilta 2008 - 2014. Vuonna 2014 selvitettiin uudella valvontasovelluksella yrittäjien vakuuttamista. Elokuussa aloitettiin verovuoden 2013 tietoihin pohjaava valvonta, jonka puitteissa ollaan yhteydessä noin 5 000 yrittäjään selvittääkseen heidän vakuuttamisvelvollisuutta. Verovuoden 2013 yrittäjävalvonta on edelleen kesken, mutta joulukuun 2014 viimeiseen päivään mennessä oli valvonnan tuloksena syntynyt 510 vakuutusta (Taulukko 10). Taulukosta on verrattavissa eri verovuosien yrittäjävalvonnan tuloksia. Huomattavaa on, että kehotuksista tulleet vakuutukset vähenevät vuosittain, samoin pakkovakuutukset, joiden pudotus 2008 - 2013 välisenä aikana on lähes puolet. (Eläketurvakeskus 2015b).

Taulukko 10. Uudet YEL – vakuutukset yrittäjävalvonnan tuloksena 2008 – 2014 (Eläketurvakeskus 2015b.)

3 YRITTÄJÄN VAPAAEHTOISET VAKUUTUKSET

3.1 Henkilövakuutusten jaottelu

Henkilövakuutukset voidaan jaotella monella eri tavalla. Osalla vakuutuksista pyritään turvaamaan vakuutuksenottajaa, taikka vakuutettua. Puhutaan siis turvautumisesta henkilöön kohdistuvista riskeistä, joita on kuolema, sairastuminen ja työkyvyttömyys. Osalla vakuutuksista on tarkoitus mahdollistaa tuottava säästäminen ja sijoittaminen. Vakuutusten jakoa voidaan tehdä siten, että annaako vakuutus laajaa all risk -tyyppistä turvaa, vai onko se rajoitetumpi, kuten esimerkiksi tapaturmavakuutus. Edelleen tuotteita voidaan jaottaa silläkin tavalla, missä muodossa vakuutusetuus maksetaan. Esimerkiksi eläkevakuutus tuotteissa etuus maksetaan pitkän ajan kuluessa, kun taas toisissa henkilövakuutus tuotteissa lähes aina kertasuorituksena. (Jokela – Lammi – Lohi – Silvola 2013, 93).

Tässä luvussa käsittelemme vain osan vakuutuksista, jakaen kappaleisiin henkilöihin kohdistuvat vakuutukset, joita valikoin mukaan henki - ja sairauskuluvakuutuksen, kuin myös yrittäjän tapaturmavakuutuksen. Tapaturmavakuutuksessa käsitellään myös tulevaa kokonaisuudistusta, joka yrittäjien on hyvä tietää. Säästämisen ja sijoittamisen osuudesta valitsin eläkepäiviin turvautumisen eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissäästämisen kautta. Vakuutusten osalta sivuamme maksujen ja korvausten verotusta, kuin myös vähennysoikeutta. Tarkastelemme niitä, kuin vakuutettuna olisi yrittäjä.

3.2 Yrittäjän henkivakuutus

Henkivakuutus on vapaaehtoinen vakuutus ja osassa yrityksiä sitä voidaan käyttää osana palkkaratkaisua johdolle taikka henkilöstölle. Henkivakuutukset voivat osaltaan olla yksi hyvä tapa sitouttaa henkilöstöä yritykseen. (Ilmonen – Kallio – Koskinen – Rajamäki 2013, 135).

Henkivakuutuksella varaudutaan kuolintapauksia varten. Ajatellaan yhden ihmisen yritystä, jossa omistajan työpanoksella on valtava merkitys toiminnalle, aiheuttaa yrittäjän kuolema pahimmassa tapauksessa koko yrityksen toiminnan lakkauttamisen. Kahden taikka useamman omistajan kuolema taas voi aiheuttaa yrityksen hajoamisen tai myös toiminnan lakkauttamisen. Kuolleen omistajan perillisillä ei välttämättä ole intressiä taikka kykyä jatkaa edesmenneen omistajan yritystoimintaa, jolloin osuus saatetaan myydä kilpailijalle tai jäljelle jääneiden omistajien käsitykset toiminnan jatkamisen linjasta eivät kohtaa. (Jokela ym. 2013, 59 – 60).

Henkivakuutusta on syytä miettiä myös muun avainhenkilönkohdalla. Yritystoiminnan kannalta merkittävän henkilön kuolema voi myös johtaa yhtä hankaliin ongelmiin, kuin yrityksen omistajan menehtyminen. Avainhenkilön menehtymisen myötä vaarassa on menettää tärkeitä liikesuhteita, meneillään olevat kehityshankkeet ja ideat, kilpailijoiden tuntemus taikka yrityksen voimavarojen oikeasuhteinen yhdistely. Tällaisen henkilön kuolema voi tarkoittaa sitä, että on rekrytoitava, perehdytettävä ja tutustutettava yrityskulttuuriin, mikä aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia, tuotannon heikentymistä ja tulosta. Tavallisen työntekijän tai toimihenkilön kuolema ei yleensä aiheuta yritykselle merkittävää taloudellista riskiä. (Jokela ym. 2013, 59 – 60).

Siinä tapauksessa, että yrittäjä kuolee, ja yrityksen toiminta on riippunut vain hänestä, ei mikään vakuutusjärjestely suojaa yrityksen jatkuvuutta. Tilanne on helpompi yrityksen omistuksen jakautuessa kahdelle (2) taikka kolmelle (3) omistajalle. Esimerkin kautta läpikäydään ratkaisu, jollaisella kriisi toisen omistajan kuolemasta vältetään. Kuvitteellisessa tilanteessa on kaksi (2) omistajaa ja yrityksen käypä arvo on 600 000 euroa. Muita omistajia yrityksessä heidän lisäksi ei ole. Yhtiö tekee henkivakuutuksen molemmille omistajille siten, että kummankin henkivakuutuksen arvo on 300 000 euroa ja määräämällä joko toisen yhtiömiehen taikka yrityksen vakuutetun edunsaajaksi. Lisäksi yhtiösopimukseen tai osakassopimukseen sisällytetään lunastuslauseke. (Jokela ym. 2013, 92).

Yritykselle kaikki henkilövakuutuskorvaukset ovat veronalaista elinkeinotuloa. Vakuutusyhtiö on velvollinen ilmoittamaan verottajalle veronalaiset suoritukset, jotka vakuutuksen perusteella on vakuutuskorvauksena edunsaajalle maksettu. (Jokela ym. 2013, 364 – 365).

Osakeyhtiön omistaja sekä avoimen- ja kommandiittiyhtiön osakas voi saada palkkaa yhtiöstään. Näin olleen hän on myös oikeutettu saamaan omistamaltaan yhtiöltä verovapaita henkilökuntaetuja. (Verohallinto 2015b). Vähennyskelpoisuuden osalta on huomioitava, että omistajalle, joka tekee työtä, ja saa palkkaa yrityksestä voi oikeus etuuteen jäädä täyttymättä, mikäli vakuutusmaksua ei pidetä kohtuullisena. Henkivakuutusmaksu ei ole yrityksen verotuksessa vähennyskelpoinen, mikäli edunsaajana on yritys itse. Osakeyhtiössä vakuutusmaksun kuitenkin saa vähentää sellaisesta henkivakuutuksesta, jossa yhtiö on edunsaajana, mikäli vakuutetun työpanoksella on huomattava merkitys yhtiölle. (Jokela ym. 2013, 359).

3.3 Sairauskuluvakuutus

Sairauskuluvakuutuksen tarkoituksena on nopeuttaa yrittäjän hoitoon pääsyä juuri sinne mihin vakuutetulla on helpointa mennä ja välttää pitkittyneitä leikkauksia sekä tutkimuksia, jolloin sairauslomakin lyhenee. Sairauskuluvakuutuksia on saatavilla lähes jokaisesta vakuutusyhtiöstä, mutta tässä osuudessa vakuutusta tarkastellaan yleisesti ja käsitteitä avaavasti. Vakuutusvertailu hinnoineen, sisältöineen ja ehtoineen jää ulkopuolelle, koska vakuutukset ovat hyvin erilaisia riippuen vakuuttavasta yhtiöstä.

Sairauskuluvakuutuksella voidaan täydentää yrittäjän lakisääteisen turvan tasoa hoitokulujen, lääkkeiden, sairaalan hoitopäivämaksujen sekä muiden korvausten osalta. Sairastuminen tai vammautuminen aiheuttaa lähes aina tutkimus- sekä hoitokustannuksia. Sitä mukaa, kun terveyshuolto kehittyy, tulee käyttöön aina vain parempia ja samalla myös kalliimpia tutkimus- ja hoitokeinoja. Tutkimukset voivat maksaa tuhansia tai satojatuhansia euroja vamman laadusta riippuen. (Jokela – Lammi – Lohi – Silvola 2013, 58).

Suomalaiset sairauskuluvakuutukset kuuluvat all risk- tyyppisiin, koska ne korvaavat tavallisesti kaikkien sairauksien sekä tapaturmien aiheuttamia hoitokuluja. Sairauskuluvakuutuksista on monenlaista variaatiota, koskien esimerkiksi vain tiettyjä vakuutussopimukseen yksilöityjä sairauksia, eli vakuutus on kattavuudeltaan rajoitettu, tai sitten lisämaksusta turvaa voidaan laajentaa. Määritelmät korvattavista kuluista ovat riippuvaisia siitä, miltä vuodelta vakuutus on, tai mikä on myöntävä yhtiö. Samallakin vakuutusyhtiöllä voi olla tuotevalikoimissaan monenlaista eri turvaa antavaa vaihtoehtoa. Jokela ym. (2013, 164 – 165) jatkavat huomioineensa, että varsinkin uudemmissa vakuutuksissa on jouduttu entistä tarkemmin rajaamaan mitä sairauskuluvakuutus kattaa tutkimus- ja hoitomenetelmien kehittyessä tavattoman nopeasti. Lisäksi siitä syystä, että hoitoa voidaan antaa laajemmalla alueella kuin aikaisemmin. Vakuutus kattaa yleensä sairauden tai vamman tutkimisessa ja hoidossa välttämättömät toimenpiteet. Tutkimus ja hoito yleensä edellytetään tapahtuvan lääkärin määräämänä ja edelleen hoidon tekee lääkäri taikka terveydenhuoltoalan ammattilainen.

Korvattavina kuluina voidaan maksaa myös lääkkeitä, jotka ovat lääkärin määräämiä ja tarkoitettuja vamman tai sairauden hoitoon ja ne on hankittu apteekista. Korvauspiirin ulkopuolelle yleensä jää raskautta ehkäisevät, rokotteet, laihdutusvalmisteet, nikotiinipurkat - ja valmisteet ja muut ennalta ehkäisevät valmisteet. Joissakin vanhemmissa vakuutuksissa korvattavia kuluja saattoi olla myös erilaiset lääkinnälliset apuvälineet, joiden tarkoituksena oli korvata toimintakykyä, joka on menetetty väliaikaisesti tai kokonaan. Matkakuluja on ennen korvattu, mutta nykyisin ne on lukuisissa vakuutuksissa poistettu kokonaan, koska ne ovat rasittaneet sairauskuluvakuutuksen kannattavuutta. (Jokela ym. 2013, 165). Jotta korvauksen voi saada, täytyy vakuutuksen olla voimassa sairaa hoitokulun syntyhetkellä. Vakuutuksesta korvataan todelliset kustannukset, ja yleensä vakuutussopimukseen on määriteltä enimmäiskorvaussumma. Se on joko euromääräinen yläraja yhtä sairautta tai tapaturmaa kohden, tai sitten se on vakuutuskautta tai kalenterivuotta koskeva yläraja tai koko vakuutusta koskeva yläraja. (Jokela ym. 2013, 167).

Otettaessa omistajayrittäjälle sairauskuluvakuutus voi osakeyhtiön ja henkilöyhtiön osakas saada tuloverolain (30.12.1992/1535) 69 §:ssä tarkoitettuja verovapaita henkilökuntaetuja omistamaltaan yhtiöltä. Sairauskuluvakuutus voi olla osakkaalle verovapaa etu, mikäli vakuutus täyttää tavanomaisuuden ja kohtuullisuuden edellytykset. Kohtuullisena pidetään 400 euroa maksavaa sairauskuluvakuutusta. Maksun ollessa suurempi, kuin 400 euroa, on vakuutus verotettava etu. Korkein hallinto-oikeus on vuosikirjaratkaisussaan 2011:27 todennut, että kohtuullisena ja tavanomaisena ei voida pitää pelkästään vakuutusmaksua, vaan on otettava huomioon vakuutuksen kattavuus. Vakuutus on maksunsa suuruudesta riippumatta verotettava etu, mikäli vakuutusturva ei ole tasoltaan tavanomainen ja kohtuullinen. (Verohallinto 2011).

3.4 Yrittäjän vapaaehtoinen tapaturmavakuutus

Itsenäinen yrittäjä tai ammatinharjoittaja jää perheenjäsentensä kanssa lakisääteinen tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle. Tapaturmavakuutuslain (20.8.1948/608) mukaan työnantaja ottaa työntekijöilleen lakisääteisen tapaturmavakuutuksen työtapaturmien ja ammattitautien varalta. Lakisääteinen tapaturmavakuutus on niille työnantajille pakollinen, jotka ovat palkanneet työhön työntekijöitä. (Suomen Yrittäjät ry 2015b).

Työnantajan kanssa samassa taloudessa vakituisesti asuvalla perheenjäsenellä ei ole oikeutta tapaturmakorvaukseen siitäkään huolimatta, että hän tekisi työtä työnantajalle saaden siitä palkkaa. Perheenjäsenellä tarkoitetaan aviopuolisoa sekä työnantajan taikka hänen aviopuolisonsa lasta ja vanhempaa, taikka näiden puolisoa. Heille voidaan hankkia vapaaehtoinen tapaturmavakuutus. Jos taas samassa taloudessa asuu sisaruksia tai avopuoliso, kuuluvat he lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin, kuten muutkin työntekijät. (Tapaturmavakuutuslaitosten liitto 2013b).

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle jää myös osakeyhtiön johtavassa asemassa oleva osakas, jonka omistuksessa on yli 50 prosenttia osakeyhtiön osakepääomasta yksin taikka perheenjäsentensä kanssa. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ulkopuolella on myös avoimen yhtiön yhtiömies tai kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies omistaessaan yksin taikka perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia yhtiön määräämisvallasta. Edelleen vakuutuksen ulkopuolella ovat muussa yrityksessä taikka yhteisössä, kuten yhtymässä taikka osuuskunnassa, johtavassa asemassa olevat henkilöt omistaessaan yli 50 prosenttia yrityksen taikka yhteisön määräämisvallasta yksin taikka perheenjäsentensä kanssa. Nämä yrittäjät ja ammatinharjoittajat sekä yrityksen omistajaosakkaat sekä yhtiömiehet voivat kuitenkin turvata itsensä tapaturmavakuutuslain (20.8.1948/608) mukaisella yrittäjien tapaturmavakuutuksella, joka on vapaaehtoinen. Yksinkertainen syy lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle jäämiseen on se, että yrittäjät eivät tee työtä työsuhteessa. Yrittäjille ei ole laissa määrätty omaa pakollista työtapaturmavakuutusta. Tästä syystä se on vapaaehtoinen. (Tapaturmavakuutuslaitosten liitto 2013a).

Yrittäjälle määritellään vuosityöansio, minkä perusteella ansionmenetykskorvaukset lasketaan. Pääsääntöisesti vuosityöansion tulee olla YEL-työtulon suuruisen, mutta kuitenkin vähintään tapaturmavakuutuslain vähimmäisvuosityöansion suuruinen. Vakuutusmaksuun vaikuttaakin vuosityöansio, mutta lisäksi työn vaarallisuus. (Etera 2015c).

Tapaturmavakuutuslainsäädännön uudistus on tulossa ja uusien lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2016 alusta. Uudistukset koskisivat pääsääntöisesti niitä vahinkotapahtumia, jotka sattuvat uuden lain voimaantulon jälkeen. Nykyinen lakimme on vuodelta 1948 ja kokonaisuudistuksen tavoitteena onkin saat-
taa lainsäädäntö vastaamaan työelämän muuttuneita olosuhteita sekä nyky-
lainsäädännölle luotuja tavoitteita. Työtapaturmia sekä ammattitauteja koskevat
säädökset kootaan yhdeksi työtapaturma- ja ammattitautilaiksi nykyisistä kol-
mesta (3) laista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014c).

Lakiuudistuksen tärkein tavoite on kirjata vakuutetun oikeudet ja velvollisuudet, jotka tällä hetkellä ovat ratkaisu- ja oikeuskäytännön varassa. Lisäksi määriteltäisiin tapaturma sekä lääketieteellinen syy-yhteys tapaturman ja vamman taikka sairauden välillä. Mikäli syy-yhteyttä ei ole, ei se ole myöskään työtapaturma taikka ammattitauti. Lakiin kirjattaisiin lisäksi yksityiskohtaisemmin olosuhteet, joissa sattunut vahinko katsottaisiin työtapaturmaksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014c).

Muutoksia olisi tulossa myös korvauksen perustana olevan vuosityöansion määrittelyyn. Nykyisen vuosityöansion määrittelyyn on koettu liittyvän paljon arviointia, ja tätä arviointia helpotettaisiin siten, että se perustuisi jatkossa laskentaan. Vuosityöansion määrittely olisi läpinäkyvämpää ja ennakoitavampaa. Vuosityöansion perustana jatkossa käytettäisiin YEL - työtuloa. Yrittäjille vapaaehtoinen tapaturmavakuutus säilyisi vapaaehtoisena. Edelleen tapaturmavakuuttamisen valvonnalle ja työnjaon valvonnalle tehtäisiin muutoksia, kuin myös perheenjäsen-käsitteelle. Nykyisessä laissa avopuoliso ei ole perheenjäsen, mutta uuden lain myötä avopuoliso katsottaisiin perheenjäseneksi. Edelleen johtavan aseman käsite muuttuisi, siten että toisinkuin nykyisessä, tulisi uudessa laissa hallituksen jäsen suoraan nimikkeensä perusteella olemaan johtavassa asemassa nykyisten määritteiden lisäksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014c).

3.5 Eläkesäästäminen

Yrittäjän eläkkeen peruslähtökohta on oikein mitoitettu YEL – työtulo. Lakisäästeistä eläkettä voi halutessaan täydentää esimerkiksi yksilöllisellä eläkevakuutuksella, kuin myös pitkäaikaissäästämisellä (PS-sopimus). Yksilöllisen eläkevakuutuksen verovähennyskelpoisen maksun edellytys on, että vakuutuksessa oleva eläkeikä vastaa työntekijäin eläkelain kulloinkin voimassa olevaa vanhuuseläkeikää. (Eläketurvakeskus 2015c).

PS-sopimus ja yksilöllinen eläkevakuutus molemmat tarjoavat verotuetta pitkäaikaista ja sidottua säästämistä. On huomioitava puhuttaessa eläkevakuutuksesta, että muuttuneen lainsäädännön vuoksi on olemassa niin sanotusti vanhoja eläkevakuutuksia, joiden ominaisuudet nykyisiin ovat erilaisia. Näitä vanhoja vakuutuksia emme käsittele ollenkaan tässä osiossa vaan käymme eläkevaikutusta läpi, kuin se olisi alkanut 1.1.2013 lähtien, jolloin laki on muuttunut. (Finanssivalvonta 2014).

PS-säästäminen on pitkäaikaista ja sidottua säästämistä eläkeaikaa silmälläpitäen. Sopimukseen sidottujen varjojen takaisinmaksu alkaa, kun tuloverolaissa tarkoitettu eläkeikä täyttyy. (Finanssivalvonta 2014). Siihen saakka säästövarat ovat pääsääntöisesti sidottuna eläkeikään saakka, mutta poikkeustilanteissa eläkevakuutuksen ja PS-sopimuksen säästöt voidaan nostaa tiukasti rajoitetuin ehdoin. Molemmista eläkesäästämisen ratkaisuista voidaan ennen vanhuuseläkeikään täyttymistä nostaa eläkesäästöjä, mikäli vakuutettua kohtaa avioero, puoliso kuolee, vähintään vuoden kestävä työttömyys ja pysyvä työkyvyttömyys taikka osatyökyvyttömyys. (Finanssivalvonta 2013).

Vuonna 2013 yksilöllisen eläkevakuutuksen tai PS-tilin säästöjen eläkeikärajaa korotettiin 68 ikävuoteen, kun se on ollut aiemmin 63 vuotta. Edelleen vuoden 2013 alusta uusien sopimuksien vakuutusmaksut on voinut vähentää verotuksessa vain silloin, kun eläkeikä alkaa aikaisintaan työntekijäin eläkelain mukaisessa lykätyssä vanhuuseläkeiässä. Mikäli eläkevakuutus taikka PS-tili on otettu aiemmin vuotta 2013 ja sinne on myös maksettu maksuja ennen vuotta 2013, sovelletaan tällöin vanhaa lakia, jolloin eläkeikäraja on 63 vuotta. Vakuutus voidaan sopia määräajaksi taikka elinajaksi. Suurin osa on kuitenkin määräaikaista ja lyhyin takaisinmaksuaika uusissa sekä yksilöllisissä eläkevakuutuksissa on kymmenen (10) vuotta. Yksilöllinen eläke ei ole työnteon este ja osa yksilöllisistä eläkettä nostavista henkilöistä on työelämässä. Vakuutus sopimukseen sisällytetään yleensä myös henkivakuutusturva vakuutetun kuolemantapauksen varalta, jolloin vakuutussäästöt maksetaan määritellyin perustein vakuutetun edunsaajalle. (Eläketurvakeskus 2015d).

Yksilöllisen eläkevakuutuksen voi ottaa vakuutettu itse, puoliso tai työnantaja. Vakuutuksenottajana ollessa työnantaja ei vakuutettu voi itse maksaa vakuutuksen maksuja. Pitkäaikaissopimuksen voi tehdä vain luonnollinen henkilö. (Eläketurvakeskus 2015d). Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen, kuin myös pitkäaikaissäästämisen maksut ovat verovähennyskelpoisia. Eläkevakuutuksen, kuin myös PS-sopimusten maksuja voi vähentää pääomatuloverotuksessa yhteensä 5 000 euroa vuodessa, josta saa enintään 1 500 – 1 600 euron suuruisen verovähennyksen. (Finanssivalvonta 2015a). Mikäli työnantaja on ottanut säästäjälle yksilöllisen eläkevakuutuksen, on maksujen vähennysoikeus 2 500 euroa vuodessa. Näiden rajojen ylittävät maksut eivät ole verovähennys-oikeudellisia, mutta niiden ylite on veronalaista tuloa eläkettä nostettaessa. (Finanssivalvonta 2013). Säästöjä nostettaessa onkin huomioitava molemmissa ratkaisuissa se seikka, että säästövarojen noston yhteydessä säästöt, että tuotot verotetaan pääomatulona. Eläkevakuutuksen maksujen sekä etujen vero-kohtelu eroaa säästö- ja sijoitustuotteiden verokohtelusta, mutta yhdenmukainen sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetun lain mukaisen säästämissopimuksen (PS-sopimus) verokohtelun kanssa. Eläkevakuutuksen taikka pitkäaikaissäästämisen säästövaroilta mahdollisesti kertyvää tuottoa ei veroteta säästämisaikana. (Finanssivalvonta 2015b).

3.6 Työttömyyskassan jäsenyys

Yrittäjällä on mahdollisuus yrittäjävakuutuksensa kautta liittyä yrittäjien työttömyyskassaan. Työtulolla on siihen tärkeä vaikutus, nimittäin sellainen yrittäjä voi liittyä työttömyyskassaan, jonka työtulo on vähintään 12 325,55 euroa vuodessa. Tätä alempien työtulojen yrittäjiä jäseniksi ei hyväksytä. Työttömäksi jäädessään kassan jäsenelle maksetaan ansiosidonnaista päivärahaa. Päivärahan saamisen edellytyksenä on, että yrittäjä on ollut kassan jäsenenä 18 kuukautta ja täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että 48 kuukauden aikana hän on toiminut yrittäjänä ainakin 15 kuukautta. (Etera 2015a).

Edelleen päivärahan saamisen edellytyksenä on, että yritystoiminta on lopetettu taikka keskeytetty ja työnvoimaviranomainen on todennut yrittäjän oikeutetuksi etuuteen. Mikäli yrittäjän työtulo on alle 12 325,55 euroa vuodessa, yrittäjä on työttömyysturvan ulkopuolella, eikä häntä voida hyväksyä työttömyyskassan jäseneksi. (Etera 2015a).

Suomessa on yrittäjille tarkoitettuja työttömyyskassoja muutamia, joista tarkemmin käsitellään Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassaa (AYT), lähinnä jäsenmaksujen muodostumisen näkökulmasta. AYT näyttää olevan kalliimpi jäsenelleen, kuin esimerkiksi Suomen Yrittäjien Työttömyyskassa. AYT on laatinut Yrittäjän työttömyysturvaoppaan (2014, 8), jonka mukaan kassaan liittyessä jäsen valitsee työtulon, josta vakuuttaa itsensä. Vakuutustaso voi olla enimmillään niin suuri, kuin hänen vahvistettu työtulonsa. Edelleen opas kertoo jäsenmaksun määräytyvän Finanssivalvonnan vuosittain vahvistaman prosenttiosuuden mukaan yrittäjän kassaan valitsemasta vakuutustasosta. Vuonna 2013 se laskettiin siten, että vakuutuksen perusteeksi valitusta työtulosta 5 800 euroa vuodessa ylittävästä osasta menee jäsenmaksua 2,7 prosenttia vuotuisen työtuloon saakka ja kattona on 25 000 euron vuotuinen työtulo. Yli 25 000 euron työtulolla vuodessa maksetaan 2 prosenttia jäsenmaksua. Esimerkiksi yrittäjä, jolla YEL-työtulo on 15 000 euroa vuodessa, liittyy jäseneksi ja asettaa vakuutuksen perusteeksi vahvistetun työtulonsa 15 000 euroa vuodessa, laskeaan hänen jäsenmaksu seuraavalla lailla:

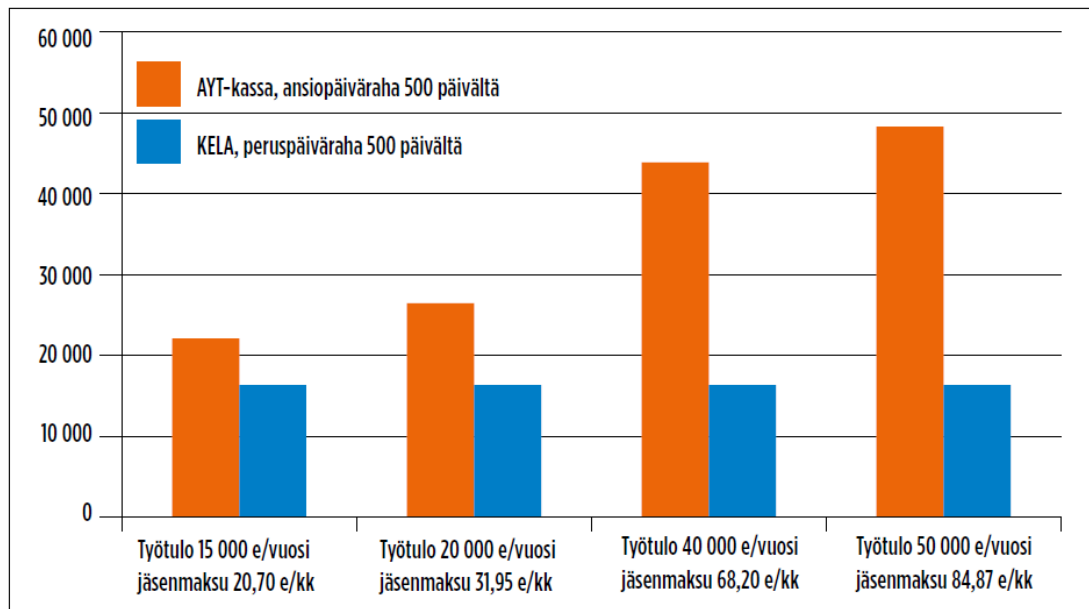
$$15\,000 - 5\,800 = 9\,200 \text{ euroa}$$

$$9\,200 \times 0,27 = 248,40 \text{ euroa jäsenmaksu vuodessa}$$

Jäsenmaksu on kokonaisuudessaan vähennyskelpoinen yrittäjän henkilökohtaisessa verotuksessa. Maksetuista jäsenmaksuista kassa toimittaa tiedot vuosittain suoraan verottajalle. (Yrittäjän työttömyysturvaopas 2014, 8). Vailla turvaa yrittäjä ei ole, mikäli työttömyyskassaan hän ei pääsekään, vaan Kela maksaa hänelle peruspäivärahaa. (Etera 2014d).

Alla olevasta taulukosta (Taulukko 10) voidaan nähdä kassan ja Kelan maksamien päivärahojen vertailua eri työtuloilla 500 päivän ajalta, josta voidaan huomata, että ansiopäivärahaa tulee työtuloa enemmän, kun on kassan jäsen. Eniten Kelan peruspäivärahalle jäämisestä kärsivät sellaiset yrittäjät, jotka eivät ole kassan jäseniä syystä taikka toisesta ja joilla vahvistettu YEL-työtulo on 20 000 euroa vuodessa ja enemmän.

Taulukko 11. AYT-kassasta päiväraha verrattuna Kelan peruspäivärahaan.
(AYT 2014, 7.)

4 TUTKIMUKSIA YRITTÄJÄN VAKUUTTAMISESTA

4.1 Yrittäjän työtulon tasoon liittyviä tutkimuksia

Yrittäjien vahvistettu työtulo jää liian matalaksi suhteessa todellisiin työtuloihin ja lisäksi useimmilla ammattialoilla se jää Eläketurvakeskuksen ohjeita alemmalle tasolle todetaan Eläketurvakeskuksen tutkijan Raili Hyrkkäsen tekemässä julkaisussa (2009, 38) ”Onko yrittäjien eläkevakuuttaminen kohdallaan? YEL-työtulon tasotarkastelua eri näkökulmista”.

Suomen Yrittäjät ry on tehnyt vuonna 2010 Yrittäjien sosiaaliturvakyselyn, jonka erityinen tavoite oli selvittää yrittäjien omia asenteita sosiaaliturvaansa kohtaan, kuin myös mahdollisia käytännön soveltamisongelmia etuuksien myöntökäytännössä. Tuolloin kyselyn mukaan YEL-työtulo vastasi yrittäjien todellisia tuloja hieman yli puolella vastaajista. Vastaajia kyselyssä oli kaikkiaan 1 832 yrittäjää. Kyselyn tulokset osoittivat, että eläketurvajärjestelmä ei nauti yrittäjien luottamusta siitä, että nämä tulisivat saamaan eläkevakuutusmaksujaan vastaavaa eläkettä. Työtulon osalta yrittäjistä 51 prosenttia oli sitä mieltä, että heidän työtulonsa vastaa todellisia yritystoiminnan tuloja. Vastaajista 36 prosenttia oli määrittänyt sen todellisia yritystoiminnan tulojaan pienemmiksi ja 13 prosenttia taas suuremmiksi. Parhaiten työtulo vastasi todellisia tuloja enintään viisi vuotta toimineilla yrittäjillä (56,2 prosenttia), ja heistä vain 27 prosentilla työtulo oli todellisia tuloja pienempi. (Suomen Yrittäjät ry 2010, 3 - 5)

YEL-työtulo jää jälkeen todellisista tuloista yritystoimintavuosien jatkuessa, jolloin tilanne 5 - 10 vuotta yrittäneillä oli kyselyn mukaan, että työtulo vastasi todellisia tuloja enää vain 53 prosentilla ja todellisia tuloja pienempi se oli 34 prosentilla. Yrittäjien, jotka olivat toimineet 10 – 20 vuotta, vastaavat luvut ovat 50 prosenttia, ja 38 prosenttia sekä yli kaksikymmentä vuotta yrittäneillä 45 prosenttia ja 43 prosenttia. Tutkimuksessa pidettiin merkittävänä, että alle 35 vuotiaat (21,6 prosenttia) olivat määrittäneet työtulonsa todellisia yritystoiminnan tuloja suuremmiksi. (Suomen Yrittäjät 2010, 5 - 6).

Yrittäjät, jotka olivat määrittäneet työtulonsa yritystoiminnan tulojaan pienemmäksi, kertoivat toimintansa syyksi sen, että todellisilla tuloilla eläkevakuutusmaksu on liian suuri. Näin vastasi puolet ja toiminimiyrittäjistä 61 prosenttia. Lisäksi 43 prosenttia vastaajista kertoi, etteivät usko saavansa eläkevakuutusmaksujaan vastaavaa eläkettä ja varsinkin osakeyhtiömuotoisen yrityksen yrittäjät olivat tätä mieltä. Vastaajista 39 prosenttia kertoi järjestäneensä eläketurvansa yksityisellä eläkevakuutuksella ja osakeyhtiömuotoisten yritysten yrittäjillä oli muita useammin yksityinen eläkevakuutus. Vastaajista 23 prosentilla tulot olivat kasvaneet YEL-työtulon määrittämisestä, eikä sitä ole sen jälkeen tarkastettu. Yhtenä syynä lienee, ettei yrityksen kasvaessa yrittäjä huomaa päivittää työtuloaan. Tätä tukee se tieto, että mitä vanhemmasta yrityksestä on kyse, sitä useammin yrittäjä vastasi pienemmän työtulonsa syyksi todellisten tulojen kasvamisen työtulon määrittämisestä. Vastausten määrä oli korostunut yli kymmenen (10) henkilöä työllistävässä yrityksissä, joissa toimivista yrittäjistä 45 prosentilla tulot olivat kasvaneet edellisestä työtulon määrittämisestä. Työtulon määrittäminen todellisia tuloja pienemmäksi johtui myös luottamuspulasta eläkejärjestelmään. (Suomen yrittäjät 2010, 6 - 7).

Sellaiset yrittäjät, joiden työtulo oli määritelty suuremmaksi, kuin todelliset tulot, kertoi yli puolet vastanneista toimineensa näin, jotta varmistuvat eläketurvansa riittävydestä. Muun sosiaaliturvan vuoksi näin on toiminut 38 prosenttia yrittäjistä. Jo tuolloin talouden laskusuhdanne oli ilmeisesti koetellut vastaajia, kun 20 prosenttia oli ilmoittanut todellisten tulojen pienentyneen työtulon määrittämisestä. Muita syitä oli aloittavan yrittäjän saama alennus vakuutusmaksuista, jonka yrittäjät olivat kokeneet tutkimuksen mukaan hyväksi eduksi. Edelleen todellista tuloa suuremman työtulon perusteena yrittäjät kertoivat halunneensa määrittää työtulonsa jo toimintansa alussa mahdollisimman realistiselle tasolle, vaikka yritystoiminnasta saatavat tulot eivät vastaisikaan kyseisen alan ammatilliselle keskimäärin maksettavaa palkkaa. (Suomen Yrittäjät 2010, 7 - 8).

4.2 Alivakuuttamisen syihin liittyviä tutkimuksia

Liiketalouden koulutusohjelman, taloushallinnon opiskelija Tuula Haapala on vuonna 2012 valmistuneessa opinnäytetyössään Kartoitus yrittäjän eläkevakuutuksesta ja alivakuuttamisesta, tarkastellut yrittäjän eläkelakiin perustuvaa eläkevakuutusta ja kartoittanut yrittäjien motiiveja itsensä alivakuuttamiselle. Haapalan kartoituksessa yrittäjän sosiaaliturvaa luonnehdittiin palkansaaajien turvaa heikommaksi erityisesti sairausloman aikana, eikä eläkejärjestelmän uskottu kestävän varsinkaan nuorten yrittäjien keskuudessa. Edelleen nuoret yrittäjät kokivat joutuvansa maksamaan jo eläkkeellä olevien yrittäjien työeläkettä, ei omaansa. (Haapala 2012, 33 - 34).

Haapalan työ osoitti edelleen alivakuutettujen yrittäjien pitävän eläkevakuutustaan ennemmin pakollisena kuluna, kuin sosiaaliturvana. Työtuloon perustuva eläkevakuutusmaksu koettiin kalliiksi ja työtulon arviointi vaikeaksi, jolloin varsinkin uudet yrittäjät alivakuuttivat itsensä. Vakuutusmaksu oli siis suurin syy alivakuuttamiselle. Yrittäjät pitivät eläkevakuutusta vakuutusyhtiön omana palveluna ja vakuutusedustajan läsnäolo koettiin enemmän kalliin vakuutuksen pakkomyyntinä, kuin yrittäjän sosiaaliturvasta huolehtimisena, vaikka yrittäjällä olisi ollut halua saada enemmän tietoa eläkevakuutuksesta. Ristiriitaa tuloksissa oli yrittäjien kritisointi sitä, että vakuutusmaksua täytyy maksaa enemmän, kuin he tulevat itse koskaan eläkkeenä sitä saamaan, mutta toisaalta he tiesivät työeläkettä maksettavan koko elinikänsä ajan. (Haapala 2012, 34 - 35).

Toiseksi tyypillisin syy alivakuuttamiselle oli yritystoiminnan aloittaminen, jolloin koettiin jopa luonnolliseksi tavaksi alivakuuttaa yrittäjien aloittaessa ensimmäistä yritystoimintaansa. Yrittäjät arvioivat ensimmäisen työtulonsa mahdollisimman pieneksi, koska oli paljon uutta ja maksuja tuli paljon jo ennen yritystoiminnan kunnolla käynnistymistä. Myöhemmin tilanteen parantuessa ja yrittäjän työtulon noustessa ei YEL-vakuutusta ollut muutettu korkeammaksi, pääsääntöisesti unohtamisen vuoksi. Tutkimus osoitti tietoista alivakuuttamista tapahtuvan säästötarkoituksessa. (Haapala 2012, 35 - 36).

Eräs tutkimuksen haastateltava oli huomannut, ettei säästötarkoituksestaan huolimatta ollut kerännyt eläkettä juuri lainkaan. Vaihtoehtoina yrittäjällä oli joko tyytyminen pieneen kansaneläkkeeseen taikka yrittäjäuran pidentäminen. Lopuvaiheessa työtulon nosto eläkkeen kerryttämistä varten ei enää oleellisesti paranna tulevaa eläkettä, koska eläke lasketaan koko yrittäjäuran ajalta. Eräs alivakuuttamisen muoto on se, että yrittäjä on ansainnut korkeankin työeläkkeen ennen yrittäjäuransa alkua, eikä katso enää YEL-työeläkkeen tuovan heille lisäarvoa. (Haapala 2012, 35 - 36).

4.3 Sosiaaliturvatietouteen liittyviä tutkimuksia

Suomen Yrittäjät ry:n tekemän Yrittäjän sosiaaliturvakyselyn (2010, 3 - 4) mukaan selvä enemmistö yrittäjistä kaipasi lisää tietoa sosiaaliturvastaan, varsinkin sairausajan etuuksista, kuin myös työttömyysvakuuttamisesta ja työterveyshuollosta. Kyselyyn vastanneista yrittäjistä peräti 58 prosenttia oli vastauksissaan sitä mieltä, että he eivät saa tarpeeksi tietoa yrittäjän sosiaaliturvasta. Erityisesti tietoa kaipasivat enintään viisi vuotta yritystoimintaansa harjoittaneet, joista 65 prosenttia koki, ettei tietoa saa tarpeeksi. Pidempään yrittäneiden tiedon tarve laski ja yli 20 vuotta yrittäneistä enää 51 prosenttia vastasi riittävään tiedonsaantiin kielteisesti. (Suomen Yrittäjät 2010, 3 - 4).

Tutkimus osoitti, että yrittäjät eivät hae sairauspäivärahaa työkyvyttömyysajaltaan. Kolmanneksella yrittäjistä ei ole sairauslomamahdollisuutta yritystoimintansa luonteen vuoksi. Lisäksi yrittäjät eivät tiedä sairausajan etuuksista eivätkä usko olevansa niihin oikeutettuja. Vanhempainetuksissa kaikki yrittäjä-äidit hakivat äitiysrahaa ja vanhempainrahaa haki neljä viidestä. Yrittäjä- isistä hienoisesti yli puolet haki vanhempainpäivärahoja. Yritystoiminnan luonne selvisi yleisimmäksi syyksi hakemattomuudelle. Vanhempainpäivärahakaudella yli puolet yrittäjävanhemmista jatkaa yritystoimintaansa. (Suomen Yrittäjät 2010, 3).

4.4 Etuuksien käyttö ja vapaaehtoiset vakuutukset

Suomen Yrittäjät ry:n kyselyn (2010) tuloksista selvisi sosiaaliturvaetuuksien käytössä ja käyttämättömyydessä sellaisia seikkoja, että etuudet jäivät käyttämättä. Esimerkiksi sairauspäivärahaa on jättänyt hakematta viimeisen viiden vuoden aikana (2005 - 2010) peräti 34 prosenttia vastanneista yrittäjistä. Yli kymmenen (19) henkeä työllistävissä yrityksissä yrittäjistä jopa 40 prosenttia on jättänyt hakematta etuutta. Syynä oli pääsääntöisesti, että työkyvyttömyys oli ollut lyhyt, jolloin näissä tapauksissa työkyvyttömyys oli kestänyt enintään neljä (4) päivää. Näin ollen sairauspäiväraha-oikeus ei ole alkanut. Kolmannella vastaajista ei ole ollut yritystoimintansa vuoksi mahdollisuutta pitää sairauslomaa ja peräti 23 prosenttia ei ole tiennyt mahdollisuudesta saada etuutta. Saman verran vastaajia koki hakemisen hankalaksi. Lisäksi vastaajista 19 prosenttia ei uskonut saavansa päivärahaa ja 16 prosenttia uskoi sairauspäivärahan olevan niin pieni, ettei kannata nähdä vaivaa sen hakemiseksi. Muita syitä sairauspäivärahahakemuksen tekemättä jättämiselle oli esimerkiksi se, että yrittäjä oli eläkkeellä. (Suomen Yrittäjät 2010, 10 - 11).

Vapaamuotoisesti yrittäjät kertoivat, etteivät olleet tietoisia yrittäjien sairausajan etuuksista ja joku oli epäillyt sellaista olevan olemassakaan. Merkittävänä asiana pidetään sitä seikkaa, että yrittäjän omavastuu-aika on palkansaajaa pidempi ja moni pienemmän yrityksen yrittäjistä katsoi, ettei sairauslomalla voi olla yrityksen käynnissä pitämisen vuoksi. Moni yrittäjä työskentelee sairaanakin, koska sairauslomiin ei ole varaa. Tämä johtaa lumipalloefektiin, jossa sairastuminen johtaa pidempään sairauslomaan, joka yrittäjän on loppujen lopuksi pidettävä. Sairauspäivärahan sidonnaisuus YEL-työtuloon aiheutti kritiikkiä, kun usea vastaaja totesi, että mikäli työtulo on mitoitettu oikein, niin sairauspäivärahaa voidaan pitää riittävänä. (Suomen Yrittäjät ry 2010, 12).

Vastauksista ilmenee kuitenkin, että yrittäjän taloudellinen mahdollisuus ei usein yllä sille tasolle, että työtulo voitaisiin mitoittaa siten, että sairauspäivärahalle jääminen olisi taloudellisesti mahdollista. Kritiikkiä sai myös terveydenhoitohenkilöstön suhtautumistapa yrittäjiin. Vastaajat kokivat, että palkansaajat saavat helpommin sairauslomaa, kuin yrittäjät, koska lääkärit katsovat, ettei yrittäjä kuitenkaan voi jäädä töistä pois. (Suomen Yrittäjät ry 2010, 12).

Tapaturmavakuutuslain mukaisen yrittäjän vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen tapaturman tai ammattitaudin varalle ottaa selvä enemmistö yrittäjistä, mutta alle kolmannes heistä kuuluu johonkin yrittäjien työttömyyskassaan selvisi Suomen Yrittäjät ry:n kyselytuloksista. Perheenjäsentä koskevaa sääntelyä työttömyysturvassa ei tunne yli kaksi viidesosaa yrittäjistä. Murto-osa yrittäjistä oli ollut työttömänä viimeisen viiden (5) vuoden aikana tutkimuksen tekovuotta (2010) tarkastellessa ja yli puolet työttömistä yrittäjistä ei hae työttömyysetuuksia. Yrittäjät eivät usko saavansa työttömyysetuuksia, mikäli työttömyys heitä kohtaisi. (Suomen Yrittäjät ry 2010, 3).

5 TUTKIMUKSEN KUVAUS

5.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisena, määrällisenä tutkimuksena, joka suoritettiin standardoidulla kyselylomakkeella, perusjoukoksi valikoituneille, alle 35-vuotiaille lappilaisille yrittäjille. Tilastokeskuksen tietokannan mukaan Lapissa, vuonna 2012, oli ikähaarukassa 18 - 34 vuotta yhteensä 1 284 yrittäjää. Menetelmä valikoitui opinnäytetyön aiheen ja tarkoituksen perusteella, kun haluttiin selvittää nuorten yrittäjien lakisääteisen sosiaaliturvan (YEL) muotoutumiseen vaikuttaneita ja vaikuttavia seikkoja, kuin myös vapaaehtoisten vakuutusten yleisyyttä. Perusjoukkoa edustavista nuorista yrittäjistä haluttiin saada lisää tietoa ja edelleen heidän mielipiteiden, asenteiden sekä arvojen odotettiin avaavan ymmärrystä yrittäjien vakuutuskäyttäytymiseen. Perusjoukon ollessa yrittäjien kokonaismäärän (207 591 yrittäjää vuonna 2013) rinnalla pieni ja rajallinen, tehtiin se kokonaistutkimuksena pyrkien näin minimoimaan otannasta johtuvat epävarmuudet, kuten vastaajien määrä. Kokonaistutkimuksen aineisto ei ole otos, kun se kuvaa perusjoukkoa (Vehkalahti 2014, 45).

Kyselytutkimus on hyvä keino kerätä ja tarkastella tietoa erilaisista yhteiskunnan ilmiöistä, ihmisten asenteista, arvoista ja mielipiteistä, kuin myös nuorten yrittäjien toiminnasta, joka sopi opinnäytetyöni luonteeseen. Kiinnostuksen kohteina tämän tyyppiset kohteet ovat moniulotteisia ja monimutkaisia (Vehkalahti 2014, 11) ja vaikka sanotaan, että määrällinen tutkimusote tavoittelee yleiskäsitystä, päästiin opinnäytetyössäni pureutumaan kyselytutkimuksen kautta yksityiskohtiin. (Vehkalahti 2014, 13). Tutkimus toteutettiin standardoituna, eli vakioituna kyselytutkimuksena, eli kaikille kyselyyn vastanneille esitettiin samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Kysely soveltui erinomaisesti opinnäytetyöhön, koska tutkittavia on paljon ja he ovat hajallaan. Lisäksi kyselytutkimusta puolsi seikka, että tutkittiin nuorten yrittäjien liike- ja yksityiselämän puolelle vaikuttavia henkilökohtaisia asioita. (Vilkkä 2007, 28), joihin voi olla helppompaa vastata kyselyn kautta.

5.2 Kyselylomakkeen runko

Tutkimuksessa käytetty kyselylomake on tämän opinnäytetyön tekijän itsensä kehittämä. Kyselylomakkeen runko muotoutui siten, että tutkittavat asiat muutettiin rakenteellisesti, eli operationalisoitiin ja standardoitiin. Operationalisoinnilla tarkoitetaan sitä, että teoreettiset - ja käsitteelliset asiat muutettiin sellaiseen muotoon, että nuori yrittäjä ymmärtää asian ilman suurempaa pohdintaa. Standardoinnilla tarkoitetaan sitä, että tutkittava asia sekä sen ominaisuudet suunniteltiin ja vakioitiin. Nämä asiat tapahtuivat ennen aineiston keruuta. Tärkeintä standardoinnissa Vilkan (2007, 14 – 15) mukaan oli vakioda tutkittavat asiat lomakkeen kysymys- ja vastausvaihtoehtomuotojen osalta siten, että kaikki vastaajat ymmärtävät kysymyksen samalla tavalla ja kysymykset voidaan esittää kaikille samalla lailla.

Kyselylomaketta rakentaessa huomioitiin Vehkalahden (2014, 48) sanat vastausinnokkuutta lisäävän kyselyn toteuttamisesta huomioiden yrittäjien vastausväsymyksen lisäksi itse tekijänkin väsähtäminen kyselyä laatiessa. Tällöin vastaajien mahdollisten ongelmatilanteiden havaitsemisen hämärtyy. Ratkaisuna tähän käytettiin kyselylomakkeen testaamista etukäteen. Testaajiksi valittiin kaksi (2) kohderyhmään kuuluvaa, alle 35 vuotiaista yrittäjää, jolloin muodostui todenmukainen käsitys siitä, olivatko kysymykset ja ohjeet ymmärrettäviä, oliko lomakkeeseen eksynyt turhia kysymyksiä, tai pahimmassa tapauksessa jotain jäänyt kysymättä. Muutama testaaja riitti, kuten Vehkalahtikin (2014, 48) esitti, jolloin ainakin pahimmat ongelmat eliminoitiin ennen varsinaista tiedonkeruuta.

Kyselylomakkeen runko jakautui kolmeen kategoriaan; yrittäjän eläkevakuutus, vapaaehtoiset vakuutukset ja lopuksi taustatiedot. Taustatiedot jätin viimeiseksi, koska halusin vastaajan heti orientoituvan vakuutusasiaan, ja loppua kohden keventää kysymyksiä, jotta kyselyyn vastattaisiin lähetys -painikkeeseen saakka.

Yrittäjän eläkevakuutuksen osalta kysyttiin vahvistetun työtulon määrää, kuka on YEL- vakuuttaja ja tietoutta mihin kaikkeen työtulo vaikuttaa. Kysymyksiä työtulon määrittämisestä oli suhteellisesti enemmän, kuin myös yrittäjän työtulon muuttamisesta, koska vastausten arvelin kertovan syitä vahvistetun työtulon määräytymiseen. Lisäksi kysyttiin kuinka tyytyväisiä yrittäjät ovat YEL- vakuutukseensa ja mistä he saavat tietoa eläkevakuutukseensa liittyen. Vapaaehtoisten vakuutusten osalta kysymyksillä kartoitetaan millaista vakuutusturvaa yrittäjillä on, vai onko sitä ollenkaan. Lisäksi kysyttiin, miksi niitä on tai ei ole, sekä mielipidettä ja tyytyväisyyttä vapaaehtoiisiin vakuutuksiin. Viimeiseksi selvitettiin millaisena yrittäjät näkevät vakuutustarpeensa viiden vuoden aikana. Henkilötietojen lisäksi kysyttiin yrityksen toimiala, yhtiömuoto, yrityksen perustamisvuosi, yrittäjätoimintavuodet ja näkymät viiden (5) vuoden päästä. Liitteistä (Liite 1) löytyy kokonaisuudessaan kyselylomake ja vastausvaihtoehdot.

5.3 Tiedon keruu

Tutkimus toteutettiin Lapin ammattikorkeakoulun Wepropol- ohjelmalla tehtynä kyselynä, jolloin hyödynnettiin sähköisen vastausmuodon kustannustehokkuuden hyöty ja nopeus. Lisäksi tutkimustapaa puolsi vastaamisen helppous, koska oletus oli Vehkalahdenkin (2014, 48 – 49) huomioihin tukeutuen, että harva yrittäjä viitsii kuluttaa aikaansa monimutkaisten ja laajojen lomakkeiden kanssa painimiseen, joita putkahtelee postilaatikkoon tämän tästä. Sähköiseen tiedonkeruuseen päädyttiin huomioiden virhealttiuden pienentäminen tallennusvaiheessa vastausten tallentuessa suoraan sähköiseen muotoon. (Vehkalahti 2014, 48 – 49).

Lappilaisia yrittäjiä tavoitettiin Lapin Yrittäjät ry:n alueyhtiön toimitusjohtaja Pirkka Salon avustuksella, kuin myös muiden sidosryhmien sekä sosiaalisen median (Facebook) kautta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Tutkimus nuorille yrittäjille

Tutkimukseen osallistui alle 35 vuotiasta, lappilaisista yrittäjistä 25 yrittäjää. Otantaluku kuvaa 1,94 prosenttia Lapin 18 - 34 vuotiaista yrittäjistä, kun verrataan vastaajia Tilastokeskuksen tietokantaan lapin kaikista (1 284 yrittäjää) kohdeikäryhmän yrittäjistä vuodelta 2012. Vastaajien määrä jäi suppeaksi, mutta kyselyn vastaukset tukivat aiempia tutkimustuloksia. Kyselyä on jaettu Lapin Yrittäjät ry:n, kuin myös sosiaalisen median kautta. Kyselyaika on ollut 9. - 15.3.2015 välisen ajan.

Lapin Yrittäjät ry:n kautta sähköpostitse kysely välitettiin noin 300 kohderyhmän yrittäjälle. Kysely on avattu 83 kertaa, joista vastaamatta on jättänyt 53 yrittäjää. Näin ollen vastausprosentti on 8,3 prosenttia, jota voidaan pitää tyydyttävänä. Ennen kyselyn jakamista kyselyinnokkuuden oletus oli 5 - 10 prosentin luokkaa.

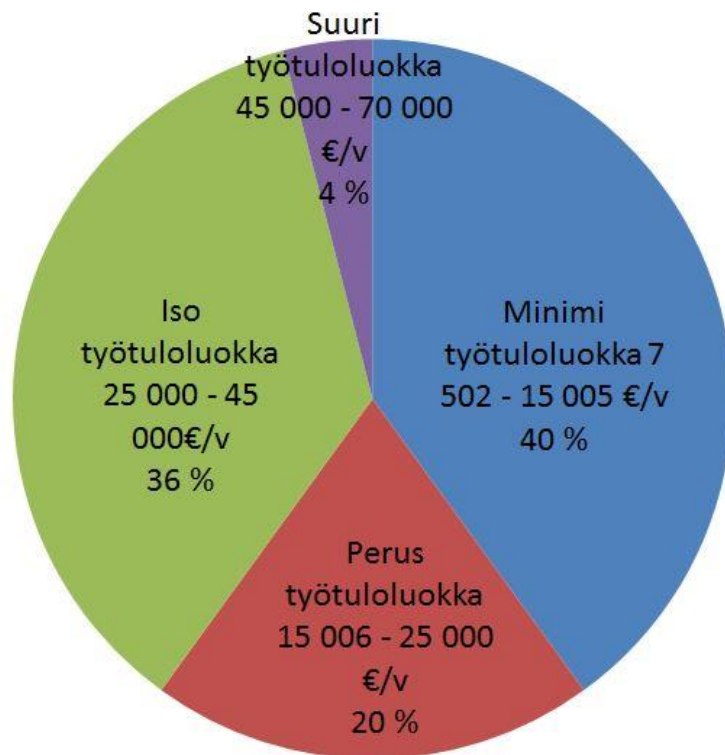
6.1.1 Työtulotason jakautuminen

Tutkimukseen vastanneiden yrittäjien määrä oli pieni (N=25) ja työtulot laajasti jakautuneet, joten yrittäjien työtulon määrät muutettiin työtuloluokiksi. Jako työtuloluokkiin osoitti, että työtulon määrittäminen on edelleen tasaisesti jakaantunut, mutta luokittelu helpotti aineiston käsittelyä. Työtuloluokkia ovat minimi, jossa yrittäjän työtulo on 7 502 - 15 005 euroa vuodessa, perus työtuloluokka (15 006 - 25 000 euroa vuodessa), iso (25 000 - 45 000 euroa vuodessa) sekä suuri työtuloluokka, jonka yrittäjän työtulo vuodessa on 45 000 - 70 000 euroa vuodessa (Kuvio 1).

Minimityötuloluokkaan kuuluu valtaosa yrittäjistä ja tämän työtuloluokan työtuloilla 7 502 - 12 325,55 euroa vuodessa määritelleitä yrittäjiä kaikista oli viisi (5) yrittäjää. Näillä yrittäjillä ei ole oikeutta liittyä työttömyyskassaan, eikä oikeutta osa-aikaeläkkeeseen synny, mikäli työtulo on eläkkeen alkamisvuotta, kuin myös sitä edeltäviltä viideltä (5) vuodelta alle 15 004,29 euroa vuodessa.

Edelleen esimerkiksi sairauspäiväraha jää minimaaliseksi, muista sosiaali-eduista ja eläkkeestä puhumattakaan. Jokainen minimi työtuloluokan yrittäjä on alivakuutettu, kun vastaajien toimialoja vertaa Eläketurvakeskuksen laatimaan ohjeistukseen työtulon määrittämisestä.

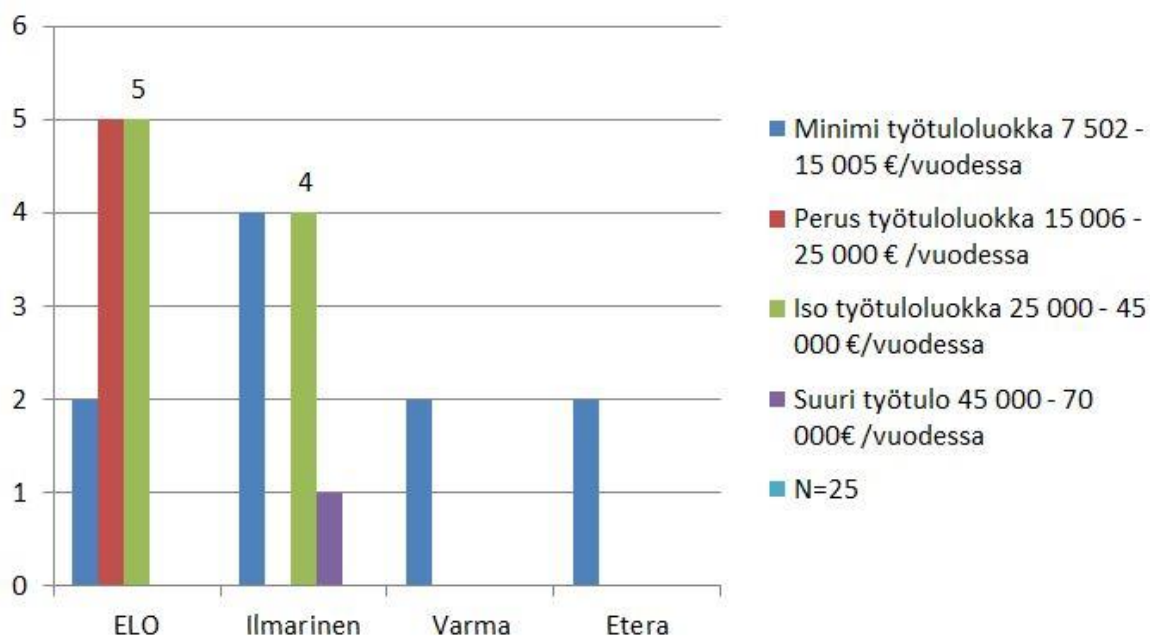
Seuraavaksi eniten yrittäjiä kuului isoon työtuloluokkaan, joka jakaantui siten, että 25 000 - 35 000 euron työtulolla edustettuja yrittäjiä vastaajista oli neljä (4) ja 35 000 - 45 000 euroa vuodessa määritelleitä yrittäjiä viisi (5). Perustyötuloluokkaa vastaajista edusti neljä (4) yrittäjää. Yrittäjistä yksi (1) edusti isoa työtuloluokkaa, jossa työtulo on vuodessa 45 000 - 70 000 euroa. Sukupuolisia eroja ei ilmennyt työtulotason valitsemisen suhteen.

Kuvio 1. Työtulojen prosentuaalinen jakautuminen kaikkien työtuloluokkien kesken.

Vastaustuloksista nousi päävakuuttajina esiin Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo, vakuuttaen 12 yrittäjää ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, vakuuttaen yhdeksän (9) yrittäjää kaikista 25 vastaajasta. Työeläkeyhtiö Varma oli vakuuttanut kaksi (2) yrittäjää halliten kahdeksan (8) prosentin osuutta vastaajista samoin kuin Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera.

Ristiintaulukoimalla vastauksista selvisi, että työtulon tasossa on vakuutusyhtiöiden välillä eroja (Kuvio 2). Minimi työtuloluokan päävakuuttajana oli Ilmarinen, vakuuttamalla neljä (4) yrittäjää kaikista kyselyyn vastanneista 25 yrittäjästä. Elo, Varma ja Etera vakuuttivat jokainen kaksi (2) yrittäjää minimi työtuloluokassa. Saatujen vastausten perusteella Varma ja Etera vakuuttivat vain minimi työtuloluokkaa. Perustyötuloluokkaa vakuutti aineiston perusteella vain Elo viidellä (5) YEL- vakuutuksella. Ison työtuloluokan eläkevakuuttajat olivat Elo (5 yrittäjää) ja Ilmarinen (4 yrittäjää). Ilmarinen vakuutti yhden (1) yrittäjän suuressa työtuloluokassa.

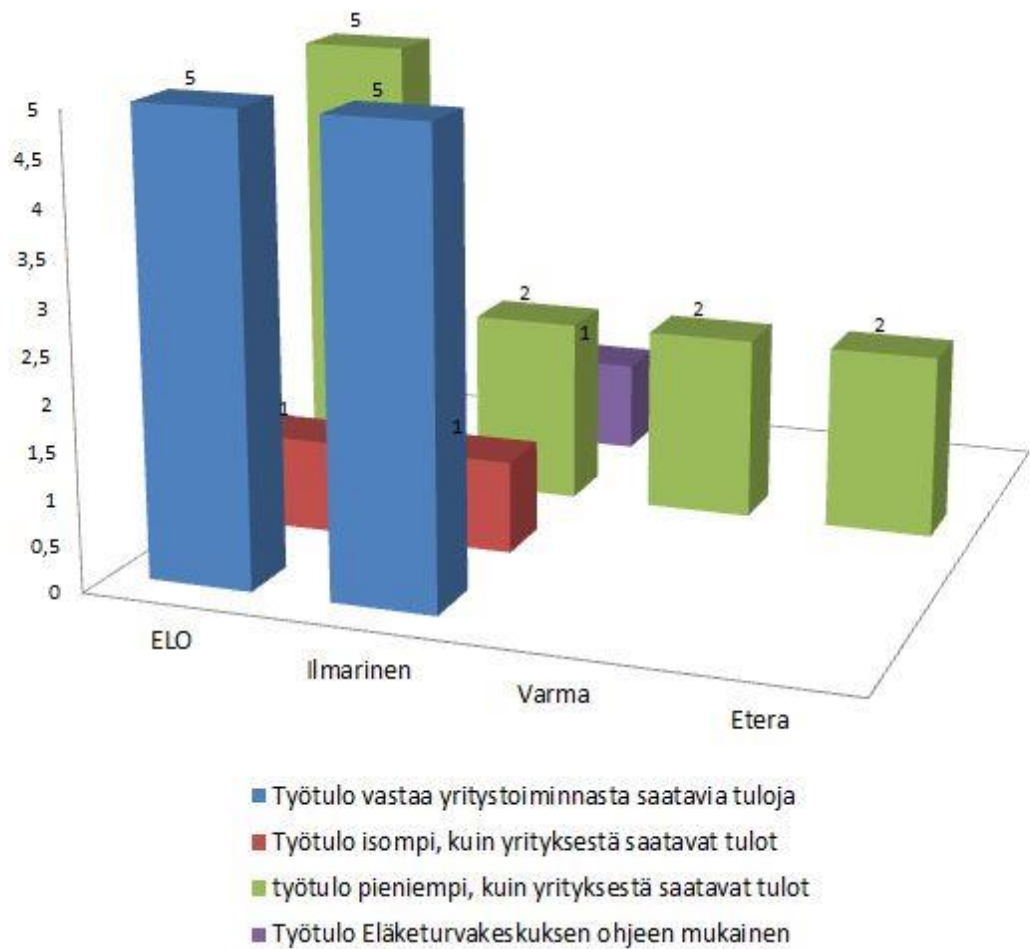
Kuvio 2. Työtuloluokat eläkevakuutusyhtiöiden välillä.

6.1.2 Työtulon määrittäminen

Työtulon määrittämisen tärkein peruste, kaikkien vastausten (N=25) mukaan, oli hinta, koska sen oli valinnut yhdeksän (9) yrittäjää kaikista vastanneista. Toiseksi eniten (6 yrittäjälle) työtulon määrittämiseen oli vaikuttanut vakuutuksen myyjän suositus. Vakuutuksen kattavuudella oli kyselyn tulosten perusteella merkitystä vain kahdelle (2) yrittäjälle. Eläketurvakeskuksen työtulo-ohjeista on ollut apua kahdelle (2) vastaajalle. Yrittäjä pystyi antamaan useamman syyn valinnalleen kahdeksannessa (8) kysymyksessä, siitä kuinka työtulon on määritynyt.

Selvitettäessä kysymyksessä viisi (5) parhaiten pitävää väittämää YEL- työtulon määrittämiseen vaikuttaneesta syystä, kertoi kymmenen (10) yrittäjää (N=24) sen vastaavan heidän todellisia yritystoiminnastaan saatavia tuloja. Puolet näistä oli Elon asiakkaita ja puolet Ilmarisen (Kuvio 3). Yhdeksällä (9) yrittäjällä työtulo on pienempi, kuin yritystoiminnan tulot, mutta tulokseen lisätään yhden (1) vastauksen ”muun syyn” kategoriasta, tuloksen noustessa kymmeneen (10). Tässä kategoriassa vastaaja uskoi sijoittavansa rahansa itse tehokkaammin. Eräs vastaaja antoi avoimena vastauksena: ”Ei ole vielä tietoa työtulosta”, joka viittaa siihen, ettei yrittäjä tiedä mitä työtulolla tarkoitetaan. Tämä yrittäjä oli Elossa vakuutettuna. Näin ollen jätin vastauksen huomioimatta ja pienensin sen kysymyksen numero viisi (5) kokonaisvastaajamäärästä.

Syyt todellisia tuloja pienemmälle YEL- työtulon määrittämiselle oli työtulojen kasvu työtulon määrittäyshetkestä kolmella (3) yrittäjällä. Kolme (3) muuta yrittäjää eivät uskoneet saavansa eläkemaksuja vastaavaa eläkettä. Pientä työtuloa yrittäjät perustelivat lisäksi sillä, että todellisten tulojen mukaan maksu olisi liian suuri (2 yrittäjän mielestä) ja yksi yrittäjä oli korvannut sitä vapaaehtoisella eläkevakuutuksella. Ainoastaan kahdella (2) yrittäjällä työtulo on määritetty suuremmaksi, kuin tulot yritystoiminnasta. Nämä yrittäjät halusivat varmistaa riittävän eläke- ja sosiaaliturvansa. Eräs Ilmarisen vakuuttama yrittäjä oli ottanut Eläketurvakeskuksen ohjeista ammattialansa työohjeen vahvistetuksi työtulokseen.

Kuvio 3. Työtulon määrittelyyn vaikuttaneet seikat eläkevakuutusyhtiöittäin. N=24.

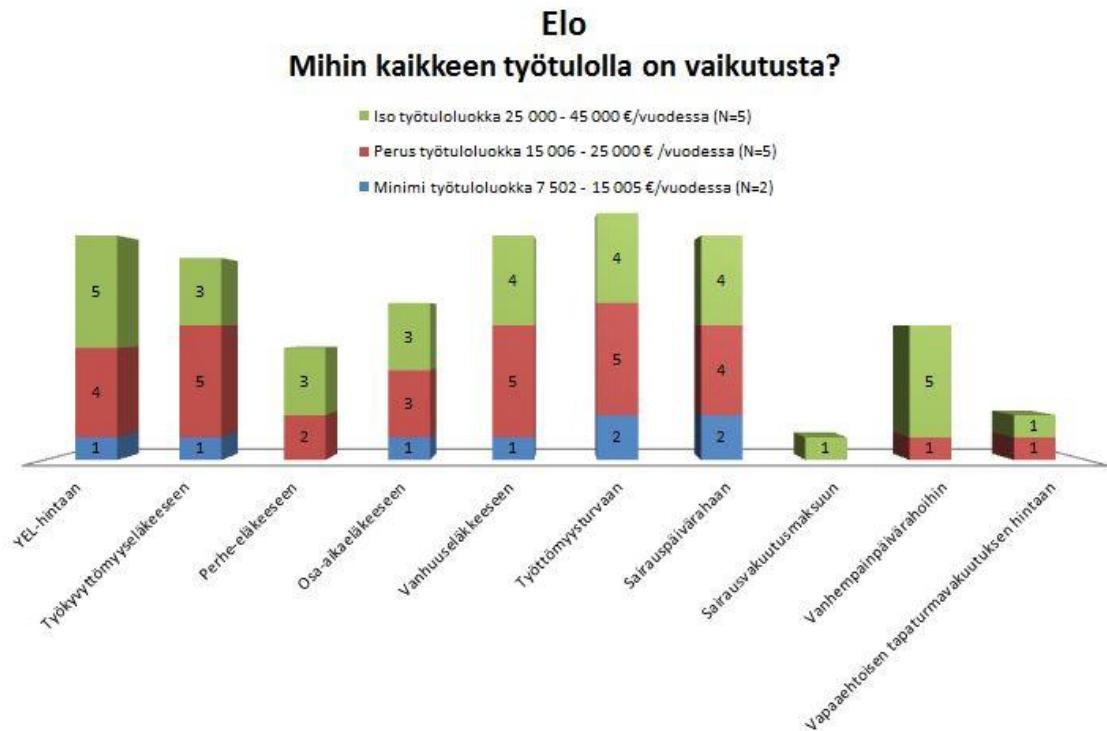
6.1.3 Työtulon merkitys

Saamani kyselyaineiston perusteella yrittäjien tietämys työtulon merkityksestä, sekä siitä mihin kaikkeen se vaikuttaa, voisi luonnehtia välttäväksi. Kysymys numero neljä (4): Mihin kaikkeen tämänhetkinen YEL- työtulosi vaikuttaa, osoitti yrittäjien tietämystä tämän saralta. Lukijalle muistutukseksi, että työtulo vaikuttaa vakuutuksen hintaan, työkyvyttömyys-, perhe-, osa-aika- ja vanhuuseläkkeeseen. Lisäksi sillä on vaikutusta työttömyysturvaan, sairauspäivärahaan, sairausvakuutusmaksuun, vanhempainpäivärahoihin ja vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen maksuun. Yksikään vastaajista (N=25) ei tiennyt sen vaikuttavan kaikkiin edellä mainittuihin.

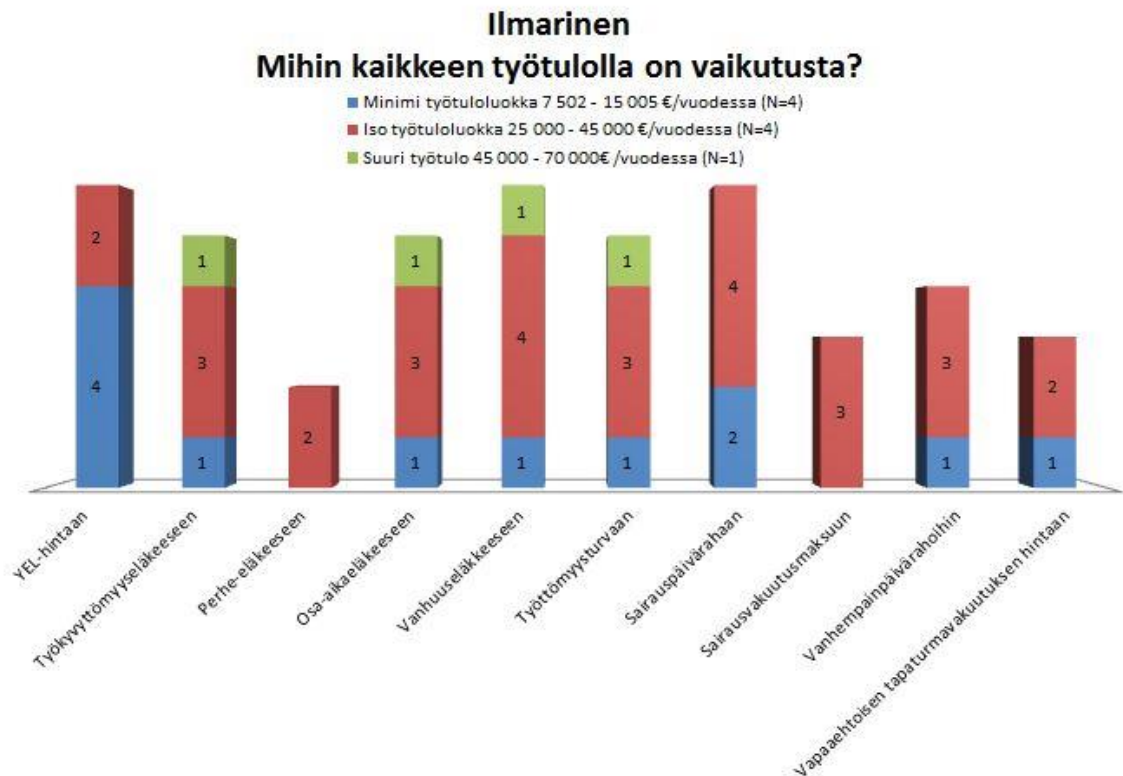
Valtaosa yrittäjistä (20 yrittäjää) tiesi työtulolla olevan vaikutusta vakuutuksen hintaan, sairauspäivärahaan (20 yrittäjää), 19 yrittäjää tiesi sen vaikuttavan työttömyysturvaan ja 18 yrittäjää kaikista vastaajista tiesi sen vaikuttavan niin työkyvyttömyyseläkkeeseen, kuin myös vanhuuseläkkeeseen. Puolet yrittäjistä tiesi sen koskevan vanhempainpäivärahoja ja kahdeksan (8) yrittäjää tiesi sen vaikuttavan myös perhe-eläkkeeseen. Hyvin harvat tiesivät sen vaikuttavan sairausvakuutusmaksuun (4 yrittäjää) ja vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen maksuun (7 yrittäjää).

Saadut tulokset viestivät samaa, kuin Suomen Yrittäjät ry:n luotsaama: Yrittäjän sosiaaliturvakysely (2010), jossa selvisi, että yrittäjät tietävät vähän sosiaaliturvaan ja kaipaavat siihen lisää tiedotusta. Syitä yrittäjien vähätietoisuuteen etsittiin tarkastelemalla yrittäjien vastausvolyymltaan kahden suurimman eläkevakuutusyhtiön vakuuttamien yrittäjien vastauksia. Eläkevakuutusyhtiö Elon ja Ilmarisen yrittäjien vastausten ja työtuloluokkajaotuksen perusteella selvisi, että esimerkiksi Ilmarisen yrittäjien keskimääräinen tietous kaikkien työtuloluokkien välillä oli tasaisempaa, kun Elon yrittäjien tietämys (Kuvio 4 ja Kuvio 5). Aineiston perusteella Elon yrittäjäasiakkaat tietävät kaikista huonoiten työtulon vaikuttavuudesta minimi työtuloluokassa.

Elon minimi työtuloluokkaiset tietävät paremmin työtulonsa vaikuttavan työttömyysturvaan ja sairauspäivärahaan, kun taas Ilmarisen minimi työtuloluokkaasiakkaat ovat selkeästi enemmän hintakeskeisiä (Kuvio 4). Edelleen on huomioitava, että Ilmariselta puuttuu vertailusta kokonaan perustyötuloluokka. Elon yrittäjien tietous työtulon vaikuttavuudesta nousee aina, kun työtuloluokka nousee, jolloin isossa työtuloluokassa keskimääräisesti yrittäjät tietävät mihin kaikkien työtulolla on vaikutusta aivan kuin Ilmarisenkin yrittäjät. Ilmarisen vastaajamäärä (N=4) verrattuna Elon vastaajamäärään (N=5), viestii pylväiden mukaan sitä, että Ilmarisen asiakkaiden tietämys on paljon varmempaa, kuin Elon yrittäjäasiakkaiden (Kuvio 5).

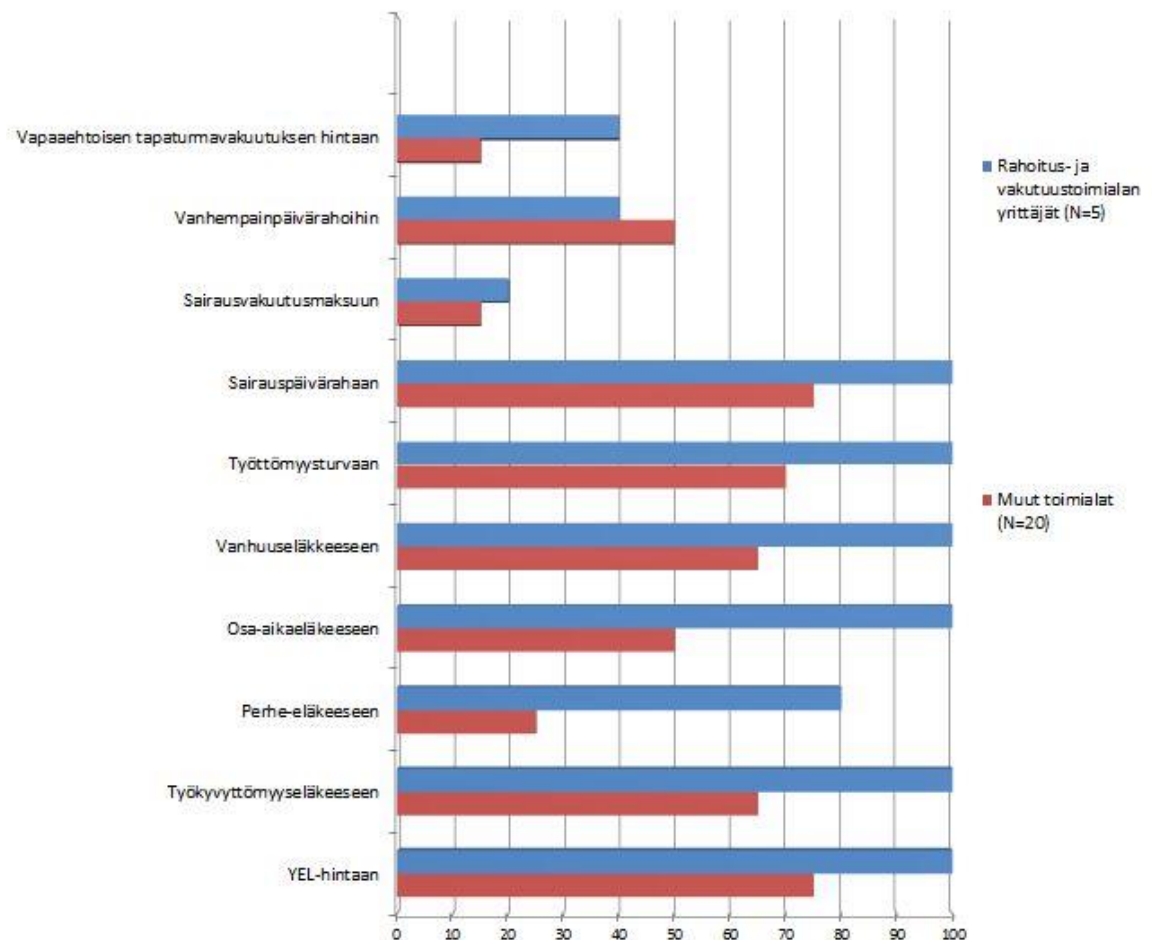
Kuvio 4. Elon asiakkaiden vastaukset työtulon vaikutuksesta.

Kuvio 5. Ilmarisen asiakkaiden vastaukset työtulon vaikutuksesta.

Kyselyyn vastanneiden joukko oli hyvin pieni ($N=25$), joten taustatietojen käsittelyllä ei ole kokonaisuuden kannalta merkitystä. Taustatiedoista nousi kuitenkin esiin vahvimmin edustetut toimialat, joita oli kaupan ala (5 yrittäjää) sekä rahoitus- ja vakuutusala (5 vastaajaa). Tutkimustuloksissa tähän saakka on tullut esille eläkevakuuttajien kesken eroavaisuuksia, joten loogisena jatkona selvitettiin rahoitus- ja vakuutustoimialan vakuutustietämys. Se on perusteltua, koska tutkimuksen aiempien tulosten perusteella yksi syy työtulon määrittämiselle, luvussa 6.1.2 (59), on mainittu vakuutuksen myyjän suosittelu työtulon määrittä.

Tulos osoitti, että rahoitus- ja vakuutustoimialan yrittäjillä tietämys työtulon vaikutuksesta kokonaisuudessaan on vain hieman parempi, kuin muiden toimialojen yrittäjillä (Kuvio 6), mutta yllättävän huono ottaen huomioon oletttama, että tämän toimialan yrittäjillä olisi muihin toimialoihin verrattuna parempi tietämys yrittäjän eläkevakuutuksesta. Tulosta voi vääristää se, ettei tiedetä toimiiko vastaaja rahoitus- vai vakuutuspuolella ja onko hän vakuutuspuolella mihin erikoistunut. Tulosta on kuitenkin pidettävä tärkeänä.

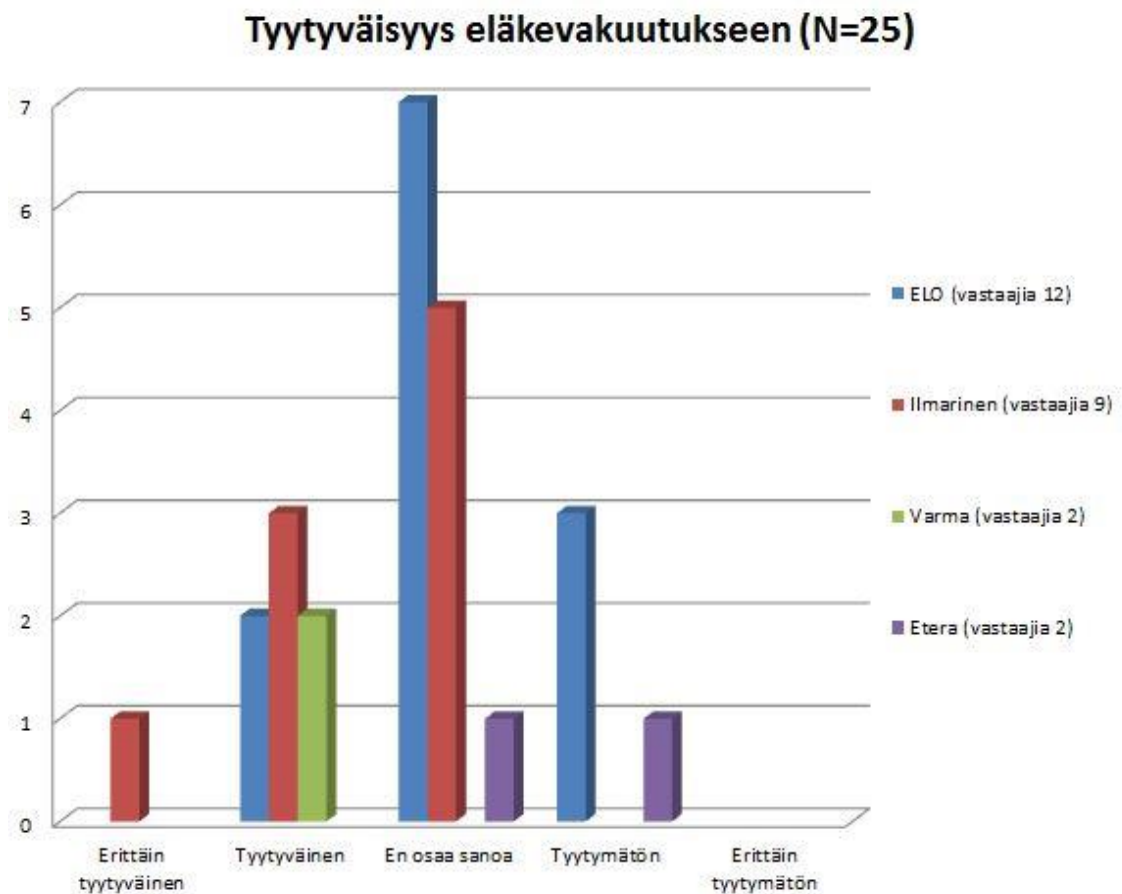
Kuvio 6. Rahoitus- ja vakuutustoimiala rinnakkain muiden toimialayrittäjien kanssa verratessa työtulon vaikutuksen tietämystä.

6.1.4 Tyytyväisyys yrittäjän eläkevakuutukseen

Tutkimuksen mukaan 52 prosenttia kyselyyn vastanneista yrittäjistä (N=25) ei osannut luonnehtia tyytyväisyyttään eläkevakuutukseensa. Tyytyväisiä yrittäjä eläkevakuutukseensa oli vastaajista seitsemän (7), joista tyytyväisimmät olivat vakuutettuina Ilmarisessa (Taulukko 7).

Tyytymättömiä eläkevakuutukseensa oli neljä (4) yrittäjää, joista tyytymättömmimmät yrittäjät olivat Elossa vakuutettuina. Elon asiakkaat ilmaisivat aktiivisesti mielipiteitään eläkevakuutusta kohtaan avoimissa vastauksissa. Kolme (3) vastaajaa kertoi vakuutuksen olevan kallis ja eräs vertasi YEL- vakuutusta kalliimmaksi, kuin TyEL-vakuutus.

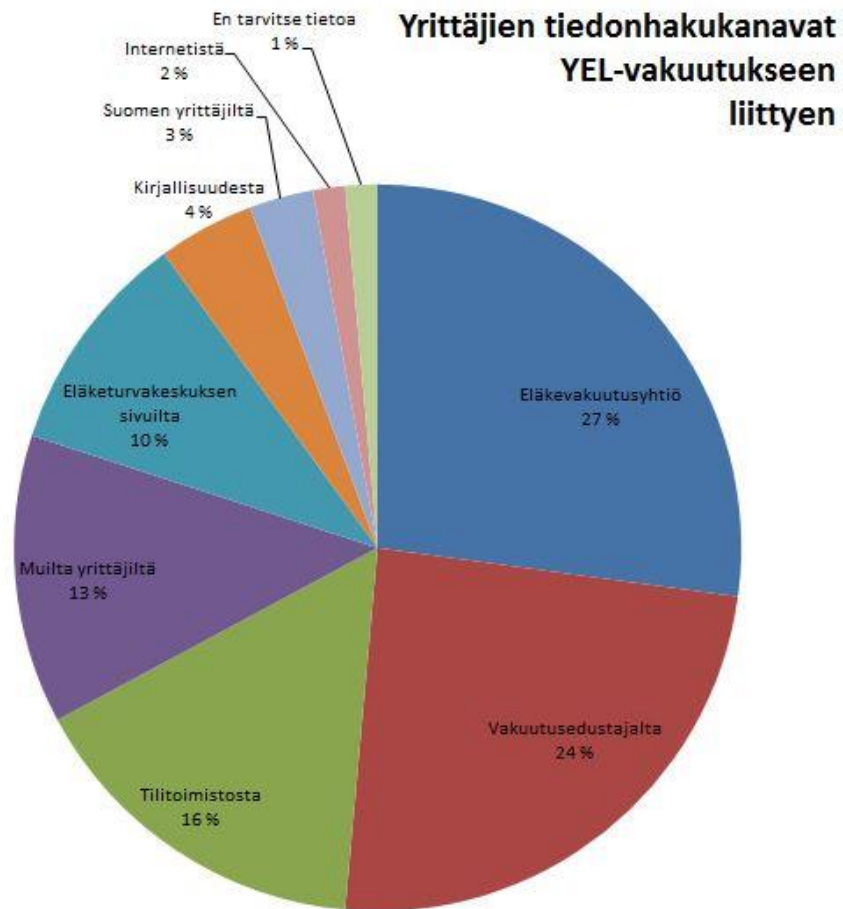
Kolmas (3) yrittäjä viittasi alivakuuttamisen syihin arvellen, että monelle yrittäjälle maksu on liian kallis oikean työtulon mukaan. Eräs yrittäjä epäili, ettei hän tule koskaan saamaan vakuutuksesta mitään takaisin. Luottamus hänellä eläkejärjestelmää kohtaan vaikutti heikolta, koska totesi vielä, ettei maksaisi yrittäjain eläkevakuutusta, ellei se olisi pakollinen. Toinenkin avoimista vastauksista viestii epäluottamusta, yrittäjän kirjoittaessa: ”Jos jotain sattuu, että olisin saamassa, niin kyllä löytyy jokin porsaanreikä, että ei tulekaan mitään”. Varman yrittäjäasiakas sanoi, että YEL- vakuutus avautuu yrittäjälle melko huonosti. Tämä yrittäjä ei ollut vakuuttunut siitä, onko eläkejärjestelmää enää olemassa hänen jäädessä eläkkeelle yli 30 vuoden päästä, koska hän ei ole saanut sen toimivuudesta realistista arviota.

Kuvio 7. Yrittäjien tyytyväisyys eläkevakuutukseensa.

Kysymyksellä 14 selvitettiin mistä yrittäjä hakee tarpeen tullen tietoa YEL-vakuutuksesta, työtulon merkityksestä ja muutosmahdollisuudesta. Yrittäjät pystyivät valitsemaan useamman vastausvaihtoehdon. Vastaajayrittäjistä 27 prosenttia kääntyy oman eläkevakuutusyhtiönsä puoleen. Vakuutusedustajalla on lähes yhtä tärkeä rooli vastaajayrittäjille, kun he ovat heti seuraavaksi tärkein 24 prosentille yrittäjistä. Tilitoimiston ja muiden yrittäjien tietouteen luotetaan myös ja Eläketurvakeskuksen sivustoa käyttää kymmenen (10) prosenttia yrittäjistä.

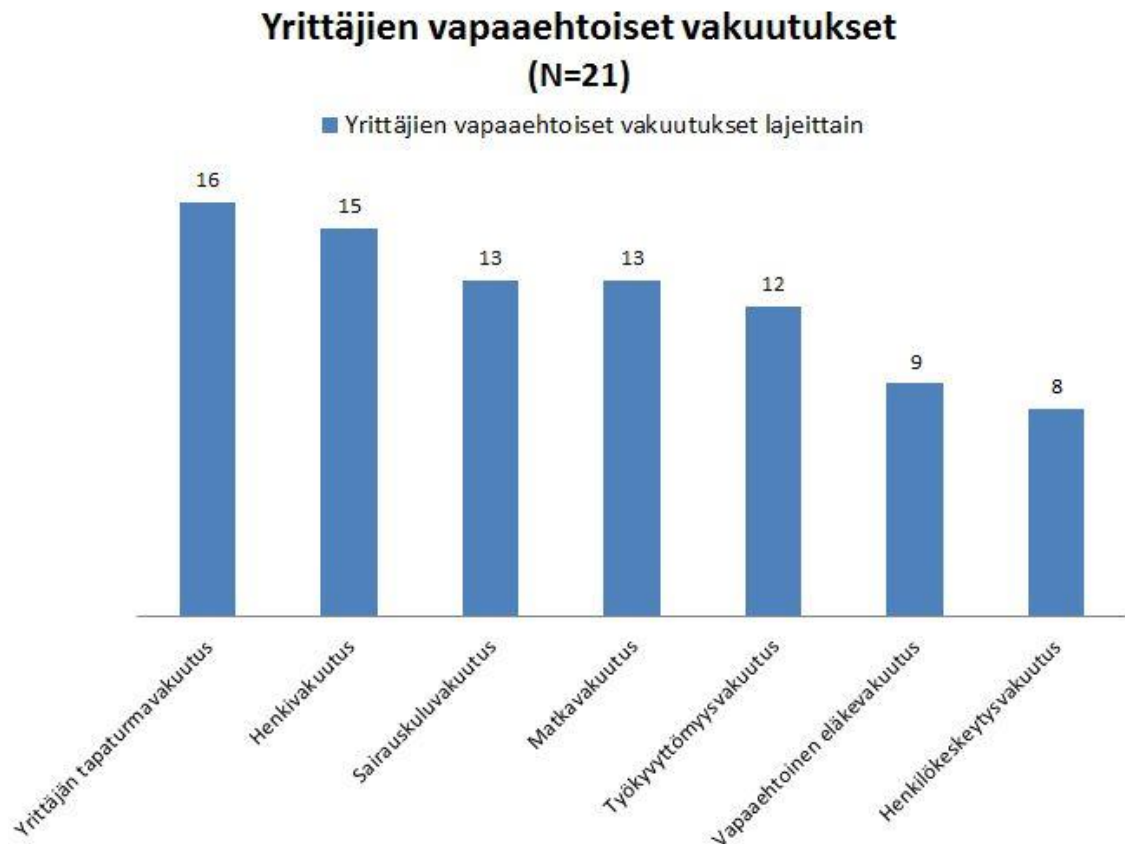
Eläketurvakeskuksen sivuston käyttöä on pidettävä hyvänä asiana, koska Eläketurvakeskuksen ohjetta työtulon määrittämisessä kappaleessa 2.1.2 (61) kertoi hyödyntäneen vain yksi yrittäjä. Tämä viestii siitä, että yrittäjät tietävät saavansa sieltä tietoa ja ovat sitä mahdollisesti käyttäneetkin. Huolestuttavana on pidettävä kuitenkin sitä seikkaa, että Eläketurvakeskuksen verkkopalvelua enemmän yrittäjät hankkivat tietoa tilitoimistolta ja yrittäjäkollegoilta (Kuvio 8). Lähinnä se on huono seikka siitä johtuen, että kumpikaan taho ei ole eläkevaikuttamisen ammattilainen, kuten Eläketurvakeskus, joten virhetulkinnoille ja arvioinneille on suuri vaara.

Kuvio 8. Tiedonhakukanavat.

6.2 Vapaaehtoiset vakuutukset yrittäjillä

Kyselyyn osallistuneista 25 yrittäjästä valtaosa oli vakuuttanut itsensä vapaaehtoisella vakuutuksella (21 yrittäjää), selviää tuloksista. Vain neljällä (4) yrittäjällä ei vapaaehtoista vakuutusturvaa ollut, joista puolelle ei niitä ole tarjottu (Kuvio 9). Eräs yrittäjä oli irtisanonut vakuutuksensa ja toinen ei edes tiennyt mitä vapaaehtoiset vakuutukset ovat. Niistä vastaajista, joilla vapaaehtoista vakuutusturvaa oli (21 yrittäjää) 76 prosentilla oli yrittäjän tapaturmavakuutus ja 71 prosentilla henkivakuutus. Sairauskuluvakuutuksen ja matkavakuutuksen hankkineita yrittäjiä oli reilu 60 prosenttia vastaajista. Työkyvyttömyyden varalta vakuutus oli 57 prosentilla vastaajayrittäjistä. Vapaaehtoinen eläke- ja henkilökeskeytysvakuutus oli 43 prosentilla yrittäjistä.

Kuvio 9. Yrittäjien vapaaehtoiset vakuutukset.

Yrittäjistä reilusti yli puolet (13 yrittäjää) oli tyytyväisiä vapaaehtoiisiin vakuutuksiin ja erittäin tyytyväisiä oli neljä (4) yrittäjää. Loput eivät osanneet arvioida tyytyväisyyttään. Avoimilla vastauksilla yrittäjät luonnehtivat vapaaehtoisissa vakuutuksissa kohtaavan laatu ja hinta. Tyytyväisyyttä lisää myös se, että vakuutukset ovat korvanneet kaikki vahingot. Useissa vastauksissa kävi ilmi, että vakuutusten voimassaolo vähentää yrittäjän henkistä taakkaa ja niillä on helppo rakentaa kattava ratkaisu lähes joka tilanteeseen.

Tutkimuksen kysymysnumero 21 vastauksista (N=21) selviää, että tarpeen vaatiessa yrittäjät saavat tietoa vapaaehtoisesta vakuuttamisesta tai vakuutuksista omasta vakuutusyhtiöstä (20 yrittäjää), internetistä (12 yrittäjää) ja toisilta yrittäjiltä (8 yrittäjää). Yrittäjäjärjestöjen ja tilitoimistojen apuun luotetaan myös.

6.3 Yrittäjien vakuutusten kehittyminen

Tutkimuskysymyksellä 22 selvitettiin yrittäjien vakuutusten kehittymistä seuraavien viiden vuoden aikana. Kysymys koski lakisääteistä yrittäjän eläkevakuutusta, kuin myös vapaaehtoisia vakuutuksia. Vastauksista (N=25) selvisi, että 13 yrittäjän vakuutukset tulevat pysymään ennallaan. Näistä yrittäjistä kolme (3) perusteli avoimessa vastausvaihtoehdossa ennallaan pysymistä siksi, että vakuutuksia on jo kattavasti, eikä niihin ole tulossa muutoksia. Eräs yrittäjä sanoi vakuutuksiin menevän jo tarpeeksi rahaa.

Kymmenen (10) yrittäjää korottaa seuraavan viiden (5) vuoden aikana YEL-työtuloaan. Yrittäjistä jokainen kommentoi päätöstään avoimessa tilassa ja kolmen (3) yrittäjän vastauksesta selvisi, että yritystoiminnan tuottavuus vaikuttaa nostoon oleellisesti. Kahden yrittäjän vastauksesta selvisi, että he haluavat vaikuttaa korottavasti eläkekertymäänsä ja päivärahaan esimerkiksi sairastumisen varalta. Vain kaksi (2) yrittäjää tulee laskemaan YEL-työtuloaan seuraavan viiden (5) vuoden aikana ja vaikuttavana tekijänä on, että yritystoiminnassa tehtävä työ tulee vähenemään. Eräs yrittäjä aikoo ottaa itselleen henkilökohtaisia eläkesäästämisvakuutuksia ja tilejä. Hieman yli neljännes yrittäjistä tarkistuttaa vähintään kolmen (3) vuoden välein vakuutuksensa, aktiivisimmat vuoden välein.

7 YHTEENVETO

7.1 Tulosten luotettavuus ja johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lappilaisten nuorten yrittäjien lakisääteisen eläkevakuutuksen tasoa tarkastelemalla eläkevakuutuksen perustana olevaa työtuloa ja sen määrittämistä. Edelleen tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ovatko nuoret yrittäjät täydentäneet vapaaehtoisilla vakuutuksilla sosiaaliturvaansa. Kolmas päämäärä oli selvittää ovatko yrittäjät tyytyväisiä vakuutusratkaisuihinsa ja kuinka ne tulevat kehittymään seuraavan viiden (5) vuoden aikana. Tämän luvun tarkoituksena on tarkastella tutkimuksen tuloksia sekä luotettavuutta. Tutkimuksessa käytin tiedonhankintamenetelmänä määrällistä tutkimusta, joka mielestäni oli oikea valinta, vaikka vastaajien määrä jäikin pieneksi.

Kyselytutkimuksen mittaus ei ole niin suoraviivaista, kuin voisi kuvitella. Tutkimuksessa virheitä pyritään välttämään, mutta tulosten luotettavuus sekä pätevyys voivat vaihdella (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 231). Laatuun ja luotettavuuteen vaikuttavat sisällölliset, kulttuurilliset, tilastolliset, kielelliset ja jopa tekniset seikat, joten tavoitellessa laadukasta mittausta Vehkalahti (2014, 40) suosittaa usean asiantuntijan yhteistyötä ennen aineiston keräämistä. Opinnäytetyössäni mittauksen luotettavuutta pyrin varmistamaan etukäteen muuttamalla keinoa käyttäen. Ensinnäkin kyselylomakkeen toimivuus testattiin kahdella yrittäjällä ja ennen aineiston keräämistä pyysin audienssin opinnäytetyöohjaajalta, Lahja Karjalaiselta, joka on tilastopätevöitynyt yliopettaja. Kävimme lomakkeen sisällön läpi ennen sen julkistamista ja sen jälkeen vertasin laatimiani kysymyksiä aiempien tutkimusten sekä kyselyiden kysymyksiin. Lisäksi teknisen toteutuksen ja onnistumisen saralta varasin asiantuntija-apua Lapin ammatti- korkeakoulun yliopettaja Eija Turuselta eliminoidakseni tiedonkeruun epävarmuutta. Mielestäni onnistuin ennakkoinnissa ja toimivalla kyselylomakkeella pääsin mittaamaan oikeita asioita. Mittaukseni on pätevä, eli validi, koska yrittäjät saatiin avautumaan arkaluontoisesta aiheesta onnistuneesti ja kyselyn tuloksilla saatiin muodostettua vastaus opinnäytetyölle asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Arvioitaessa mittauksen luotettavuutta nousee esiin validiteetin lisäksi realibiliteetti, joka kuvaa luotettavuutta taikka toistettavuutta. Yksinkertaistaen validiteetti kertoi siitä kuvattiinko sitä mitä piti ja realibiliteetti miten tarkasti mitataan. Validiteetti nousee arvoon arvaamattomaan mittauksen luotettavuuden kannalta, sillä realibiliteetillä ei ole merkitystä ellei mitata oikeaa asiaa. Realibiliteetti on sitä parempi, mitä vähemmän mittausvirheitä mittaukseen sisältyy. (Vehkalahti 2014, 41). Opinnäytetyöni mittaus oli reliaabeli, koska saamani tulokset ovat aiempien tutkimustulosten rinnalla samankaltaisia. Vaikka vastaajamäärä mittauksessani jäikin pieneksi, uskon, että kyselyn uusinta antaisi edelleen samanlaiset tulokset.

Saamani tulokset vahvistavat luotettavasti aiempia tutkimuksia siitä, että yrittäjät ovat edelleen alivakuutettuja ja suurin syy työtulon määrittämiseksi pohjautuu hintaan. Mielestäni tämä viestii siitä, että yrittäjien eläkevakuutustuntemus on taantunut heikolle tasolle. Opinnäytetyöni luotettavuudesta on osoituksena se, että näitä faktoja on osoitettu useaan kertaan, joista viimeksi kertoo 2012 Haapala Tuulan tekemä opinnäytetyö, sitä ennen Suomen Yrittäjät ry:n vuonna 2010 ja 2009 Eläketurvakeskuksen Raili Hyrkkäsen tutkimus. Kaikissa tutkimuksissa peräänkuulutettiin yrittäjien tietämyksen laajentamista. Tätä ei ole tapahtunut, jota alleviivaa tutkimukseni tulokset toistamalla samaa faktaa, kuin vuosia sitten tehdyt - siitäkin huolimatta, että vastaajia oli niin vähän. Mielestäni tämän asian tutkiminen on saavuttanut yrittäjien osalta päätepysäkkinsä ja katseet on nostettava eläkevakuutusyhtiöiden suuntaan.

Tutkimuksessa vapaaehtoisten vakuutuksien yleisyyden ja tyytyväisyyden tasosta voidaan päätellä, että ne ovat yrittäjille hyvin selkeitä ja tärkeitä. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että vaikka yrittäjä alivakuuttaa itsensä eläkevakuutuksessaan, ymmärtävät yrittäjät vapaaehtoisten vakuutusten merkityksen riskeihin varautumisen keinona. Tutkimustuloksissa vapaaehtoisten vakuutusten tyytyväisyyteen vaikuttaa yrittäjän henkisen taakan pienentyminen ja mahdollisuus varautua riskeihin. Hinta voidaan kokea vakuutuksesta saatavaan mielenrauhaan nähden vain nimellisenä seikkana.

Mielestäni tyytyväisyys yrittäjien eläkevakuutuksen ja vapaaehtoisten vakuutusten syiden välillä on ristiriitainen. Molempien vakuutusten pääfunktio on kuitenkin turvata yrittäjää itseään. Huolestuttavaa on ajatella, että eläkevakuutuksen tuntemus yrittäjillä on - ja aiempien tutkimusten valossa voisi sanoa sen olevan, heikkoa vuodesta toiseen. Herää ajatus, että voiko tämä johtua siitä, että vapaaehtoisten vakuutusten sisältö ja kattavuus on niin sanotusti myyty tarpeellisuudellaan vakuutusyhtiön ja sitä edustavan yksittäisen myyjän toimesta.

Tutkiessani rahoitus- ja vakuutustoimialan yrittäjien tietämystä YEL- työtulon vaikutuksesta yrittäjän turvaan, osoittivat tulokset heikkoa asiantuntijuutta. Oletuksena kuitenkin on, että kyseisen alan yrittäjät tunsivat yrittäjän eläkevakuutuksen muita toimialayrittäjiä paremmin. Mielestäni tämä voi viestiä siitä, että YEL- vakuutus koetaan vakuutuslalla niin sanotusti läpihuutojutuksi lakisääteisyytensä vuoksi. Näin ollen eläkevakuutuksen myyjälle sen tuntemus ei ole niin tärkeää ja sitä kautta yrittäjäasiakkaan perehdytys työtulon vaikutuksien osalta jää vähäiseksi. Yhtenä syynä tälle voi olla se, että yrittäjän eläke-, tai vapaaehtoisia vakuutuksia myyvän instanssin intressit yrittäjä eläkevakuutusta ottavan henkilön perehdyttämiseen ovat verrannollisia siitä saatavaan taloudelliseen hyötyyn. Suurimassa tietokuopassa näen yrittäjät, jotka hankkivat YEL- vakuutuksensa internetin kautta. Internetissä työtulon valintaan voi vaikuttaa hinta, koska turvan sisällön ymmärryksestä ei välttämättä saa tarpeeksi hyvää kuvaa.

Jos tekisin kyselyn uudelleen, nostaisin tutkimuksen luotettavuutta entisestään kiinnittämällä huomiota vielä enemmän vastausvaihtoehtoihin. Analysoidessani tuloksia käsitin, kuinka tärkeä rooli niillä on. Tämä kulminoitui varsinkin kysymyksessä numero kahdeksan (8), josta olisin jättänyt pois vastausvaihtoehdon ”päätin itse työtuloni” epäoleellisena. Tarkemmin ajatellen joka ikinen ihminen päättää viimekädessä työtulonsa itse, syy minkä perusteella päätös tehdään, on oleellinen.

Tyytyväisyyttä eläkevakuutustaan ja vapaaehtoisia vakuutusturviaan kohtaan, olisin yrittäjiltä jälkikäteen mietittynä kysynyt kouluarvosanaa. Se olisi kuvannut vielä tarkemmin yrittäjän tyytyväisyyden tasoa ja mahdollisesti myös yrittäjän ymmärrystä vakuutuksen kattavuudesta. Olisin myös lisännyt muutaman tarkentavan kysymyksen vapaaehtoisten vakuutusten kysymysosioon, joilla olisi voinut tarkentaa syitä vakuutusten hankkimiselle ja kuinka yrittäjät ovat löytäneet tällaisen vakuuttamismahdollisuuden. Kokonaisuudessa kyselyä pidän reliabiliteetin, eli luotettavuuden ja toistettavuuden osalta onnistuneena, senkin vuoksi, että hankalat vastausvaihtoehdot kyselyssäni eivät vääristäneet tai osoittautuneet niin huonoiksi, ettei kyselyssä olleilla muilla vastausvaihtoehdoilla olisi voinut käsitystä muodostaa.

Opinnäytetyön aihe löytyi henkilökohtaisista, kuin työelämälähtöisten syiden kautta. Opinnäytetyöprosessi on ollut avartava ja pitkä, koska aloitin työn tekemisen keväällä 2014 kooten tuolloin suurimman osan teoriataustasta. Perhe- ja työsyiden vuoksi pääsin jatkamaan opinnäytetyötäni tiiviimmin tammikuussa 2015, jolloin jouduin tekemään teoriataustan päivityksen tämän hetkisiä määräyksiä vastaavaksi. Tiedonhakutaitoni ovat kehittyneet huomattavasti, kuin myös kriittisyys lähteiden käytön suhteen. Opinnäytetyössäni käytettiin todella paljon sähköisiä lähteitä ensinnäkin siksi, että painettua kirjallisuutta aiheeseen liittyen on todella vähän. Toisekseen halusin löytää luotettavimmat lähteet internetistä, jotta niihin on helppo myöhemminkin palata.

Opinnäytetyöprosessi on vahvistanut ammatillista kehittymistäni tuntiessani nyt huomattavasti laajemmin yrittäjän eläkevakuutuksen. Tästä tulee olemaan hyötyä tulevaisuudessa. Olen erityisen tyytyväinen teoriataustaan, jonka ymmärrettävyyteen olen panostanut kovasti ihan siitäkin syystä, että voin hyödyntää sitä tulevaisuudessa. Lisäksi uskon siitä olevan hyötyä yrittäjille sekä muille aiheesta kiinnostuneille ja tarvitseville.

7.2 Jatkotutkimuksen aiheita

Työni aikana nousi monta kysymystä esille, joille olisi jatkotutkimuksen tilausta, mikäli aihetta haluaa lähteä eristä perspektiivistä tarkastelemaan. Olisi hyvä selvittää YEL-vakuutuksia myyvien tahojen YEL-vakuutustuntemus. Lisäksi olisi mielenkiintoista tietää pyrkivätkö YEL-vakuutuksia myyvät instanssit varmistamaan yrittäjien työtulopäätöksen vaikutukset yrittäjän sosiaaliturvaan. Käytetäänkö, onko käytetty tai suunnitellaanko käytettäväksi kannustimia yrittäjälle taikka vakuutusmyyjälle, jonka pyrkimyksenä on varmistaa käsitys vakuutuksen kattavuudesta.

Hintanäkökulmaa mietittäessä, voisi selvittää, kuinka yrittäjäalennuksen keston laajentamista esimerkiksi viiteen (5) vuoteen. Olisiko se mahdollista ja motivoisiko se yrittäjiä nostamaan työtulonsa tasoa. Pääsääntöisesti kerrotaan, että aloittavan yrittäjän ja yrityksen jaloille pääsyyn kuluu ainakin viisi (5) vuotta, ennen kuin merkit elinmahdollisuudesta avautuu.

Kaiken kaikkiaan YEL- vakuuttamista olisi hyvä lähteä miettimään nyt muulta, kuin yrittäjän näkökulmasta. Mietin moneen kertaan tuloksia tarkastellessa, että panostetaanko vapaaehtoisten vakuutusten myyntiin pakollista eläkevakuutusta enemmän ja miksi?

LÄHTEET

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa 2014. Yrittäjän työttömyysturvaopas 2014. Osoitteessa
http://www.ayt.fi/sites/default/files/images/tyottomyysturvaopas_2014.pdf
 24.7.2014. 7-8.

Eläketurvakeskus 2012. Työeläkkeen laskentaopas. Osoitteessa
http://www.etk.fi/fi/gateway/PTARGS_0_2712_459_440_3034_43/http%3B/content.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/fi/julkaisut/k%C3%A4sikirja/t/tyoelakkeen_laskentaopas_2012_7.pdf 18.8.2014. 15.

Eläketurvakeskus 2014. Yrittäjävalvonta. Yrittäjävalvonnan menetelmät. Julkaisu 26.9.2014. Osoitteessa
http://www.etk.fi/fi/service/yritt%C3%A4j%C3%A4valvonnan_menetelm%C3%A4t/311/yritt%C3%A4j%C3%A4valvonnan_menetelm%C3%A4t 14.3.2015.

Eläketurvakeskus 2015a. Lakisääteiset työeläkemaksut. Osoitteessa
http://www.etk.fi/fi/service/lakis%C3%A4%C3%A4teiset_ty%C3%B6el%C3%A4kemaksut/277/lakis%C3%A4%C3%A4teiset_ty%C3%B6el%C3%A4kemaksut 24.2.2015.

Eläketurvakeskus 2015b. Valvonnan tilastot. Osoitteessa
http://www.etk.fi/fi/service/valvonnan_tilastot/1572/valvonnan_tilastot
 14.3.2015.

Eläketurvakeskus 2015c. Yksilöllinen eläkevakuutus ja PS-sopimus pääomatulon piirissä. Osoitteessa
http://www.etk.fi/fi/service/yksil%C3%B6llisten_el%C3%A4kkeiden_verotus/270/yksil%C3%B6llisten_el%C3%A4kkeiden_verotus 19.3.2015.

Eläketurvakeskus 2015d. Yksilölliset eläkevakuutukset ja pitkäaikaissäästäminen. Osoitteessa
<http://www.etk.fi/fi/service/yksil%C3%B6llinen/267/yksil%C3%B6llinen>
 22.2.2015.

Finanssivalvonta 2013. Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ominaisuuksia. Osoitteessa
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Elakesaastaminen/Eläkevakuutus/Ominaisuuksia/Pages/Default.aspx> 6.10.2014.

Finanssivalvonta 2014. Eläkesäästäminen. Osoitteessa
http://www.etk.fi/fi/service/yksil%C3%B6llisten_el%C3%A4kkeiden_verotus/270/yksil%C3%B6llisten_el%C3%A4kkeiden_verotus 6.10.2014.

Finanssivalvonta 2015a. PS-säästämisen ominaisuuksia. Osoitteessa
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Elakesaastaminen/PS/Ominaisuuksia/Pages/Default.aspx> 19.3.2015.

- Finanssivalvonta 2015b. Yksilöllinen eläkevakuutus ja PS-sopimus pääomatulon piirissä. Osoitteessa http://www.etk.fi/fi/service/yksil%C3%B6llisten_el%C3%A4kkeiden_verotus/270/yksil%C3%B6llisten_el%C3%A4kkeiden_verotus 19.3.2015.
- Haapala, T. 2012. Kartoitus yrittäjän eläkevakuutuksesta ja alivakuuttamisesta. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu: Liiketalouden koulutusohjelma, taloushallinto. 33 - 36.
- Hirsjärvi, S. – Remes, P. – Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy. 231.
- Hyrkkänen, R. 2009. Onko yrittäjien eläkevakuuttaminen kohdallaan? YEL – työtulon tasotarkastelua eri näkökulmista. Eläketurvakeskuksen keskustelu-aloitteita 2009:2. Helsinki: Multiprint Oy. Osoitteessa http://www.etk.fi/fi/gateway/PTARGS_0_2712_459_440_3034_43/http%3Bcontent.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/fi/julkaisut/tutkimusjulkaisu/keskustelualoitteet/onko_yritt%C3%A4jien_elakevakuuttaminen_kohdallaan_yeltyotulon_tasotarkastelua_eri_nakokulmista_7.pdf Luettu 30.4.2014. 5, 38.
- Jokela, T. – Lammi, V. – Lohi, I. – Silvola, T. 2013. Vapaaehtoinen henkilövakuutus. 6.uudistettu painos. Jyväskylä: Bookwell Oy. 58 - 60, 92 - 93, 164 - 165, 167, 359, 364 - 365.
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2015a. Työttömyysturva. Osoitteessa <http://www.etera.fi/yrittaja/yel/yrittajan-sosiaaliturva> 15.3.2015.
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2015b. Yrittäjän eläketurva. Perhe-eläke. Osoitteessa <http://www.etera.fi/yrittaja/elaketurva/yrittajan-elaketurva/perhe-elake> 15.3.2014.
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2015c. Yrittäjän sosiaaliturva. Työtapa-turma. Osoitteessa <http://www.etera.fi/yrittaja/yel/yrittajan-sosiaaliturva> 19.2.2015.
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2015d. YEL- työtulon vaikutus yrittäjän sosiaaliturvaan. YEL-työtulo ja eläke. Osoitteessa <http://www.etera.fi/yrittaja/yel/yel-tyotulo>. 13.1.2015.
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2015e. YEL-vakuutusmaksu. Osoitteessa <http://www.etera.fi/yrittaja/yel/YEL-maksu> 13.1.2015.
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera, 2015f. YEL ja yrittäjän sosiaaliturva. Osoitteessa <http://www.etera.fi/yrittaja/yel/yrittajan-sosiaaliturva> 13.1.2015.
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen 2015a. Arvioi työtulosi sopivaksi. Osoitteessa <http://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yrittajan-elakevakuutus/tyotulo/> 15.3.2015.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen 2015b. Lesken eläketurva. Osoitteessa <http://www.ilmarinen.fi/henkiloasiakas/tietoa-elakkeista/lesken-ja-lapsen-perhe-elake/> 15.3.2015.

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo 2014a. Joustoa YEL-vakuutusmaksuun. Osoitteessa <http://www.elo.fi/yrityksija/maksut-ja-todistukset/maksujousto> 14.3.2015.

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo 2015b. Osa-aikaeläke yrittäjä. Osa-aikaeläkkeen avulla osa-aikatyöhön. Osoitteessa <http://www.elo.fi/~media/files/elake%20esitteet/yrityksija%20osa-aikaelake.ashx> 15.3.2015.

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo 2015c. Vertaile laskurilla YEL-työtulon vaikutusta eläkkeeseen ja sosiaaliturvaasi. Osoitteessa <http://www.elo.fi/yrityksija/yel-vakuutus/yel-vakuutus-ja-sosiaaliturva> 16.1.2015.

LähiTapiola Lappi, 2015. LähiTapiola ryhmä. Yhtiöt. LähiTapiola Lappi. Osoitteessa <http://www.lahitapiola.fi/tietoa-lahitapiolasta/yhtiot/lappi/esittely> Luettu 10.1.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014a. Elinaikakerroin vuodelle 2015 vahvistettu. Tiedote 243/2014 Osoitteessa <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1895430> 14.3.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014b. Palkkakerroin vuodelle 2015 vahvistettu. Julkaistu 22.10.2014. Osoitteessa <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1894227#fi> 23.11.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014c. Tapaturmavakuutuslainsäädännön kokonaisuudistus. Osoitteessa http://www.stm.fi/vireilla/lainsaadantohankkeet/toimeentulo_ja_vakuutusasiat/tapaturmavakuutus 15.3.2015.

Suomen Yrittäjät 2010. Yrittäjän sosiaaliturvakysely 2010. Osoitteessa http://www.yrittajat.fi/File/bae0c761-60ca-4df2-89fa-9ac49cffba84/SY_yrittajan_sosiaaliturvakysely_2010.pdf 7.1.2014. 3-8, 10-12.

Suomen Yrittäjät 2015a. Perheenlisäys. Yrittäjävanhemman toimeentuloetudet. Osoitteessa <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yrityksijahmisena/sosiaaliturvaopas/perheenlisays/> 15.3.2015.

Suomen Yrittäjät 2015b. Tapaturmavakuutus. Päivitetty tammikuussa 2015. Osoitteessa <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/tyonantajanabc/tapaturmavakuutus/> 23.1.2015.

Suomen Yrittäjät 2015c. Yrittäjän perhe-eläke. Perhe-eläke turvaa toimeentulon leskelle ja lapsille. Osoitteessa <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yrityksijahmisena/sosiaaliturvaopas/elakkeet/yrityksija-perhe-elake/> 15.3.2015.

- Suomen Yrittäjät 2015d. Yrittäjän työkyvyttömyyseläke. Osoitteessa <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yrittajaihmisena/sosiaaliturvaopas/elakkeet/yrittajan-tyokyvyttomyyselake/> 15.3.2015.
- Taloustaito 2015. Yrittäjä voi joustaa YEL-maksussa. Julkaistu 12.3.2015. Osoitteessa <http://www.taloustaito.fi/Tyo-palkka/Yrittaja-voi-joustaa-YEL-maksussa/> 14.3.2015.
- Tapaturmavakuutuslaitosten liitto, 2013a. Vakuutukseen kuuluminen. Muokattu 19.9.2013. Osoitteessa <http://www.tvl.fi/fi/Vakuutus/Vakuutukseen-kuuluminen/> 15.3.2015.
- Tapaturmavakuutuslaitosten liitto, 2013b. Yrittäjän vapaaehtoinen tapaturmavakuutus. Muokattu 19.9.2013. Osoitteessa <http://www.tvl.fi/fi/Vakuutus/Vakuutukseen-kuuluminen/Yrittajan-vapaaehtoinen-tapaturmavakuutus/> 23.7.2014.
- Tapaturmavakuutuslaki 20.8.1948/608.
- Tuloverolaki. 30.12.1992/1535.
- Työeläke.fi 2014a. Elinaikakerroin. Osoitteessa <https://www.tyoelake.fi/fi/nainelakemuodostuu/paljonkosaanelaketta/elinaikakerroin/Sivut/default.aspx> 29.8.2014.
- Työeläke.fi 2014b. Miten eläke lasketaan. Osoitteessa <https://www.tyoelake.fi/fi/nainelakemuodostuu/paljonkosaanelaketta/miteneläkelasketaan/Sivut/default.aspx> 28.8.2014.
- Työeläke.fi 2014c. Näin eläke muodostuu. Osoitteessa <https://www.tyoelake.fi/fi/nainelakemuodostuu/mikatyoelakeon/Sivut/default.aspx> 29.8.2014.
- Työeläkelakipalvelu 2014a. Elinaikakeroimen arvot. Julkaisuaika 13.5.2014. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=300048 14.3.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2014b. Milloin työeläkevakuutusmaksun jousto on mahdollinen. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=300526 7.10.2014.
- Työeläkelakipalvelu 2014c. Vastuu yrittäjän työeläkevakuutusmaksusta. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=300531 7.10.2014.
- Työeläkelakipalvelu 2014d. Yrittäjän vakuutuksen lakkaaminen. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=300518 13.3.2015.

- Työeläkelakipalvelu 2015a. Ammatinharjoittajan, toiminimen haltijan ja hänen perheenjäsenensä vakuuttaminen. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=300509 15.1.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015b. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön yhtiömiehen vakuuttaminen. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=300510 12.3.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015c. Majoitus- ja ravitsemustoiminta. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=304823 15.1.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015d. Maksualennus aloittavalle yrittäjälle. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305368 24.2.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015e. Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305249 10.2.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015f. Osakeyhtiön osakkaan vakuuttamisvelvollisuus. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=300511 12.3.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015g. Yrittäjän eläke työtulon ja yrittäjävuosien mukaan. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305528 13.3.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015h. Yrittäjän työtulo ja työeläkevakuutusmaksun jousto. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305356 24.2.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015i. Työtulo kannattaa korottaa mieluummin varhain kuin myöhään. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305526 16.1.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015j. Yrittäjän työtulon muuttaminen. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305344 15.1.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015k. Yrittäjän työtulon määrittäminen työtulo-ohjeiden perusteella. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305019 17.3.2015.
- Työeläkelakipalvelu 2015l. Yrittäjän työtulon määrä ja sen vahvistaminen. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305343 12.3.2015.

Työeläkelakipalvelu 2015m. Yrittäjän työtulo-ohjeiden soveltaminen. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305018 12.3.2015.

Työeläkelakipalvelu 2015n. Yrittäjän vakuuttamisvelvollisuus. Osoitteessa https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/folder.faces?folder_id=200194 12.3.2015.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 40 – 41, 45, 48 - 49.

Verohallinto 2011. Työnantajan ottaman sairaanhoitovakuutuksen verotus. Antopäivä 21.11.2011. Diaarinumero 555/32/2011. Osoitteessa [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Palkka/Tyonantajan_ottaman_sairaanhoitovakuutuk\(19098\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Palkka/Tyonantajan_ottaman_sairaanhoitovakuutuk(19098)) 2.9.2014.

Verohallinto 2015a. Ennakkoverot vuonna 2015-luonnolliset henkilöt. Antopäivä 11.12.2015. Osoitteessa [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Ennakkoperinta/Ennakkoverot_vuonna_2015__luonnolliset_h\(19351\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Ennakkoperinta/Ennakkoverot_vuonna_2015__luonnolliset_h(19351)) 13.3.2015.

Verohallinto 2015b. Työnantajan ottamien vapaaehtoisten riskihenkilövakuutusten verotus. Osoitteessa [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Ennakkoperinta/Tyonantajat/Tyonantajan_ottamien_vapaaehtoisten_risk\(35592\)#11](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Ennakkoperinta/Tyonantajat/Tyonantajan_ottamien_vapaaehtoisten_risk(35592)#11) Yrittäjälle otettu vakuutus_ 19.3.2015.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy. 14 – 15, 28.

Yrittäjän eläkelaki. 22.12.2006/1272.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 1 1(9)

HARVA YRITTÄJÄ ON RAUTAA

Mitä sosiaaliturvallesi kuuluu nuori yrittäjä?

1. YEL-työtulosi määrä on *

Viimeiselle riville voit merkitä tarkan työtulosi.

Löydät kullekin vuodelle vahvistetun YEL-työtulosi esimerkiksi työeläkeotteeltasi (<https://www.tyoelake.fi/fi/tyoelakeote/sahkoinentyoelakeote/Sivut/default.aspx>)

tai eläkevakuutusyhtiösi lähettämästä YEL-vakuutusmaksulomakkeesta.

- ☐ 7502 - 12 325, 55 euroa / vuosi
- ☐ 12 325,56 - 15 005 euroa / vuosi
- ☐ 15 006 - 20 000 euroa / vuosi
- ☐ 20 000 - 25 000 euroa / vuosi
- ☐ 25 000 - 35 000 euroa / vuosi
- ☐ 35 000 - 45 000 euroa / vuosi
- ☐ 45 000 - 70 000 euroa / vuosi
- ☐ 70 000 - 90 000 euroa / vuosi
- ☐ 90 000 - 100 000 euroa / vuosi
- ☐ 100 000 - 170 000 euroa / vuosi
- ☐ 100 000 - 170 000 euroa / vuosi
- ☐ 170 375 euroa / vuosi

2. Vahvistettu työtuloni on

3. YEL - vakuuttajasi on: *

- ☐ Elo
- ☐ Etera
- ☐ Veritas-Eläkevakuutus
- ☐ Vamma
- ☐ Ilmarinen
- ☐ Pensions-Alandia
- ☐ Apteekkien Eläkekassa
- ☐ Eläkekassa Verso

4. Seuraavaksi kartoitetaan tietämystäsi siitä, mihin kaikkeen tämänhetkinen YEL - työtulosi vaikuttaa. *

Liite 1 2(9)

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ YEL-vakuutuksen hintaan
- ☐ Työkyvyttömyyseläkkeeseen
- ☐ Perhe-eläkkeeseen
- ☐ Osa-aika-eläkkeeseen
- ☐ Vanhuuseläkkeeseen
- ☐ Työttömyysturvaan
- ☐ Sairauspäivärahaan
- ☐ Sairausvakuutusmaksuun
- ☐ Vanhempainpäivärahoihin
- ☐ Vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen maksuun
- ☐ En tiedä
- ☐ Haluaisin tietää
- ☐ Minua ei kiinnosta,
- ☐ koska _____

5. YEL-työtulosi on määritelty siten, että se... *

Valitse sopivin vaihtoehto

- ☐ vastaa todellisia yritystoiminnan tulojasi
- ☐ on suurempi, kuin yritystoiminnan tulos
- ☐ on pienempi, kuin yritystoiminnan tulos
- ☐ vastaa Eläketurvakeskuksen työtulo-ohjetta
- ☐ En ole varma, mitkä seikat ovat vaikuttaneet työtulon määrittämiseen
- ☐ Muu syy, _____
- ☐ mikä? _____

6. YEL-työtuloni on todellisia tulojani pienempi, koska *

Valitse tilannettasi parhaiten kuvaava väittämä.

- ☐ Vakuutusmaksu olisi liian suuri todellisten tulojen mukaan
- ☐ Minulla on vapaaehtoinen eläkevakuutus
- ☐ Arvioin yritystoiminnan tulot väärin, kun otin vakuutuksen
- ☐ Todelliset tuloni ovat kasvaneet YEL-työtulon määrittämisestä
- ☐ En usko saavani eläkemaksuja vastaavaa eläkettä
- ☐ En usko yrittäjän saavan sosiaalietuuksia
- ☐ Muu syy; _____
- ☐ mikä? _____

7. YEL-työtuloni on todellisia tuloja suurempi, koska *

- ☐ Varmistan riittävän eläketurvani
- ☐ Varmistan riittävän muun sosiaaliturvan

Liite 1 3(9)

- ☐ Arvioin yritystoiminnan tuloni väärin ottaessani vakuutuksen
☐ Todelliset tuloni ovat pienentyneet YEL-työtulon määräytymisestä
☐ Todelliset tuloni ovat alle pakollisen YEL-vakuuttamisen edellytyksenä olevan vuosittain vahvistettavan työtulon (7 502,14 euroa vuonna 2015)
☐ Muu syy; mikä?

8. Eniten työtuloni määräytymiseen vaikutti: *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ Päätin itse työtuloni
☐ Vakuutuksen hinta
☐ Vakuutusurvan kattavuus
☐ Eläketurvakeskuksen ohjeet työtulon määrittämiseksi
☐ Vakuutuksen myyjä suositteli minulle työtuloani
☐ En tiedä todellista syytä
☐ Valitsin vain jonkun kiireessä

☐ Muu syy, mikä?

9. Oletko muuttanut YEL – työtuloasi? *

- ☐ Kyllä; milloin? viime vuonna
☐ En
☐ Aion muuttaa sitä; milloin?

10. Miten olet muuttanut työtuloasi? *

- ☐ Olen korottanut kerran, koska: Halusin laajemman turvan
☐ Olen korottanut useammin, kuin kerran, koska
☐ Olen korottanut useammin kuin kerran ja aion korottaa jatkossakin, koska
☐ Olen alentanut, koska
☐ Olen alentanut useammin, kuin kerran, koska

11. Tarkennatko, miten aiot muuttaa työtuloasi

- ☐ Aion korottaa työtuloani. Kuinka paljon? 6%
☐ Aion alentaa työtuloani. Kuinka paljon?

Liite 1 4(9)

☐ Tilaa vapaamuotoiselle

vastaukselle:

12. Kuinka tyytyväinen olet YEL-vakuutukseesi *

- ☐ Erittäin tyytyväinen
- ☐ Tyytyväinen
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Tyytymätön
- ☐ Erittäin tyytymätön

13. Tähän voit avata vastaustasi paremmin

14. Nyt pyydän sinua miettimään aiempia kysymyksiä ja arvioimaan sitä, mistä saat tarpeen tullen tietoa YEL-vakuutuksesta, työtulon merkityksestä ja muutosmahdollisuuksista? *

Voit valita useamman vaihtoehdon

- ☐ Eläkevakuutusyhtiöstäni
- ☐ Vakuutuslääkäriltä
- ☐ Eläketurvakeskuksen sivuilta
- ☐ Kirjallisuudesta
- ☐ Muilta yrittäjiltä
- ☐ Tilitoimistosta

☐ Yrittäjäjärjestöltä, miltä järjestöltä?

☐ Muualta;

mistä?

☐ En tarvitse tietoa,

koska?

Olemme nyt käyneet läpi YEL-vakuutuksen. Seuraavaksi kartoitamme vapaaehtoiset vakuutukset.

Vapaaehtoisista vakuutuksistasi löydät tarvittaessa tietoa esimerkiksi vakuutusyhtiösi verkkopalvelusta taiikka vakuutuskirjoista.

15. Onko sinulla vapaaehtoisia vakuutuksia? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En ole varma

16. Olen vakuuttanut itseni seuraavilla vapaaehtoisilla vakuutuksilla: *

Liite 1 5(9)

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ Yrittäjän tapaturmavakuutus
- ☐ Henkivakuutus
- ☐ Sairauskuluvakuutus
- ☐ Työkyvyttömyysvakuutus
- ☐ Vapaaehtoinen eläkevakuutus
- ☐ Matkavakuutus
- ☐ Henkilökeskeytysvakuutus, joka kattaa:
- ☐ En tiedä millaisia vakuutuksia minulla on
- ☐ En ole varma mihin ylläolevista turvani kuuluu, mutta se kattaa:
- ☐ Minulla ei ole vapaaehtoisia vakuutuksia

17. Minulla ei ole vapaaehtoisia vakuutuksia, koska *

- ☐ Minulle ei ole tarjottu vakuutuksia
- ☐ Olen irtisanonut vapaaehtoiset vakuutukset, koska?
- ☐ En ole ottanut vakuutuksia, koska?
- ☐ Minulle ei ole voitu myöntää vakuutuksia, mitä vakuutuksia?
- ☐ En tiedä mitä vapaaehtoiset vakuutukset ovat

18. Vapaaehtoiset vakuutukset ovat... *

Valitse mielipidettäsi lähinnä oleva vastausvaihtoehto

- ☐ Tärkeitä itselleni, koska
- ☐ Tarpeettomia itselleni, koska
- ☐ Tarpeellisia, mutta liian kalliita
- ☐ Minulle ei ole tarjottu vapaaehtoisia vakuutuksia
- ☐ En ole tiennyt yrittäjän voivan täydentää sosiaaliturvaansa vapaaehtoisilla vakuutuksilla

19. Kuinka tyytyväinen olet voimassaoleviin vapaaehtoisiin vakuutuksiisi? *

- ☐ Erittäin tyytyväinen
- ☐ Tyytyväinen
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Tyytymätön

Liite 1 6(9)

☐ Erittäin tyytymätön

20. Voit kommentoida / antaa mielipiteesi vapaaehtoisista vakuutuksista tähän:

21. Pyydän sinua miettimään vapaaehtoista vakuuttamista ja arvioimaan sitä, mistä saat tarpeen tullen tietoa vakuuttamisesta taikka vakuutuksista? *

Voit valita useamman vaihtoehdon

- ☐ Vakuutusyhtiöstäni
- ☐ Kirjallisuudesta
- ☐ Internetistä
- ☐ Toisilta yrittäjiltä
- ☐ Tilitoimistosta
- ☐ Yrittäjäjärjestöltä, miltä
järestöltä?
- ☐ En tiedä
- ☐ Muualta,
mistä?
- ☐ En tarvitse tietoa,
miksi?

Valitse allaolevista parhaiten itsellesi sopivat vaihtoehdot seuraavaan väittämään:

22. Seuraavan viiden (5) vuoden aikana vakuutustarpeesi... *

- ☐ Pysyvät ennallaan,
koska
- ☐ Korotat YEL- työtuloasi,
koska
- ☐ Lasket YEL -työtuloasi,
koska
- ☐ Otat lisää vakuutuksia, koska yritystoimintasi tulee vaatimaan sitä. Millä
tavalla?
- ☐ Otat itseäni turvaavia vakuutuksia. Voit
perustella:
- ☐ Lisäät vakuutusten kautta lisäturvaa läheisillesi. Voit
perustella:
- ☐ Tarkistutat säännöllisesti vakuutuksiasi omassa vakuutusyhtiössäsi. Kuinaka usein 5 vuoden
aikana?
- ☐ Irtisanot vakuutuksia, mitä
vakuutuksia?

Liite 1 7(9)

Lopuksi kysyisin taustatietoja sinusta ja yrityksestäsi.

23. Ikäsi *

- ☐ Alle 20 vuotta
- ☐ 21 - 25 vuotta
- ☐ 26 - 30 vuotta
- ☐ 31 - 35 vuotta
- ☐ Yli 35 vuotta

24. Sukupuolesi *

- ☐ Nainen
- ☐ Mies

25. Koulutustaustasi *

- ☐ Peruskoulu
- ☐ Ammattikoulu
- ☐ Opistotason koulutus / ammattikorkeakoulu
- ☐ Yliopistokoulutus

26. Koulutussuuntauksesi *

- ☐ Liiketalouskoulutus
- ☐ Tekninen koulutus
- ☐ Ammattialaan suuntautuva koulutus
- ☐ Humanistinen koulutus
- ☐ Muu, mikä? _____

27. Yrityksesi toimiala on *

- ☐ Kauppa
- ☐ Matkailu
- ☐ Palvelu
- ☐ Asiantuntija / osaaminen
- ☐ Rahoitus / vakuutus toiminta
- ☐ Kiinteistöala
- ☐ Moniala
- ☐ Teollisuus

Liite 1 8(9)

- ☐ Rakentaminen
- ☐ Kuljetus
- ☐ Kaivostoiminta- ja louhinta
- ☐ Ravitsemusala

☐ Muu, mikä?

28. Yrityksesi yhtiömuoto on: *

- ☐ Osakeyhtiö
- ☐ Yksityinen elinkeinonharjoittaja (toiminimi)
- ☐ Kommandiittiyhtiö taikka avoin yhtiö
- ☐ Osuuskunta

☐ Muu, mikä?

29. Yrityksesi on perustettu *

☐ Vuonna:

30. Yrittäjänä olet toiminut *

- ☐ 0 - 5 vuotta
- ☐ 5 - 10 vuotta
- ☐ 10 - 17 vuotta
- ☐ Yli 17 vuotta

31. Olet yrittäjä, koska *

- ☐ Olet perinyt yrityksen
- ☐ Olet yrittäjäperheestä ja imit vanhemmilta yrittäjäajatuksen
- ☐ Olet yrittäjähenkilinen
- ☐ Halusit toteuttaa liikeideasi yrittäjänä
- ☐ Muuta työllistymismahdollisuutta ei ollut
- ☐ Halusit kokeilla yrittäjyyttä

☐ Sattuma ohjasi; millainen sattuma?

☐ Muu syy, mikä?

Vastaa väittämään:

32. Näetkö itsesi yrittäjänä viiden (5) vuoden päästä? *

☐ Kyllä, miksi kyllä?

Liite 1 9(9)

☐ Ei, miksi ei?

33. Mitä kautta bongasit kyselyn? *

- ☐ Suomen yrittäjien kautta
☐ Sosiaalisesta mediasta
☐ Sain suoraan sähköpostia

☐ Muuten;
miten?

34. Jäikö jotain oleellista kysymättä?

Voit jättää kommenttisi / huomiosi / palautteen alle vapaamutoisesti, koskien YEL-vakuuttamista, työtuloa taikka vapaaehtoista vakuuttamista.